Një histori e shkurtër e "Alkimisti"-t nëpër botë:

"Ndodh që një herë në disa dekada të botohet një libër që ndryshon jetën e lexuesve të tij përgjithmonë. "Alkimisti" i Paulo Coelho-s është tamam libri që tashmë mban statusin e romanit modern por klasik."

"Për të kuptuar vetë fatin është obligim i secilit."

Romani magjepsës i Paulo Coelho-s ka frymëzuar miliona lexues kudo nëpër botë.

Në të përshkruhet një histori e shkëlqyer në thjeshtësinë dhe urtësinë e vet, historia e një bariu të ri andaluzian, me emrin Santiago, i cili guxoi të udhëtonte nga vendlindja e tij, Spanja për në Afrikën e Veriut në kërkim të një thesari të fshehur te Piramidat.

Gjatë rrugës ai takoi një grua të re cigane mjaft të bukur, një burrë që vetquhej mbret dhe një alkimist, që nga pikëvështrimi i Santiagos e ndihmuan në kërkimin e thesarit të vet. Asnjë prej tyre nuk e dinte se për çfarë thesari bëhej fjalë ose nëse Santiago do të mund të kapërcente pengesat që do të haste duke përshkuar shkretëtirën. Por ajo çka nisi si një aventurë djaloshare përfundoi me mësimin se thesari gjendej pikërisht në shtëpinë e tij.

E brishtë, ndjellëse, dhe thellësisht njerëzore, historia e Santiagos është një testament i përjetshëm për të realizuar ëndrrat tona duke dëgjuar zërin e zemrës.

ISBN 99927 1 791 2
BOTIMET TOENA

PAULO COELHO

ALKIMISTI

BOTIMET TOENA

PAULO COELHO

ALKIMISTI

BOTIMET TOENA

Paulo COELHO

ALKIMISTI

roman

Përktheu nga frëngjishtja:
Nonda VARFI

BOTIMET TOENA
Tiranë, 2004

Titulli në origjinal
Paulo Coelho, *O Alquimista*
Titulli në frëngjisht:
Paulo Coelho, *L'Alchimiste*

Botues: Fatmir Toçi
Redaktore: Klodeta Dibra
Korrektore letrare: Elda Kelo
Përkujdesja grafike: Mereme Nelaj
Kopertina: Irena Toçi
ISBN 99927 - 1 - 791 - 2

© By Paulo Coelho
© E drejta e botimit në gjuhën shqipe: Sh.B.TOENA

BOTIMET TOENA
Rr. "Muhamet Gjollesha", K.Postare 1420, Tiranë
Tel.: (355) (4) 240116; 240117
Tel./Fax:. (355) (4) 240117
E-mail: toena@icc.al.eu.org
Http://www.toena.com.al

A J.
Alkimistit që njeh dhe përdor
të fshehtat e Veprës së Madhe.

Në rrugë e sipër ata hynë në një qytezë. Dhe një grua me emrin Marta i priti në shtëpinë e saj.

Ajo kishte një motër me emrin Mari, që ra në gjunjë te këmbët e Jezusit dhe mbajti vesh mësimet e tij.

Marta që shkonte e vinte nga të gjitha anët, e zënë me shumë punë, iu qas Jezusit dhe i tha:

- Imzot! A nuk të duket vallë se ime motër m'i lë mua të gjitha punët? Thuaji pra të vijë të më ndihë.

Dhe Jezusi iu përgjigj:

- Martë! Martë! Ti po brengosesh dhe po shqetësohesh për shumë gjëra. Maria, për vete, bëri zgjedhjen më të mirë, dhe kjo nuk do t'i merret.

Lluka, X, 38-42

Prolog

Alkimisti mori në dorë një libër që e kishte sjellë dikush nga karvani. Libri ishte pa kapak, por ai gjithsesi mundi të njihte autorin: Oscar Wilde. Duke e shfletuar, hasi një histori që fliste për Narcizin.

Alkimisti e njihte legjendën e Narcizit, të atij djaloshi të bukur që shkonte çdo ditë të sodiste bukurinë e tij në ujët e një liqeni dhe që ishte aq i magjepsur pas vetes, sa një ditë ra në liqen dhe u mbyt. Te vendi ku kishte rënë, mbiu një lule që u quajt Narcis.

Por Oscar Wilde nuk e mbyllte kështu historinë.

Thoshte se pas vdekjes së Narcizit, Oreadat, zanat e pyjeve, kishin shkuar buzë liqenit me ujë të ëmbël dhe kishin parë se ky ishte shndërruar në pellg me lotë të hidhur.

- Përse qan?, pyetën Oreadat.

- Qaj për Narcizin, u përgjigj liqeni.

- Kjo nuk na çudit aspak, thanë ndërkohë ato. - Ne të gjitha më kot e ndiqnin pas tërë kohën, ti ishe i vetmi që mund të sodisje nga afër bukurinë e tij.

- A nuk ishte vërtet i bukur Narcizi?, pyeti liqeni.

- E kush më mirë se ti mund ta dinte?, ia kthyen Oreadat të habitura. - Se fundja në brigjet e tua përkulej përditë!

Liqeni qëndroi një çast pa folur. Pastaj tha:

- Qaj për Narcizin, por kurrë nuk e kisha vënë re se Narcizi ishte i bukur. Qaj për Narcizin, sepse sa herë që përkulej në brigjet e mia, mund të shikoja në thellësi të syve të tij, shëmbëlltyrën e bukurisë sime.

- Ja një histori e bukur", tha Alkimisti.

Pjesa e parë

Ai quhej Santiago. Ishte në të ngrysur kur mbërriti me grigjën para një kishe të vjetër, të braktisur. Çatia ishte shembur që prej shumë kohësh dhe një fik i madh Egjipti kishte hedhur shtat në vendin ku dikur gjendej sakristia.

Ai vendosi ta kalonte natën aty. Futi tërë dhentë nga porta e rrënuar dhe vuri disa dërrasa për t'i penguar që të mos largoheshin gjatë natës. Atyre anëve nuk kishte ujqër, por, njëherë, një dele ia kishte mbathur dhe atij i ishte dashur të nesërmen të kërkonte gjithë ditën delen e humbur.

Shtroi sharkun dhe u shtri, duke vënë si nënkresë librin që sapo kishte përfunduar së lexuari. Para se ta zinte gjumi, mendoi se tanimë duhet të lexonte libra më të trashë: kështu do t'i duhej më tepër kohë për t'i përfunduar dhe ata do të ishin nënkresa më të rehatshme për natën.

Ishte ende errësirë kur u zgjua. Ngriti sytë dhe pa shkëlqimin e yjeve përmes çatisë gjysmë të rrënuar.

"Sa mirë do të qe sikur të flija edhe pak", mendoi. Javën e shkuar kishte parë të njëjtën ëndërr dhe, sërish, ishte zgjuar para se ajo të përfundonte.

U ngrit dhe rrëkëlleu një gllënjkë verë. Pastaj mori kërrabën dhe nisi të zgjojë delet që flinin ende. Kishte vënë re se shumicës së kafshëve u dilte gjumi sapo përmendej vetë. Sikur një energji e mistershme të kishte bashkuar jetën e tij me atë të deleve, të cilat, që prej dy vjetësh, përshkonin vendin kryq e tërthor bashkë me të, në kërkim të ushqimit dhe ujit.

"Janë mësuar aq mirë me mua, sa m'i dinë oraret", tha me vete me zë të ulët. Një çast më pas, mendoi se kishte gjasa të qe e kundërta: ai qe mësuar me orarin e bagëtisë.

Gjithsesi, kishte dele që vonoheshin disi për t'u ngritur. Ai i zgjoi një nga një me kërrabë, duke thirrur secilën me emër. Gjithnjë kishte qenë i bindur se delet kishin aftësi ta kuptonin se çfarë thoshte. Kështu, ai u lexonte ndonjëherë disa pjesë librash që i kishin lënë mbresë ose u fliste për vetminë dhe lumturinë e jetës së bariut në fusha, përmendte risitë e fundit që kishte parë në qytete ku e kishte zakon të kalonte.

Mirëpo, që pardje, praktikisht nuk kishte pasë temë tjetër bisede, veç asaj të vajzës së re që banonte në qytetin ku do të shkonte pas katër ditësh. Ajo ishte vajza e një tregtari. Ai kishte shkuar atje vetëm një herë, vitin e shkuar. Tregtari kishte një dyqan stofrash dhe donte t'i shihte me sy delet që qetheshin, që të mos ia hidhnin me mallin. Dyqanin ia pat dëftuar një mik dhe bariu kishte shpurë kopenë aty.

*

Kam ca lesh për të shitur, - i tha tregtarit.

Dyqani ishte dëng, prandaj tregtari i tha bariut të priste deri në mbrëmje. Kështu, bariu u ul te trotuari para dyqanit dhe nxori nga torba një libër.

- Nuk e dija se barinjtë mund të lexonin libra, - tha një zë femre mbanë tij.

Ishte një vajzë e re, një andaluziane e vërtetë, me flokë të gjata e të zeza korb dhe me sy që kujtonin vagëllimthi maurët, pushtuesit e dikurshëm.

- Ngaqë delet të mësojnë më shumë gjëra se librat, - ia ktheu bariu i ri.

Ndenjën duke kuvenduar më shumë se dy orë. Ajo i tregoi se ishte vajza e tregtarit dhe i foli për jetën në fshat, ku çdo ditë ishte e ngjashme me ditën paraprirëse. Bariu i foli për fushën e Andaluzisë, për risitë që kishte parë në qytetet ku kishte kaluar. Ai ishte i lumtur që nuk qe gjithnjë i detyruar të kuvendonte me delet.

- Si keni mësuar të lexoni? - pyeti vajza e re.

- Si të gjithë, - ia ktheu ai. - Në shkollë.

- Atëherë kur ditke të lexosh, përse ke mbetur një copë bari?

Djaloshi u përvodh, ngaqë s'donte t'i përgjigjej asaj pyetjeje. Ishte shumë i sigurt se vajza e re nuk do mund të kuptonte. Vazhdoi të rrëfente historira udhëtimi, ndërsa sytë e maures zmadhoheshin nga mahnitja dhe habia. Teksa koha kalonte, djaloshi nisi të uronte që dita të mos soste kurrë, që i ati i vajzës së re të ishte i zënë me punë sa më gjatë dhe t'i kërkonte që të priste tri ditë. U ndërgjegjësua se ndjente diçka që nuk e kishte provuar kurrë më parë deri atëherë: dëshirën për t'u ngulur njëherë e mirë në një qytet. Me vajzën e re flokëzezë, ditët nuk do të ishin kurrë të ngjashme.

Por, më në fund, tregtari erdhi dhe i tha të qethte katër dele. Pastaj i dha ç'kishte për t'i dhënë dhe e ftoi të vinte përsëri vitin e ardhshëm.

*

Tashmë nuk i mbeteshin më tepër se katër ditë për të mbërritur në atë qytezë. Ai mezi priste dhe njëkohësisht ishte tepër i pasigurt: bën vaki që vajza ta kish harruar. Kish plot barinj që kalonin andej për të shitur leshin.

"S'ka gjë", tha ai, duke iu drejtuar dhenve. "Edhe unë njoh vajza të tjera në qytete të tjera."

Por thellë në shpirt e dinte se kjo ishte shumë e rëndësishme. Dhe se barinjtë, ashtu si marinarët, apo shitësit endacakë, njohin gjithnjë një qytet ku gjendet dikush që është i aftë t'i bëjë të harrojnë kënaqësinë për të baritur lirisht nëpër botë.

*

Ndërkohë që po shfaqeshin rrezet e para të agimit, bariu nisi t'i ngiste dhentë nga dielli që po ngrihej. "Ato nuk kanë kurrë nevojë për të marrë ndonjë vendim", mendoi. "Prandaj qëndrojnë gjithnjë pranë meje." Delet kishin nevojë vetëm për ujë dhe ushqim. Dhe për sa kohë që bariu i tyre do të njihte kullotat më të mira të Andaluzisë, ato do të ishin gjithnjë miqtë e tij, edhe pse të gjitha ditët ishin të ngjashme njëra me tjetrën, të bëra me orë të gjata që hiqeshin zvarrë nga agimi në perëndim të diellit; edhe pse nuk kishin lexuar kurrë librin më të vogël gjatë jetës së tyre të shkurtër dhe nuk njihnin gjuhën e njerëzve që rrëfente se çfarë ndodhte në fshatra. Ato kënaqeshin me ushqim e ujë dhe kjo, në fakt, ishte tepër e mjaftueshme. Në këmbim, jepnin bujarisht leshin, miqësinë dhe, herë-herë mishin e tyre.

" Sikur për një çast të shndërrohesha në bishë dhe të nisja t'i vrisja një e nga një, ato do të fillonin të kuptonin vetëm kur e gjithë kopeja të ishte shfarosur", mendoi.

"Sepse kanë besim tek unë dhe nuk rreshtin së besuari instiktet e tyre. E tëra kjo ngaqë i shpie në kullotë."

Djaloshi nisi të habitej me mendimet e tij që i dukeshin të marra. Kisha me atë fikun egjiptian që lartohej brenda saj, duhej të kishte fantazma. Vallë për këtë arsye kishte parë sërish të njëjtën ëndërr dhe ndiente tani një lloj zemërimi në takimin me delet, mikeshat e tij gjithnjë besnike? Piu pak nga vera e mbetur nga darka dhe mblodhi rreth trupit sharkun. E dinte se pas disa orësh, kur dielli të binte pingul, do të bënte aq nxehtë, sa nuk mund t'i shpinte më dhentë në kullotë. Në atë orë, në verë, e gjithë Spanja flinte. Vapa zgjaste deri në mbrëmje, dhe, gjatë gjithë kësaj kohe, atij i duhej të mbartte sharkun. Gjithsesi, kur bëhej gati të qahej nga kjo barrë, kujtohej se, pikërisht, falë asaj barre nuk e kishte ndjerë të ftohtin e mëngjesit.

"Gjithnjë duhet të jemi të gatshëm për të përballuar të papriturat e motit," mendonte ndërkohë dhe pranonte me mirënjohje peshën e sharkut.

Edhe sharku kishte kështu të drejtën e qenësisë, sikundër edhe djaloshi. Në krye të dy vjetëve të shkuara nëpër fushat e Andaluzisë, ai i dinte përmendësh të gjitha qytetet e krahinës dhe kuptimi i jetës së tij qëndronte aty, tek udhëtimi.

Këtë herë, kishte synim t'i shpjegonte vajzës së re përse një bari i thjeshtë mund të dijë të lexojë: deri në moshën gjashtëmbëdhjetë vjeçare, ai kishte ndjekur shkollë fetare. Prindërit kishin dashur që ai të bëhej prift, shtysë krenarie për një familje të këputur fshatare që punonte vetëm për

ushqim dhe ujë, si dhentë e tij. Kishte studiuar latinishten, spanjishten, teologjinë. Por, që nga fëminia e hershme, ëndërronte të njihte botën, dhe kjo kishte më shumë rëndësi se të njihje Zotin apo mëkatet e njerëzve. Një darkë, duke shkuar të shihte familjen, kishte marrë guxim dhe i kishte thënë të atit se nuk dëshironte të bëhej prift. Dëshironte të udhëtonte.

- Njerëz të ardhur nga e gjithë bota kanë kaluar tashmë nga ky fshat, biri im. Vijnë këtu për të kërkuar gjëra të reja, por gjithnjë mbeten ata që janë. Shkojnë deri te kodra për të vizituar kështjellën, dhe zbulojnë se e shkuara ishte më e mirë se e sotmja. Ata janë flokëverdhë apo të zeshkët, por ngjajnë me njerëzit e fshatit tonë.

- Por unë nuk i njoh kështjellat e vendeve nga vijnë këta njerëz, - ia ktheu djaloshi.

- Ata njerëz, kur shikojnë fushat dhe gratë tona, thonë se do t'u pëlqente të rronin këtu përgjithmonë, - vazhdoi babai.

- Dua të njoh gratë dhe tokat nga vijnë ata, - tha atëherë i biri. - Sepse ata nuk qëndrojnë kurrë me ne.

- Por ata njerëz i kanë xhepat plot me para, - shtoi i ati. - Te ne, vetëm barinjtë mund të shohin botë.

- Atëherë do të bëhem bari.

I ati nuk foli më. Të nesërmen i dha të birit një qese me tri monedha spanjolle të vjetra prej ari.

- I gjeta një ditë në një arë. Për mendimin tim, duhet t'i takonin kishës, me rastin e shugurimit tënd. Bli një kope dhe bridh botën, deri ditën kur të kuptosh se

kështjella jonë është më e denjë për të ngjallur interes dhe gratë tona janë më të bukura.

Dhe i dha uratën. Djali, në sytë e të atit, lexoi dëshirën për të bredhur botën. Një dëshirë gjithnjë e gjallë, megjithë dekadat gjatë të cilëve ishte përpjekur ta harronte duke qëndruar në të njëjtin vend për të fjetur çdo natë, për të pirë e për të ngrënë.

*

Horizonti u përskuq dhe pas pak doli dielli. Djaloshit iu kujtua biseda me të atin dhe u ndie i lumtur: tashmë kishte parë shumë kështjella dhe kishte njohur shumë gra (por asnjëra prej tyre nuk i afrohej asaj që e priste pas dy ditësh). Ai kishte një shark, një libër që mund ta këmbente me një tjetër dhe një kope me dele. Gjithsesi, gjëja më e rëndësishme qe se ai çdo ditë përmbushte ëndrrën e madhe të jetës: udhëtimin. Kur të lodhej me fushat e Andaluzisë, mund të shiste dhentë dhe të bëhej marinar. Kur deti t'i vinte në majë të hundës, do të kishte njohur mjaft qytete, mjaft gra, mjaft raste për të qenë i lumtur.

"E si mund ta kërkosh Perëndinë në seminare?" mendoi tek vështronte diellin që po lindte. Sa herë që ishte e mundur, ai përpiqej të gjente një rrugë tjetër. Nuk kishte shkuar kurrë deri tek ajo kishë, edhe pse kishte kaluar andej shumë herë. Bota ishte e madhe, e pashtershme dhe po t'i linte delet ta prinin, qoftë edhe për një kohë të shkurtër, do të zbulonte edhe më tepër

gjëra tërheqëse. "Çështja qëndron se ato nuk e kuptojnë që rrahin shtigje të reja çdo ditë. Nuk shohin se kullotat kanë ndryshuar, se stinët janë të ndryshme. Sepse nuk shqetësohen veçse për ushqim dhe ujë."

"Mbase kështu ndodh me të gjithë," mendoi bariu. "Edhe me mua që s'kam grua tjetër në mendje që kur takova vajzën e atij tregtari."

Vështroi qiellin. Sipas përllogaritjeve të tij, do të mbërrinte në Tarifa para dreke. Atje, mund të këmbente librin me një libër më të trashë, të mbushte shishen me verë, të rruhej dhe të qethej. Duhej të ishte gati për të takuar vajzën e re dhe nuk dëshironte të shkonte ndër mend se një tjetër bari kishte mbërritur para tij me më shumë dele për të kërkuar dorën e saj.

"Ky është pikërisht rasti për të përmbushur një ëndërr që e bën jetën joshëse", mendoi, duke ngritur sërish sytë nga qielli dhe duke nxituar hapin. U kujtua se në Tarifa ishte një grua e moshuar që dinte të shpjegonte ëndrrat. Dhe, atë natë, ai kishte parë të njëjtën ëndërr që i ishte shfaqur edhe një herë më parë.

*

Plaka e shpuri djaloshin në fund të shtëpisë, në një odë që ndahej nga salla e ngrënies me një perde plastike shumëngjyrëshe. Atje kishte një tryezë, një ikonë të Zemrës së Shenjtë të Jezusit dhe dy karrige.

Plaka ra në gjunjë dhe e ftoi atë të bënte të njëjtën gjë. Pastaj kapi dy duart e djaloshit dhe nisi të lutej me zë të ulët.

Kjo ngjante me një lutje ciganësh. Ai, gjatë rrugës, ishte kryqëzuar me shumë ciganë. Edhe ata udhëtonin, por nuk merreshin me dhen. Kishte zëra se ciganët e shkonin kohën duke mashtruar të tjerët. Flitej gjithashtu se ata kishin rënë në ujdi me djallin, se rrëmbenin fëmijë për t'i bërë skllevër në fushimet e tyre të mistershme. Kur ish fare i vogël, bariu i ri gjithnjë ishte tmerruar nga mendimi se mos e rrëmbenin ciganët dhe kjo frikë e dikurshme iu kthye sërish ndërsa plaka i mbante duart.

"Këtu ka një ikonë të Zemrës së Shenjtë të Jezusit", mendoi, duke u përpjekur të qetësohej. Nuk i pëlqente që dora të niste të dridhej dhe që plaka të pikaste makthin e tij. Në heshtje, recitoi një *Ati Ynë*.

- Çudi?! - tha plaka pa ia ndarë sytë dorës së djaloshit. Dhe sërish heshti.

Djaloshi sa vinte e bëhej më nervoz. Duart nisën të dridhen vetiu dhe plaka e pikasi këtë gjë. Ai i tërhoqi vrik.

- Nuk kam ardhur këtu të më hedhësh fall, - tha ai, i penduar tashmë që kish hyrë në atë shtëpi. Për një çast mendoi se do të qe më mirë të paguante dhe të largohej pa marrë vesh gjë. Pa dyshim që i jepte tepër rëndësi një ëndrre që ishte përsëritur.

- Ti ke ardhur të më pyesësh për ëndrrat, - tha atëherë plaka. - Dhe ëndrrat janë gjuha e Zotit. Kur Zoti flet gjuhën e njerëzve, unë mund ta shpjegoj atë. Por, nëse flet gjuhën e shpirtit tënd, atëherë vetëm ti mund ta kuptosh.

"Prapë një rrengë," mendoi djaloshi. Megjithatë, vendosi të rrezikojë. Bariut i kanoset gjithnjë rreziku nga ujqërit ose nga thatësira dhe kjo e bën më joshëse punën e tij.

- Kam parë të njëjtën ëndërr dy herë rradhazi, - tha ai. - Ndodhesha me grigjën time në një kullotë dhe befas më shfaqet një fëmijë që nis të luajë me delet. Nuk më pëlqen shumë që të argëtohen me delet e mia, sepse ato kanë frikë nga njerëzit e panjohur. Por fëmijët, gjithnjë ia dalin mbanë të argëtohen me to pa i frikësuar. Nuk e di përse. Nuk e di se si kafshët arrijnë të dallojnë moshën e njerëzve.

- Kthehu te ëndrra, - tha plaka. - Kam lënë kusinë në zjarr. Mandej, ti nuk ke shumë para, dhe nuk kam pse ta harxhoj kohën me ty.

- Fëmija vazhdonte të luante me delet edhe për një çast, - vijoi bariu, disi i drojtur. - Dhe, befas, më mori për dore dhe më shpuri deri te Piramidat e Egjiptit.

Djaloshi ndaloi një hop për të parë në merrte vesh plaka nga Piramidat e Egjiptit. Por ajo qëndroi e heshtur.

- Pra, përpara Piramidave të Egjiptit (këto fjalë i theksoi, që plaka t'i merrte vesh më mirë), fëmija më thoshte: "Po erdhe deri këtu, do të gjesh një thesar të fshehur." Dhe në çastin kur po matej të më tregonte vendin e saktë, u zgjova. Të dyja herët.

Plaka qëndroi pa folur për disa çaste. Pastaj, mori duart e djaloshit dhe i këqyri me vëmendje.

- Tani nuk ke gjë për të paguar, - tha ajo së fundi. - Por dua një të dhjetën e thesarit, në e gjetsh ndonjëherë.

Djaloshi ia dha gazit, i lumtur.

Kështu, falë një ëndrre ku bëhej fjalë për një thesar të fshehur, ai do t'i kursente ato pak para që kishte! Ajo plakë e mirë duhej të ishte vërtet cigane. Ciganët janë të marrë.

- Epo mirë, si e shpjegoni këtë ëndërr? - pyeti djaloshi.

- Më parë, duhet të betohesh. Betohu se do të më japësh një të dhjetën e thesarit në këmbim të asaj që do të të them.

Ai u betua. Plaka i tha ta përsëriste betimin me sytë e ngulur te ikona e Zemrës së Shenjtë të Jezusit.

- Është një ëndërr që lidhet me Gjuhën e Botës, - tha ajo pastaj. Unë mund ta shpjegoj, por është shumë e vështirë. Pra, më duket se e kam hak pjesën time nga ajo që do të gjesh.

Dhe shpjegimi është ky: ti duhet të shkosh deri te piramidat e Egjiptit. Nuk kisha dëgjuar kurrë të flitej për to, por meqenëse t'i ka treguar një fëmijë, ato duhet të ekzistojnë vërtet. Atje, do të gjesh një thesar që do të të bëjë të pasur.

Djaloshi fillimisht u çudit, pastaj u zemërua. Nuk kishte pse të vinte tek ajo grua e mirë për aq pak gjë. Por, më në fund, u kujtua se nuk kishte gjë për të paguar.

- Për kaq gjë s'kisha pse ta humbisja kohën, - tha.

- E sheh! Të thashë që ëndrra jote ishte shumë e vështirë për t'u shpjeguar. Gjërat e thjeshta janë më të jashtëzakonshmet, dhe vetëm dijetarët arrijnë t'i shohin. Ngaqë unë nuk jam e tillë, më duhet më mirë të njoh arte të tjera: të lexoj duart, për shembull.

- E si t'ia bëj për të shkuar në Egjipt?

- Unë shpjegoj vetëm ëndrrat. Nuk kam fuqi t'i kthej ato në realitet. Për këtë arsye jetoj me ato që më japin vajzat e mia.

- Po në mos shkofsha deri në Egjipt?

- Atëherë, unë nuk do të marr gjë. Dhe nuk e kam për herë të parë.

Paskëtaj plaka heshti. I kërkoi djaloshit të largohej sepse tashmë kish humbur shumë kohë.

*

Bariu u largua i zhgënjyer dhe tepër i vendosur për të mos u besuar kurrë ëndrrave. U kujtua se kish shumë gjëra për të bërë: kështu, shkoi për të ngrënë diçka, këmbeu librin me një libër tjetër më të trashë, dhe u ul te një stol në shesh për të shijuar me nge verën e re që kish blerë. Ishte ditë e nxehtë, dhe vera, nëpërmjet një prej të fshehtave të padepërtueshme që ka, arrinte ta freskonte disi. Grigja ndodhej në hyrje të qytetit, te stani i një miku të ri. Njihte shumë njerëz atyre anëve, prandaj i pëlqente aq shumë të udhëtonte. Gjithnjë ia del të zësh miq të rinj, pa qenë nevoja të rrish me ta ditë të tëra. Kur takon gjithmonë të njëjtët njerëz, siç ndodh në seminar, të duket sikur ata bëjnë pjesë në jetën tonë. Dhe mandej, meqenëse bëjnë pjesë në jetën tonë, ata së fundi rreken ta ndryshojnë atë. Dhe po nuk qemë ashtu siç dëshirojnë të na shohin, ata shfryjnë. Sepse të gjithë besojnë se e dinë saktësisht si duhet të jetojmë.

Por askush nuk e di kurrë si ta jetojë jetën e vet. Pak a shumë si ajo gruaja e mirë e ëndrrave, që nuk di t'i shndërrojë ato në realitet.

Ai vendosi të priste sa të binte pak dielli, para se të shkonte sërish me grigjën në fushë. Pas tri ditësh do të takohej me vajzën e tregtarit.

Nisi të lexojë librin që i kish dhënë prifti i Tarifas. Ishte një libër i trashë në të cilin, që në faqet e para flitej për varrim. Mandej, emrat e personazheve ishin jashtëzakonisht të vështirë. "Sikur një ditë t'ia dilte mbanë të shkruante një libër," mendoi, "do t'i kallte personazhet një e nga një, që lexuesi të mos lodhej t'ua mësonte emrat përmendësh njëherësh."

Ndërsa po arrinte të përqendrohej disi në lexim (dhe kjo ishte mjaft e këndshme, sepse bëhej fjalë për një varrim në borë, çka i jepte një ndjesi freskie, nën diellin përvëlues), një plak zuri vend mbanë tij dhe nisi muhabetin.

- Ç'bëjnë ata njerëz? - pyeti plaku, duke treguar kalimtarët në shesh.

- Punojnë, - ia ktheu bariu, thatë; dhe u hoq sikur ishte i zhytur në lexim. Por mendja i rrihte se si do të qetheshin delet përpara vajzës së tregtarit dhe kështu ajo do të shihte ç'gjëra interesante dinte të bënte ai. Këtë skenë ai e kishte përfytyruar tashmë dhjetëra herë. Dhe, gjithnjë, shihte vajzën tek mrekullohej kur ai niste t'i shpjegonte se delet duhet të qethen duke nisur nga bishti drejt brirëve. Ai përpiqej gjithashtu të kujtonte disa ngjarje të bukura për t'i rrëfyer duke qethur dhentë. Më të shumtat ishin ngjarje të lexuara nëpër libra, por ai do t'i tregonte sikur t'i kish jetuar vetë. Dhe ajo nuk do ta bënte dot dallimin, sepse nuk dinte të lexonte.

Plaku nuk hoqi dorë nga e tija. Tha se ishte i lodhur, se kishte etje, dhe kërkoi të rrëkëllente një gllënjkë verë. Djaloshi i zgjati shishen; mbase kështu tjetri do ta linte rehat.

Por plaku donte me çdo kusht të llafosej. E pyeti bariun se ç'libër po lexonte. Ky mendoi të tregohej i pasjellshëm dhe të ndërronte stol, por i ati e kish mësuar që të respektonte të moshuarit. Prandaj ia zgjati librin plakut për dy arsye: e para, ngaqë e kishte të pamundur të shqiptonte titullin e tij, e dyta, po qe se plaku s'dinte të lexonte, do të ndërronte stol për të mos u ndier i fyer.

- Hëm! - ia bëri plaku, duke këqyrur librin mbarë e prapsht, sikur të ishte send i çuditshëm. - Eshtë libër i rëndësishëm, por tepër i mërzitshëm.

Bariu s'po u besonte veshëve. Pra, plaku dinte të lexonte, dhe e kish lexuar tashmë atë libër. Dhe meqenëse ishte libër i mërzitshëm, siç pohonte ai, kish ende kohë për ta këmbyer me një tjetër.

- Është libër që flet pothuajse për të njëjtën gjë si të gjithë librat e tjerë, - vazhdoi plaku. - Për pazotësinë e njerëzve për të zgjedhur fatin e tyre. Dhe, për ta mbyllur, të bën të besosh gënjeshtrën më të madhe në botë.

- E cila na qenkërka gënjeshtra më e madhe në botë? - pyeti djaloshi, i habitur.

- Po ta them: vjen një çast kur ne e humbim toruan dhe jeta udhëhiqet nga fati. Kjo është gënjeshtra më e madhe në botë.

- Mua nuk më ka ndodhur kështu, - tha djaloshi. - Më deshën prift, por vendosa të bëhem bari.

- Më mirë kështu, - tha plaku. - Sepse të pëlqen të udhëtosh.

"Ma paska blerë mendjen", tha me vete Santiagoja.

Ndërkohë, plaku po shfletonte librin e trashë dhe as që kujtohej t'ia kthente. Bariut i ra në sy veshja e tij e çuditshme: kishte pamjen e një arabi, çka nuk ishte dhe aq e jashtëzakonshme në atë vis. Afrika ndodhej vetëm disa orë larg Tarifas; mjafton të kapërceje ngushticën e vogël me anije. Shpesh, në qytet vinin arabë për të bërë pazar dhe i shihje tek faleshin në mënyrë tepër të çuditshme disa herë në ditë.

- Nga ju kemi? - pyeti djaloshi.

- Nga shumë anë.

- Askush nuk mund të jetë nga shumë anë, - tha djaloshi. - Unë jam bari dhe mund të gjendem në shumë anë, por origjinën e kam nga një vend i vetëm: nga një qytet pranë një kështjelle shumë të vjetër.

- Le të themi se jam lindur në Salem.

Bariu nuk e dinte ku gjendej Salemi, por nuk deshi të bënte pyetje, për të mos u ndier i fyer nga mosdija e tij. Vazhdoi për një çast të vështronte sheshin. Njerëzit venin e vinin dhe ngjanin tepër të zënë me punë.

- Si shkojnë punët në Salem? - pyeti së fundi, për të marrë ndonjë të dhënë të çfarëdoshme.

- Njëfarësoj.

Nuk ishte ndonjë e dhënë. Të paktën e dinte se Salemi nuk ndodhej në Andaluzi. Ndryshe do ta kishte njohur atë qytet.

- Me se merreni në Salem?

- Me se merrem në Salem? - Për herë të parë, plaku u shkri në gaz. - Por unë jam Mbreti i Salemit, ç'pyetje!

Njerëzit thonë shumë gjëra të çuditshme. Shpeshherë ia vlen më mirë të jetosh me delet që janë pa gojë dhe mjaftohen me kërkimin e ushqimit dhe të ujit. Ose me librat që rrëfejnë ngjarje të pabesueshme kur ta ka ënda t'i dëgjosh. Por kur flet me njerëzit, ata thonë disa gjëra që mandej je i pazoti t'i tjerrësh.

- Quhem Melshisedek, - tha plaku. - Sa kokë bagëti ke?

- Aq sa duhet, - ia ktheu bariu.

Plaku donte të dinte pak si tepër për jetën e tij.

- Pra, e paskemi punën pisk. Unë nuk mund të të ndihmoj për sa kohë që mendon se dhentë të mjaftojnë e të teprojnë.

Djaloshi nisi të ndjejë një lloj acarimi. Nuk po kërkonte asnjë ndihmë. Plaku i kish kërkuar verë, kish dashur të llafosej, ishte interesuar për librin.

- Ma jep librin, - tha ai. - Duhet të shkoj te delet dhe të vazhdoj rrugën.

- Më jep një në dhjetë dele, - tha plaku. - Dhe do të mësoj se si të mbërrish te thesari i fshehur.

Djaloshi, atëherë, solli në mend ëndrrën, dhe befas gjithçka u qartësua. Plaka nuk kishte marrë asnjë kacidhe, por ky plak (që duhet të ishte i shoqi i saj) do t'ia dilte mbanë t'i përlante më shumë, në këmbim të një të dhëne që nuk përkonte me asnjë të vërtetë. Edhe ai kish të ngjarë të ishte cigan.

Gjithsesi, para se të hapte gojën, plaku u përkul, mori një cipal dhe nisi të shkruajë mbi rërën e sheshit. Në çastin kur u përkul, diçka shndriti mbi gjoksin e tij aq fort, sa djali pothuajse u verbua. Por me një lëvizje çuditërisht të shpejtë për moshën, plaku mbërtheu menjëherë mantelin në gjoks. Sytë e djaloshit u qetësuan nga verbimi dhe ai mundi të dallojë qartë se çfarë po shkruante plaku.

Mbi rërën e sheshit kryesor të qytetit të vogël, ai lexoi emrin e të atit dhe të së ëmës. Lexoi historinë e jetës së tij deri në atë çast, lojërat e fëmijërisë, netët e ftohta të seminarit. Lexoi gjëra që nuk ia kishte treguar kurrë askujt, si rastin kur i kishte vjedhur çiften të atit për të gjuajtur kaproj, apo përvojën e parë seksuale, vetmitare.

- Jam mbreti i Salemit, - kish thënë plaku.

- Si bën vaki që mbreti kuvendon me një bari? – pyeti djaloshi, me drojë dhe tepër i shqetësuar.

- Për shumë arsye. Por le të themi se arsyeja më e rëndësishme është se ti je i aftë të përmbushësh Legjendën Vetjake.

Djaloshi nuk ia kish idenë ç'ishte "Legjenda Vetjake."

- Është ajo që gjithnjë ke dëshiruar të bësh. Secili nga ne, në rininë e hershme, e di se cila është Legjenda e tij Vetjake.

- Në atë moshë gjithçka duket e qartë, e mundshme, dhe nuk ke frikë të ëndërrosh e të shpresosh gjithçka që do të dëshiroje të bëje në jetë. Gjithsesi, me kalimin e kohës, një forcë e mistershme rreket të provojë se është e pamundur të përmbushet Legjenda Vetjake.

Fjalët e plakut ngjanin pa kuptim për bariun e ri. Por ai dëshironte të dinte se ç'ishin ato "forca të mistershme": vajza e tregtarit do të mbetej gojëhapur.

- Këto forca duken të këqia, por në të vërtetë të mësojnë si ta përmbushësh Legjendën Vetjake. Ato e përgatisin shpirtin dhe vullnetin tënd, sepse në këtë botë ka një të vërtetë të madhe: cilido qofsh dhe çfarëdo bëfsh, kur dëshiron vërtet diçka, kjo dëshirë është e lindur në Shpirtin e Gjithësisë. Ky është misioni që ke në Tokë.

- Edhe në paç vetëm dëshirë për të udhëtuar? Ose të marrësh për grua vajzën e një tregtari stofrash?

- Edhe në kërkofsh një thesar. Shpirti i Botës ushqehet me lumturinë e njerëzve. Ose me fatkeqësinë, lakminë, smirën e tyre. Përmbushja e Legjendës Vetjake është i vetmi detyrim i njerëzve. Kjo është e gjitha.

- Dhe kur dëshiron diçka, e tërë Gjithësia punon që ta përmbushësh dëshirën që ke.

Qëndruan një copë here pa folur, duke soditur sheshin dhe kalimtarët. I pari që mori fjalën qe plaku:

- Përse merresh me dhen?

- Sepse më pëlqen të udhëtoj.

Plaku tregoi një tregtar kokoshkash, me karrocën e tij të kuqe, në një qoshe të sheshit.

- Edhe ai burrë gjithnjë ka dashur të udhëtojë, që fëmijë. Por ka parapëlqyer të blejë një karrocë të vogël për të shitur kokoshka, të mbledhë para për vite me rradhë. Kur të

plaket, do shkojë të kalojë një muaj në Afrikë. Kurrë nuk e ka kuptuar mundësinë e përmbushjes së ëndrrave.

"Mirë do qe të ish bërë bari," mendoi djaloshi, duke folur me vete me zë të lartë.

- E ka menduar mirë, - tha plaku. - Por tregtarët e kokoshkave çmohen më tepër se barinjtë. Tregtarët e kokoshkave e kanë një strehë, kurse barinjtë flenë jashtë. Njerëzve u pëlqen më shumë t'i martojnë vajzat me tregtarë kokoshkash sesa me barinj.

Djaloshi ndjeu një sëmbim në zemër, kur mendja i shkoi te vajza e tregtarit. Në qytetin ku ajo banonte, kishte shumë tregtarë kokoshkash.

- Me një fjalë, mendimet e njerëzve për tregtarët e kokoshkave dhe barinjtë kanë më shumë rëndësi për ta sesa Legjenda Vetjake.

Plaku shfletoi librin dhe u ndal të lexojë një faqe. Bariu priti një hop, pastaj e ndërpreu në të njëjtën mënyrë siç e kish ndërprerë plaku.

- Përse më thoni nga këto gjëra?

- Sepse ti përpiqesh të jetosh Legjendën tënde Vetjake. Dhe se tani je gati të heqësh dorë.

- Dhe ju shfaqeni gjithnjë në këto çaste?

- Jo gjithnjë në këtë formë, por nuk kam munguar kurrë. Ndonjëherë shfaqem në formën e një ideje të mirë, në formën e një rrugëzgjidhjeje. Herë të tjera, në ndonjë çast vendimtar, i bëj gjërat më të thjeshta. E kështu me rradhë; por shumica e njerëzve nuk vënë re gjë.

Plaku rrëfeu se javën e shkuar, kishte qenë i detyruar t'i shfaqej si gur një kërkuesi gurësh të çmuar. Burri i

kishte braktisur të tëra dhe ish nisur në kërkim të smeraldeve. Pesë vjet me rradhë, kish punuar përgjatë një lumi dhe kish thyer 999.999 shkëmbinj për të gjetur ndonjë smerald. Kur i kish mbetur vetëm një shkëmb, një i vetëm, për të gjetur smeraldin, mendoi të hiqte dorë. Por meqenëse ai burrë kish vënë bast për Legjendën Vetjake, plaku vendosi të ndërhynte. U shndërrua në gur dhe u rrokullis te këmbët e kërkuesit të gurëve të çmuar. Nga zemërimi i madh për pesë vjetët e humbura, ky i fundit e vërviti gurin larg. Por e hodhi me aq vrull sa guri u përplas pas një guri tjetër, i cili u thye dhe prej andej doli smeraldi më i bukur i botës.

- Njerëzit e mësojnë shumë herët arsyen përse jetojnë, - tha plaku me njëfarë keqardhjeje në sy. - Mbase për këtë arsye dorëzohen kaq shpejt. Por kështu e ka kjo botë.

Djaloshit iu kujtua ndërkaq se biseda kish pasur si pikënisje thesarin e fshehur.

- Thesaret zhvarrosen e varrosen nga përroi që rrjedh, - tha plaku. - Po deshe të dish më shumë gjëra për thesarin tënd, duhet të më japësh një të dhjetën e grigjës tënde.

- Pse, s'ju pëlqeka një e dhjeta e thesarit?

Plaku mbeti si i zhgënjyer.

- Po u nise duke premtuar atë që nuk e ke ende, do humbasësh dëshirën për ta patur.

Bariu i tha atëherë se i kish premtuar një të dhjetën e thesarit ciganes.

- Ciganët janë finokë, - psherëtiu plaku. Gjithsesi, bën mirë të mësosh, se në jetë, gjithçka e ka një çmim. Këtë përpiqen të na mësojnë Luftëtarët e Dritës.

Plaku i ktheu librin djaloshit.

- Nesër, në këtë orë, do më sjellësh një të dhjetën e kopesë. Do të të tregoj si t'ia dalësh mbanë për të gjetur thesarin e fshehur. Epo, natën e mirë!

Dhe u zhduk në një qoshe të sheshit.

*

Djaloshi u përpoq të riniste leximin, por nuk arriti dot të përqëndrohej. Ishte i shqetësuar, i nderë, sepse e dinte se plaku thoshte të vërtetën. Shkoi të piqej me tregtarin shëtitës dhe i bleu një thes me misër, duke pyetur veten në duhej apo jo t'i rrëfente çfarë i kish thënë plaku. "Nganjëherë është më mirë t'i lësh gjërat ashtu siç janë", mendoi; dhe nuk tha gjë. Po të kish folur, tregtari do ta kish vrarë mendjen tri ditë për të marrë vesh në duhej braktisur gjithçka, por ai tashmë ishte mësuar më së miri me karrocën e vogël.

Djaloshi mund t'ia kursente këtë pasiguri të dhimbshme. Nisi të endej nëpër qytet dhe zbriti deri te porti. Atje ndodhej një ndërtesë e vogël me një lloj sporteli ku njerëzit blinin bileta. Egjipti ndodhej në Afrikë.

- Ç'dëshironi? - pyeti nëpunësi te sporteli.

- E lëmë për nesër, - ia ktheu djaloshi tek largohej. Mjafton të shiste vetëm një dele, mund të kalonte në anën tjetër të ngushticës. Ky mendim e tmerronte.

- Ja dhe një ëndërrimtar tjetër, - i tha nëpunësi kolegut të tij, ndërsa djaloshi po largohej. - Nuk ka me se të paguajë udhëtimin.

Kur u gjend para sportelit, kish menduar delet dhe pati frikë të kthehej te to. Gjatë atyre dy vjetëve, kish mësuar gjithçka mbi rritjen e bagëtisë. Dinte të qethte, të kujdesej për delet barsa, të mbronte kopenë nga ujqërit. I njihte të gjitha fushat dhe kullotat e Andaluzisë. Dinte çmimin e saktë të blerjes dhe shitjes të secilës dele të tij.

Vendosi të kthehet te stani i mikut, duke i rënë gjerë e gjatë. Edhe qyteti kishte një kështjellë dhe ai deshi të ngjiste shkallët e gurta e të ulej mbi bedena. Që andej mund të shquante Afrikën. Dikush i kish shpjeguar, njëherë, se maurët prej andej kishin ardhur, dhe kishin sunduar për një kohë tepër të gjatë pothuajse të gjithë Spanjën. I kishte zët maurët. Ciganët, ata i kishin prurë.

Nga lart, ai mund të shihte edhe pjesën më të madhe të qytetit, përfshirë edhe sheshin ku kishte kuvenduar me plakun.

- Mallkuar qoftë ora që takova plakun, - mendoi. Kish shkuar thjesht për të gjetur një grua të zonjën për shpjegimin e ëndrrave. As gruaja, as plaku nuk i jepnin aspak rëndësi faktit që ai ishte bari. Ata ishin vetmitarë që nuk besonin më asgjë në jetë dhe që nuk kuptonin se barinjtë lënë kokën për bagëtinë. Ai e njihte me dhëmbë e dhëmballë secilën dele: dinte se cila çalonte, cila duhej të pillte dy muaj më vonë, cilat ishin më përtace. Ai

dinte gjithashtu t'i qethte dhe t'i therrte. Po të vendoste të largohej, ato do të vuanin.

Era nisi të frynte. E njihte atë erë: e quanin Lindje, sepse tok me të kishin ardhur hordhitë e të pabesëve. Para se të njihte Tarifën, nuk i kish shkuar kurrë në mend se Afrika ish aq afër. Kjo përbënte rrezik të madh: maurët mund ta pushtonin sërish vendin.

Lindja nisi të fryjë më fort. "Qenkam mes deleve dhe thesarit", mendoi. Duhej të vendoste, të zgjidhte mes diçkaje që ish mësuar dhe diçkaje që dëshironte shumë ta kishte. Pastaj ish edhe vajza e tregtarit, por ajo nuk kish të njëjtën rëndësi si delet, sepse nuk varej nga ai. Bariu u bind se, po të mos e takonte të pasnesërmen, vajza as që do të kujtohej më për të. Për vajzën të gjitha ditët ishin njëlloj dhe njerëzit nuk i vënë më re gjërat e bukura që shfaqen në jetën e tyre ndërsa dielli përshkon qiellin.

- Lashë tim atë, nënën, kështjellën e qytetit ku jam lindur. Ata dhe unë u mësuam me këtë gjë. Edhe delet do të mësohen me mungesën time, - tha.

Nga lart, hodhi vështrimin te sheshi. Tregtari shëtitës vazhdonte të shiste kokoshka. Një çift i ri u ul te stoli ku ai ish fjalosur me plakun dhe këmbyen një të puthur të gjatë.

"Tregtari i kokoshkave", mërmëriti me vete, pa e përfunduar fjalinë. Sepse Lindja kish nisur të frynte më fort dhe ai e ndjente mbi fytyrë. Era pa dyshim sillte maurët, por sillte gjithashtu erëmimin e shkretëtirës dhe të grave me perçe. Ajo sillte djersën dhe ëndrrat e njerëzve që një ditë ishin nisur në kërkim të së panjohurës, të arit,

të aventurave... dhe të piramidave. Djaloshi u bë ziliqar ndaj lirisë së erës dhe kuptoi se edhe ai mund të ishte si ajo. Asgjë nuk e pengonte, në mos vetja.

Delet, vajza e tregtarit, fushat e Andaluzisë, s'ishin veç etapat e Legjendës Vetjake.

*

Të nesërmen në mesditë, bariu i ri u takua sërish me plakun. Me vete kish gjashtë dele.

- U çudita, - tha ai. - Miku ma bleu menjëherë kopenë. Më tha se tërë jetën kish ëndërruar të bëhej bari dhe se kjo ishte shenjë e mirë.

- Kështu ndodh gjithnjë, - tha plaku. - Këtë e quajmë *Parim i Favorshëm*. Herën e parë që luan me letra është e sigurt se fiton. *Fati i fillestarit*.

- Po përse ndodh kështu?

- Sepse jeta dëshiron që ti të jetosh Legjendën Vetjake.

Pastaj nisi të kontrollojë gjashtë delet dhe vuri re se njëra prej tyre çalonte. Djali i shpjegoi se kjo gjë s'prishte punë sepse ajo ishte delja më e zgjuar dhe jepte shumë lesh.

- Ku ndodhet thesari? - pyeti djali.

- Thesari është në Egjipt, pranë piramidave.

Djaloshi u drodh. Plaka i kishte thënë të njëjtën gjë, dhe nuk ishte shpërblyer.

- Për të mbërritur te thesari, të duhet të tregohesh i kujdesshëm ndaj shenjave. Zoti ka caktuar në botë rrugën

që duhet të ndjekë secili nga ne. S'të mbetet veç të lexosh ç'ka është shkruar për ty.

Para se djaloshi të thoshte ndonjë gjë, një flutur nisi të sillet vërdallë mes plakut dhe atij. Iu kujtua gjyshi që i kish thënë, kur ishte fëmijë, se fluturat sillnin fat. Ashtu si bulkthi, karkalecët jeshilë, hardhucat e hirta dhe tërfili me katër fletë.

- Ashtu është, - tha plaku që dinte të lexonte mendimet. - Ashtu siç ta ka mësuar gjyshi. Ato janë shenjat.

Pastaj hapi mantelin që mbante veshur. Djaloshi u shtang nga ajo që pa dhe iu kujtua vezullimi që e kish verbuar një ditë më parë. Plaku mbante një parzmore e tëra në ar, me gurë të çmuar.

Vërtet që ishte mbret. Duhet të qe veshur tebdil për t'iu shpëtuar kusarëve.

- Merri! - tha ai, duke nxjerrë një gur të bardhë dhe një të zi që ishin ngulur në qendër të parzmores. - Ata quhen Urim dhe Tumim. I ziu do të thotë "po", i bardhi "jo". Do të të hyjnë në punë kur të mos arrish të dallosh shenjat. Por gjithnjë bëj pyetje të qartë. Në përgjithësi, mundohu t'i marrësh vetë vendimet. Thesari gjendet pranë piramidave, këtë ti e dije tashmë; por e pagove me gjashtë dele sepse të ndihmova të merrje një vendim.

Djaloshi futi të dy gurët në trastë. Tani e tutje vendimet do t'i merrte vetë.

- Mos harro që të gjitha përmblidhen në një gjë të vetme. Mos harro gjuhën e shenjave. Dhe sidomos, mos harro ta shpiesh deri në fund Legjendën tënde Vetjake.

Por para së gjithash, gjithsesi, do të dëshiroja të të rrëfeja një ndodhi të shkurtër: Një tregtar dërgoi të birin te burri më i mençur për të mësuar të fshehtën e lumturisë. Djaloshi eci dyzet ditë në shkretëtirë deri sa mbërriti para një kështjelle të bukur, në majën e një mali. Atje banonte burri i urtë që kërkonte.

Në vend që të takonte burrin e urtë, heroi ynë hyri në një sallë ku ziente puna: tregtarë që hynin e dilnin, njerëz që bisedonin në një skutë, një orkestër që luante melodi të ëmbla, dhe një tryezë e ngarkuar me gjellët më të shijshme të asaj krahine të botës. Burri i urtë jepte e merrte me të gjithë dhe djaloshit iu desh të priste dy orë për ta takuar.

I Urti e dëgjoi me vëmendje djaloshin që shpjegoi arsyen e ardhjes, por i tha se nuk kishte kohë t'i tregonte të fshehtën e lumturisë. Dhe i kërkoi të bënte një shëtitje në pallat dhe të kthehej pas dy orësh.

- Ndërkohë të lutem të më bësh një nder, - shtoi i Urti, duke i dhënë djaloshit një lugë të vogël me dy pika vaj: - Këtë lugë mbaje gjatë gjithë shëtitjes, dhe kujdes mos derdhësh vajin.

Djaloshi nisi të ngjisë e të zbresë shkallët e pallatit, gjithnjë me sytë e ngulur te luga. Pas dy orësh, u kthye tek i Urti.

- Hë, - pyeti ky i fundit, - i pe qylymat e Persisë në sallën e ngrënies? E pe parkun që kryeluleshtarit iu deshën dhjetë vjet për ta bërë? I vure re pergamenat e bukur në bibliotekën time?

Djaloshi, i hutuar, u shtrëngua të pranojë se nuk kish parë asgjë. Ish përpjekur vetëm të mos derdhte pikat e vajit që ia kish besuar i Urti.

- Mirë pra, ktheu dhe shih mrekullitë e universit tim, - i tha i Urti. - Nuk mund t'i zësh besë një njeriu nëse nuk i njeh shtëpinë ku banon.

Tani më i qetë, djaloshi mori lugën dhe zuri të shëtiste sërish pallatin, duke këqyrur këtë herë me kujdes të gjitha veprat e artit të varura në mure dhe në tavane. Pa kopshtet, malet përreth, brishtësinë e luleve, shijen me të cilën çdo vepër arti ishte vendosur në vendin e vet. Kur u kthye te i Urti, i rrëfeu atij fije e për pe çfarë kishte parë.

- Po ku janë dy pikat e vajit që të besova? - pyeti i Urti.

Djaloshi vështroi atëherë lugën dhe vuri re se i ishte derdhur.

- S'ka gajle, - tha më i Urti i të Urtëve, - kjo është këshilla e vetme që kam për të të dhënë: e fshehta e lumturisë është kur vështron të gjitha mrekullitë e botës, por pa harruar kurrë të dy pikat e vajit në lugë.

Bariu qëndroi pa folur. E kishte kuptuar rrëfenjën e mbretit plak. Bariut mund t'i pëlqejnë udhëtimet, por delet nuk i harron kurrë.

Plaku vështroi djaloshin dhe, me të dyja duart e nderura, bëri mbi kokën e djaloshit disa gjeste të çuditshme.

Pastaj mblodhi delet e tij dhe u largua.

*

Mbi qytetin e vogël të Tarifës ngrihet një kështjellë e vjetër e ndërtuar qëmoti nga maurët; dhe kush ulet në muret e saj mund të shikojë që andej një shesh, një tregtar kokoshkash dhe një copëz të Afrikës.

Melshesideku, Mbreti i Salemit, u ul atë mbrëmje te hedenat e kështjellës dhe ndjeu mbi fytyrë erën që quhej Lindje. Delet mbanë tij nuk rreshtnin së sjelluri të shqetësuara, të tronditura nga ndërrimi i të zotit dhe nga të gjitha ato përmbysjeje. Ato nuk kërkonin tjetër veç ushqim dhe ujë.

Melshisedeku vështroi anijen e vogël që largohej nga porti. S'kish për ta takuar sërish kurrë bariun e ri, ashtu siç nuk kish takuar kurrë Abrahamin, pasi ky i fundit i kish dhënë një të dhjetën e pasurisë. E megjithatë, kjo ishte vepra e tij.

Perënditë nuk duhet të kenë dëshira, sepse ato nuk kanë Legjendë Vetjake. Gjithsesi, Mbreti i Salemit, thellë në shpirt, uroi që djali të dilte faqebardhë.

"Sa keq! Së shpejti do të ma harrojë emrin. Duhet t'ia kisha përsëritur disa here. Kur të fliste për mua, mund të thoshte se më quajnë Melshisedek, Mbret i Salemit."

Pastaj ngriti sytë nga qielli, disi i turbulluar nga ai mendim: "E di: kjo nuk është veç sedër e madhe, ashtu siç e ke thënë Ti, o Zot. Por, nganjëherë, edhe një mbret plak ka nevojë të ndihet krenar për veten."

*

"Sa vend i çuditshëm Afrika!" mendoi djaloshi. Ishte ulur në një biçim kafeneje, e ngjashme me kafenetë e tjera që kish mundur të shihte duke përshkuar rrugicat e ngushta të qytetit. Burrat tymosnin një llullë gjigante që e kalonin gojë më gojë. Brenda pak orësh, ai kish parë njerëz që shëtisnin të kapur për dore, gra me perçe, hoxhallarë që hipnin nëpër minaretë e larta dhe nisnin të këndonin, ndërsa të gjithë njerëzit rreth e rrotull binin në gjunjë dhe ulnin kokën përdhe.

"Rite të të pafeve", tha me vete. Kur ishte fëmijë, e kishte zakon të shihte në kishën e fshatit të tij të vogël një statujë të shën Jakovit të Madh mbi një kalë të bardhë, me pallë zhveshur, duke shkelur me këmbë personazhe që ngjanin me ata njerëz. U ndie keq dhe tmerrësisht i vetmuar. Të pabesët kishin një vështrim të lig.

Veç kësaj, kur ish nisur, nga nxitimi kishte harruar diçka, një diçka të vogël, që mund ta mbante shumë larg thesarit për një kohë të gjatë: në atë vend, të gjithë flisnin arabisht.

Pronari i kafenesë u afrua dhe djaloshi i tregoi me gisht një pije që ishte shërbyer në një tavolinë tjetër. Ishte çaj, çaj i hidhët. Do t'ia kish ënda të pinte verë.

Por sigurisht, tani nuk ishte çasti të shqetësohej për gjëra të tilla. Më mirë të mendonte për thesarin, për mënyrën si ta gjente. Nga shitja e deleve kish futur në xhep një shumë relativisht të mirë, dhe e dinte se paraja është diçka magjike: kur ke para, nuk je kurrë vetëm. Në pak kohë, ndoshta çështje ditësh, ai do të gjendej në këmbë të piramidave. Një plak, me gjithë atë ar që i ndriste në gjoks, nuk kishte përse t'i rrëfente broçkulla për gjashtë kokë dele.

Mbreti plak i kishte folur për shenja. Gjatë kalimit të ngushticës, mendja i kish vajtur te shenjat. Po, e dinte mirë përse fliste: gjatë gjithë asaj kohe të shkuar fushave të Andaluzisë, kish mësuar të lexonte në tokë dhe në qiell shenjat lidhur me rrugën që duhet të ndiqte. Kish mësuar se aksh zog tregonte praninë e një gjarpri aty afër dhe se aksh shkurre ishte shenjë se disa kilometra më tej kishte ujë. Këto gjëra ia kishin mësuar delet.

"Kur Zoti i prin mirë delet, kështu do prijë edhe njeriun", tha me vete dhe u ndie i qetë. Çaji iu duk tani më pak i hidhët.

- Cili je ti? - e pyeti dikush, spanjisht.

Ai ndjeu një ngushëllim të pacak. Po mendonte për shenja dhe dikush shfaqet.

- Si shpjegohet që flet spanjisht? - pyeti.

I sapoardhuri ishte një djalë i veshur sipas stilit perëndimor, por ngjyra e lëkurës të bënte të mendoje se ishte vendali. Ai kishte pothuajse të njëjtin shtat dhe moshë.

- Këtu, pothuajse të gjithë flasin spanjisht. Ja ku është Spanja, dy orë që këtej.

- Ulu dhe porosit diçka nga unë. Për mua merr verë. Çaji më kall krupën.

- Këtu s'ka verë, - ia ktheu tjetri. - Nuk e lejon feja.

Djaloshi tha atëherë se duhej të shkonte te piramidat. U mat të fliste për thesarin, por më në fund hoqi dorë. Arabi gati do qe t'i përlante diçka për ta shpurë deri atje. Iu kujtuan fjalët e plakut për premtimet.

- Do të dëshiroja të më shpije atje, në ke mundësi. Mund të të paguaj si kallauz.

- Ke ndonjë mendim si shkohet atje?

Djaloshi vuri re se pronari i kafenesë ndodhej pranë dhe mbante vesh me vëmendje bisedën. Prania e tij e bezdiste disi. Por kishte takuar një kallauz dhe s'kish pse ta humbiste rastin.

- Duhet të përshkosh tërë shkretëtirën, - tha i sapoardhuri. - Dhe për këtë duhen pará. Fillimisht dua të di në ke aq të holla sa duhen.

Djaloshit pyetja iu duk tepër e çuditshme. Por i zinte besë plakut dhe ky i kishte thënë se kur dëshiron vërtet diçka, e tërë Gjithësia punon për ty.

Nxori paratë nga xhepi dhe ia tregoi. Pronari i kafenesë u afrua edhe më tepër dhe pa gjithashtu. Të dy burrat këmbyen atëherë disa fjalë në arabisht. Pronari dukej i zemëruar.

- Ngrehu të ikim, - tha djaloshi. - Ai nuk do që të rrimë këtu.

Djaloshi u ndje më i qetë. U ngrit për të paguar, por pronari e mbërtheu për krahu dhe nisi të fliste pa pushuar. Djaloshi

ishte i fuqishëm, por ndodhej në vend të huaj. Qe miku i ri që shtyu mënjanë pronarin dhe tërhoqi djalin jashtë.

- Kërkonte paratë e tua. - tha ai. - Tangeri nuk është si pjesët e tjera të Afrikës. Këtu, jemi në një port dhe të gjitha portet janë limer hajdutësh.

Tani mund t'i zinte besë mikut të ri që e kish ndihmuar në një situatë kritike. Nxori paratë nga xhepi dhe i numëroi.

- Nesër mund të mbërrijmë te këmba e piramidave, - tha tjetri, duke marrë paratë. - Por më duhet të ble dy deve.

Dhe ia mbathën së bashku rrugicave të ngushta të Tangerit. Në të gjitha cepat dhe skutat, kishte vitrina me mallra për shitje. Më në fund, mbërritën në mes të një sheshi të madh, ku gjendej pazari. Aty kishte mijëra njerëz që llafoseshin, shisnin, blinin. Perimet ndodheshin pranë thikave, qilimave, llullave të të gjitha llojeve. Djaloshi nuk ia ndante sytë mikut të ri. Nuk harronte se në duart e këtij të fundit ndodheshin të gjitha paratë e tij. Mendoi t'ia kërkonte, por kjo do të qe mungesë mirësjelljeje. Nuk i njihte zakonet e këtyre tokave të huaja, truallin e të cilave po shkelte tani me këmbë.

"Mjafton ta mbikëqyr" mendoi. Ishte më i fuqishëm se tjetri.

Befas, në mes të atij mishmashi të madh, sytë i ranë mbi një shpatë të bukur që s'e kish parë ndonjëherë. Milli ishte prej argjendi, me dorezë të zbukuruar me gurë të çmuar. U zotua që kur të kthehej nga Egjipti ta blinte atë shpatë.

- Pyete tregtarin sa kushton, - i tha shokut. Por vërejti se kënaqësia për të soditur armën nuk kish zgjatur as dy sekonda. Ndjeu zemrën t'i shtrëngohej në kraharor. Pati frikë të vështronte anash, duke e ditur mirë se çfarë e priste. Qëndroi me sytë e ngulur një çast mbi shpatën e bukur, pastaj, mori guxim dhe ktheu kokën.

Përreth tij, tregu, njerëzit që shkonin e vinin, bërtisnin, blenin sixhade; lajthitë, sallatat mbanë tabakave të bakërta, burrat që ecnin në rrugë të zënë për dore, gratë me perçe, erëmimi i gjellëve ekzotike... Por askund, asgjëkundi, silueta e shokut të tij.

Djaloshi u përpoq edhe një herë t'i mbushte mendjen vetes se kishin humbur njëri-tjetrin rastësisht. Vendosi të qëndrojë te sheshi, me shpresë se tjetri do të kthehej. Pas një çasti, dikush u ngjit majë njërës prej atyre kullave të famshme dhe nisi të këndojë. Të gjithë sa ishin atje, ranë në gjunjë, përplasën ballin përdhe dhe nisën edhe ata të këndojnë. Pastaj si një turmë milingonash në punë, çmontuan barakat e tyre dhe u larguan.

Edhe dielli u zhduk. Djaloshi e vështroi për një kohë të gjatë, deri sa ai u fsheh prapa shtëpive të bardha që rrethonin sheshin. U kujtua se, atë mëngjes kur lindi i njëjti diell, ai ndodhej në një kontinent tjetër dhe ishte bari, kishte gjashtëdhjetë kokë bagëti dhe kishte lënë takim me një vajzë të re. Në mëngjes e dinte ç'do të ndodhte ndërsa endej fushave.

E megjithatë, tani që dielli po perëndonte, ai gjendej në një vend tjetër, të huaj mbi një tokë të huaj, ku flitej një gjuhë që as mund ta kuptonte. Nuk ishte më bari dhe nuk kish gjë me vete, as paratë e duhura për t'u kthyer prapa dhe për të nisur gjithçka nga fillimi.

"E gjitha kjo nga lindja deri në perëndim të të njëjtit diell", tha me vete. Dhe i erdhi keq me veten, duke menduar se, shpesh, gjërat në jetë ndryshojnë sa hap e mbyll sytë, pa e kuptuar as vetë.

I vinte turp të qante. Nuk kish qarë kurrë para deleve. Por sheshi i pazarit ishte i zbrazët dhe ndodhej larg vendlindjes.

Qau. Qau sepse Zoti ishte i padrejtë dhe u jepte këtë shpërblim njerëzve që besonin te ëndrrat e tyre.

"Kur isha me delet, isha i lumtur dhe e ndaja lumturinë me gjithçka që më rrethonte. Njerëzit kur shihnin tek mbërrija, më prisnin krahëhapur. Tani jam i trishtuar dhe fatkeq. Ç'të bëj? Do të hidhërohem edhe më tepër dhe nuk do t'i zë besë askujt sepse dikush më tradhtoi. Do urrej të gjithë ata që kanë gjetur thesare të fshehura, sepse unë nuk e kam gjetur timin. Dhe vazhdimisht do përpiqem të ruaj atë pak gjë që kam, sepse jam tepër i vogël për të sunduar botën."

Hapi hejbenë për të parë ç'kish brenda: mbase kish mbetur ndonjë copë nga sanduiçi që kish ngrënë në anije. Por gjeti vetëm librin e trashë, sharkun dhe dy gurët që ia kish dhënë plaku.

Kur pa ata gurë, ndjeu një ngushëllim të madh. Kish këmbyer gjashtë dele me dy gurë të çmuar të shkulur nga një parzmore e artë. Mund t'i shiste dhe mund të blinte

kështu biletën e kthimit. "Tani e tutje do jem më i djallëzuar", mendoi, duke nxjerrë të dy gurët nga hejbeja për t'i fshehur thellë në xhep. Atje ishte një port dhe të vetmen gjë të vërtetë që ai tipi i kish thënë ishte kjo: porti është gjithnjë limer hajdutësh.

Tani i kuptonte më së fundi përpjekjet e dëshpëruara të pronarit në kafene: ai përpiqej t'i thoshte që të mos i zinte besë atij njeriu. "Jam si gjithë të tjerët: e shoh botën siç më pëlqen të jetë dhe jo siç është në të vërtetë."

Qëndroi duke këqyrur gurët. I përkëdheli butësisht, ndjeu temperaturën, sipërfaqen e lëmuar. Ata ishin thesari i tij. Vetëm prekja e tyre i dha një lloj qetësimi. Ata i sollën ndër mend kujtimin e plakut.

"Kur dëshiron vërtet diçka," i kish thënë ai, "e tërë Gjithësia punon që ta përmbushësh dëshirën."

Ai do të kish dashur të kuptonte, si kish mundësi që kjo të qe e vërtetë. Ndodhej atje, në një shesh pazari të zbrazët, pa një kacidhe në xhep, pa delet për t'i ruajtur natën. Por gurët përbënin provën se kish takuar një mbret – një mbret që njihte Historinë Vetjake të tij, që ishte në dijeni se çfarë kishte bërë me çiften e të atit, për përvojën e parë seksuale të tij.

"Gurët shërbejnë për profetizim. Ata quhen Urim dhe Tumim."

I vuri në vendin e tyre në hejbe dhe vendosi t'i përdorë. Plaku kishte thënë se duhej t'u bënte pyetje të qarta, sepse gurët mund të shërbejnë vetëm kur e di se ç'kërkon.

Djaloshi atëherë pyeti në e kishte ende uratën e plakut.

Nxori njërin gur. Ishte "po-ja".

- Do ta gjej vallë thesarin? - pyeti ai.

Futi dorën në hejbe dhe po matej të zinte njërin nga gurët kur të dy shkanë nga një vrimë. Nuk e kish vënë kurrë re që hejbeja qe grisur. U ul për të marrë Urimin dhe Tumimin dhe për t'i futur në hejbe. Por, duke i parë përtokë, i erdhi ndër mend një thënie tjetër:

"Mëso të respektosh dhe të ndjekësh shenjat", i kish thënë gjithashtu mbreti plak.

Shenjë. Djaloshi nisi të qeshë me vete. Pastaj mblodhi gurët dhe i futi në hejbe. Nuk kishte ndër mend ta qepte. Gurët mund të binin nga ajo vrimë kur të dëshironin. Ai kish kuptuar se ka disa gjëra që nuk duhet t'i kërkosh – për të mos prishur fatin.

"Kam dhënë fjalën që vendimet t'i marr vetë", tha me vete.

Por gurët kishin thënë se plaku ishte gjithnjë mbanë tij, dhe kjo përgjigje i dha zemër. Vështroi sërish tregun e zbrazët dhe nuk ndjeu më dëshpërimin që kish provuar më parë. Nuk ishte më një botë e huaj: ishte një botë e re.

Fundja, për besë, pikërisht këtë kërkonte: të njihte botë të reja. Edhe sikur të mos shkonte kurrë deri te piramidat, tashmë kish shkuar më larg se cilido bari që njihte.

"Ah! sikur ta dinin se në më pak se dy orë larg me anije ka kaq gjëra të ndryshme..."

Bota e re shfaqej para syve të tij në formën e një tregu të shkretuar, por tashmë e kish parë në atë shesh të gëlonte jeta dhe nuk do ta harronte kurrë. Iu kujtua shpata; kishte paguar një djall e gjysmë për ta këqyrur një çast, ngaqë deri atëherë nuk kish parë kurrë shpatë të ngjashme. Befas

pati ndjesinë se mund ta shihte botën si hajduti viktimën mjerane, apo si aventurieri që kërkon një thesar.

"Jam një aventurier në kërkim të një thesari", mendoi, para se të humbiste, i sfilitur, në gjumë.

*

Uzgjua duke ndjerë dikë që e shkundte nga supi. E kish zënë gjumi në mes të sheshit të pazarit, që tani do të gjallërohej sërish.

Vështroi përreth, duke kërkuar delet, dhe e kuptoi se tani ishte në një botë tjetër. Në vend që të trishtohej, u ndie i lumtur. Nuk i duhej më të nisej në kërkim të ujit dhe kullotës dhe mund të hidhej në kërkim të një thesari. Nuk kishte asnjë kacidhe në xhep, por kishte besimin te jeta. Natën e shkuar kishte zgjedhur të bëhej aventurier i ngjashëm me personazhet e librave që kish zakon të lexonte.

Nisi të çapitej me nge në shesh. Shitësit nisën të ngrinin barakat e tyre. Ai ndihmoi një burrë që shiste ëmbëlsira të ngrinte barakën. Në fytyrën e atij njeriu kishte një buzëqeshje jo të zakonshme: ajo ishte plot shend e verë, e hapur ndaj jetës, gati për të përballuar një ditë të mbarë pune. Ishte një buzëqeshje që, njëfarësoj, i kujtonte plakun, atë mbret plak të mistershëm që kish njohur. "Ky shitës nuk gatuan ëmbëlsira, ngaqë dëshironte të udhëtonte apo të martohej me vajzën e ndonjë tregtari.

Jo, ai gatuan ëmbëlsira sepse i pëlqen ky zanat", mendoi djaloshi. Dhe vuri re se edhe ai ish i zoti të bënte si plaku: të dallonte në dikush ishte afër apo larg Legjendës Vetjake, vetëm duke e parë. "Qenka e thjeshtë, por nuk e kisha vënë re kurrë më parë."

Kur më në fund e ngritën barakën, shitësi e qerasi me ëmbëlsirën e parë të sapogatuar. Djaloshi e hëngri me shumë qejf, falënderoi dhe u nis për udhë. Kur u largua disi, u kujtua se baraka ish ngritur nga dy vetë, njëri fliste arabisht dhe tjetri spanjisht.

E megjithatë, ishin marrë vesh për mrekulli.

- Qenkërka një gjuhë matanë fjalëve, - tha me vete. - Këtë e kisha provuar me delet, por tani e njëjta gjë më ndodh me njerëzit.

Pra, po mësonte plot gjëra të reja. Gjëra që i kish provuar më parë por që gjithsesi ishin të reja sepse i kish hasur rrugës pa i vënë re. Dhe kjo ngaqë ish mësuar me ato gjëra. "Në ia dalça të kuptoj këtë gjuhë që s'ka nevojë për fjalë, do arrij të kuptoj botën."

"E gjitha është një e tërë e vetme", kish thënë plaku.

Vendosi të endej fare me nge në rrugicat e Tangerit: vetëm në këtë mënyrë do t'ia dilte mbanë të dallonte shenjat. Kjo kërkonte pa dyshim njëfarë durimi, por durimi është virtyti i parë që mëson bariu.

Edhe një herë tjetër kuptoi se po vinte në zbatim në atë botë të çuditshme të njëjtat mësime që ia kishin mësuar delet.

"E gjitha është një e tërë e vetme", kish thënë plaku.

*

Tregtari i qelqurinave pa ditën e re të agonte dhe pati të njëjtën ndjesi ankthi si çdo mëngjes. Që prej tridhjetë vjetësh ndodhej në të njëjtin vend një dyqan i ngritur në krye të një rruge të përpjetë, ku rrallëherë kalonte ndonjë klient. Tani ishte shumë vonë për të ndryshuar: gjatë gjithë jetës kish mësuar vetëm të shiste qelqurina. Dikur, dyqani i tij njihej nga shumë njerëz: tregtarë arabë, gjeologë francezë dhe anglezë, ushtarë gjermanë, që i kishin gjithnjë xhepat plot me para. Në atë kohë, të shisje qelqurina ishte aventurë e madhe dhe ai mendonte sa i kamur do bëhej dhe sa gra të bukura do kishte në pleqëri.

Pastaj vitet ikën pak nga pak dhe qyteti ndërroi. Ceuta u begatua më tepër se Tangeri dhe tregtia mori një drejtim tjetër. Fqinjët u vendosën gjetiu dhe në të përpjetë mbetën vetëm disa dyqane të rralla. Askush nuk e ngjiste atë rrugë të përpjetë për disa dyqane fatkeqe.

Por tregtari i qelqurinave nuk kishte zgjidhje tjetër. Kish kaluar tridhjetë vjet të jetës duke blerë e shitur

qelqurina dhe tani ishte tepër vonë t'i futej një drejtimi tjetër.

Tërë mëngjesin qëndroi duke soditur ecejakет e pakta në rrugicën e vogël. Këtë punë bënte prej vitesh dhe njihte zakonet e secilit kalimtar. Kur duheshin pak minuta për vaktin e drekës, një djalosh i huaj qëndroi para vitrinës. Ishte i veshur si gjithë bota, por syri i sprovuar i tregtarit të qelqurinave pikasën se ai nuk kishte asnjë kacidhe në xhep. Gjithsesi, vendosi të hynte sërish në dyqan dhe të priste disa çaste sa të largohej djaloshi.

*

Mbi portë ishte vendosur një tabelë që tregonte se aty fliteshin shumë gjuhë. Djaloshi pa dikë të shfaqej pas banakut.

- Nëse dëshironi, - tha djaloshi, - mund t'i pastroj këto poçe. Siç janë katandisur, askush s'ka për t'i blerë.

Tegtari e vështroi pa hapur gojën.

- Në këmbim, a s'më paguani diçka sa për të ngrënë?

Burri qëndronte gojëkyçur. Djaloshi e kuptoi se i takonte atij të merrte vendim. Në hejbe kishte sharkun që nuk i duhej në shkretëtirë. E nxori dhe nisi të pastronte poçet. Për gjysmë ore pastroi gjithë qelqurinat që gjendeshin në vitrinë. Ndërkohë hynë dy klientë që blenë shumë qelqurina.

Kur i pastroi të gjitha, i kërkoi pronarit t'i jepte diçka për të ngrënë.

- Shkojmë të hamë, - tha tregtari i kristaleve.

Vendosi një copë letër në derë dhe ata shkuan te një bar i vogël në majë të së përpjetës. Me të zënë vend në tryezën e vetme, tregtari i kristaleve tha duke buzëqeshur:

- S'ishte nevoja t'i fshije qelqurinat. Ligji i Kuranit na detyron t'i japim për të ngrënë kujdo që ka uri.

- Atëherë, përse më latë ta bëja atë punë? - pyeti djaloshi.

- Sepse qelqurinat ishin bërë pis. Dhe ne të dy kishim nevojë të pastronim kokat tona nga mendimet e këqia.

Kur mbaruan së ngrëni, tregtari u kthye nga djaloshi:

- Do kisha dëshirë që të punoje në dyqanin tim. Sot hynë dy klientë gjatë kohës që ti fshije qelqurinat: kjo ishte shenjë e mirë.

"Njerëzit flasin shumë për shenja," mendoi djaloshi. "Por nuk e dinë tamam përse flasin. Ashtu si unë, që nuk e kisha vënë re se prej vitesh flisja me delet një gjuhë pa fjalë."

- Dëshiron të punosh për mua? - ngulte këmbë tregtari i kristaleve.

- Mund të punoj edhe këtë gjysmë dite që ka mbetur, - ia ktheu djaloshi. - Deri në mëngjes do t'i pastroj të gjitha qelqurinat e dyqanit. Në këmbim, më duhen të holla për të mbërritur nesër në Egjipt.

Plaku ia dha të qeshurës në çast.

- Edhe sikur të pastroje qelqurinat një vit të tërë, edhe sikur të fitoje një komision të mirë për shitjen e secilës prej tyre, do të duhej të merrje hua për të shkuar deri në Egjipt. Tangerin nga piramidat e ndajnë mijëra kilometra shkretëtirë.

Për një çast u bë një heshtje e tillë sa qyteti ngjau befas në gjumë. Nuk kishte më pazar, as biseda shitësish, as njerëz që ngjiteshin në minare dhe këndonin, as shpata të bukura me dorezë me gurë të çmuar. Kishin marrë fund

shpresa dhe aventura, mbretërit e moshuar dhe Legjendat Vetjake. S'kish më thesar dhe piramida. Dukej sikur bota mbarë ish bërë memece sepse shpirti i djaloshit heshtte. Nuk kish as dhimbje, as vuajtje, as zhgënjim: vetëm një vështrim i zbrazur që përshkonte derën e vogël të barit dhe një dëshirë e madhe për të vdekur, për t'i dhënë fund të gjithave përgjithmonë, në çast.

Tregtari e pa i trallisur. Sikur i tërë gëzimi që kish mundur të shihte atë mëngjes të qe zhdukur sakaq.

- Mund të të jap para që të kthehesh në shtëpi, mor bir, - tha tregtari i qelqurinave.

Djaloshi qëndroi i heshtur. Pastaj u ngrit, rregulloi veshjen dhe mori hejbenë.

- Do punoj te ju, - tha ai.

Dhe, pas një heshtjeje të zgjatur, shtoi për t'i dhënë fund:

- Më duhen të holla për të blerë disa dele.

*

Pjesa e dytë

Nuk ishte mbushur as një muaj që djaloshi punonte te shitësi i qelqurinave, por ajo punë nuk e kënaqte vërtet. Tregtari nuk pushonte së hungërituri tërë ditën pas banakut duke e porositur vazhdimisht të tregohej i kujdesshëm me sendet, për të mos i thyer.

Edhe pse tregtari ishte pa dyshim një plak zevzek, të paktën nuk ishte i padrejtë; dhe çiraku qëndronte atje sepse merrte një komision të majmë për çdo mall të shitur dhe kish mundur tashmë të vinte mënjanë ca kacidhe. Atë mëngjes i kish bërë hesapet: po të vazhdonte të punonte çdo ditë në të njëjtat kushte, do t'i duhej plot një vit për të blerë ca dele.

- Do të më pëlqente të bëja një vitrinë për qelqurinat, - i tha pronarit. - Jashtë mund të vendosim një raft, i cili do të tërhiqte kalimtarët që nga këmba e së përpjetës, atje poshtë.

- Kurrë nuk e kam bërë një gjë të tillë, - ia ktheu tregtari. - Njerëzit do ta cakitin në ecje e sipër dhe do thyejnë qelqurinat.

- Kur endesha fushave me delet e mia, ato gjithnjë mund të ishin viktima të kafshimit të ndonjë gjarpri. Por ky rrezik bën pjesë në jetën e deleve dhe të barinjve.

Tregtari shkoi t'i shërbente një klienti që dëshironte të blinte tri vazo kristali. Ai tani shiste më shumë se kurrë, sikur bota të qe kthyer prapa, në kohën kur rruga ishte një nga zbavitjet kryesore të Tangerit.

- Ka përherë e më shumë kalimtarë, - i tha çirakut kur u largua klienti. - Me fitimin që nxjerr rroj më mirë, ndërsa ti do mund t'i gjesh delet e tua pas ca kohe. Përse xhanëm duhet të kërkosh më shumë nga jeta?

- Sepse ne duhet të ndjekim shenjat. - ia ktheu djaloshi, pa u menduar. Por u pendua që foli ashtu sepse tregtari nuk kish pasur kurrë rast të takonte ndonjë mbret.

"Ky është Parimi i Favorshëm," kish thënë plaku. "Fati i fillestarit. Sepse jeta kërkon që të jetosh Legjendën Vetjake."

Gjithsesi, tregtari e kuptonte mirë se ku e kish fjalën çiraku. Vetëm prania e këtij të fundit në dyqan përbënte një shenjë dhe, në rrjedhën e ditëve, me të hollat që shtinte në xhep, as i shkonte ndër mend të bëhej pishman që e kish marrë në punë djaloshin spanjoll. Edhe pse ky fitonte më tepër se normalisht; ngaqë nuk kish besuar kurrë se shitjet do të shtoheshin edhe më, i kish ofruar një komision mjaft të lartë; dhe mendja i thoshte se, shumë shpejt, djaloshi do të kthehej te delet.

- Përse dëshiroje të shihje piramidat? - pyeti, për të ndërruar bisedën nga vitrina.

- Sepse kam dëgjuar të flitet shpesh për to, - ia ktheu djaloshi, duke mos dashur të fliste për ëndrrën e tij. Thesari ishte tashmë një ndjenjë e dhimbshme dhe ai përpiqej të mos mendonte më për të.

- Këtu nuk njoh askënd që të dëshirojë të përshkojë shkretëtirën thjesht për të parë piramidat, - tha tregtari. - Ato s'janë veç një pirg me gurë. Një të tillë mund ta ngresh mirë e bukur vetë, në kopshin tënd.

- Ju nuk keni thurur kurrë ëndrra udhëtimi, - tha djaloshi, duke shkuar për t'i shërbyer një klienti tjetër që sapo kish hyrë në dyqan.

Të pasnesërmen, tregtari i foli sërish çirakut për vitrinën:

- Nuk më pëlqejnë shumë ndryshimet, - tha ai. – Ne të dy s'jemi si Hasani që është tregtar i pasur. Po gaboi në një blerje atij s'i bëhet qejfi qeder. Por ne duhet të paguajmë haraçin e gabimeve tona.

"Kjo është e vërtetë", mendoi djaloshi.

- Përse e dëshiron këtë vitrinë? - pyeti tregtari.

- Dua të kthehem sa më parë te delet e mia. Kur fati është me ne, duhet përfituar dhe duhet bërë çmos për ta ndihur siç na ndih edhe ai. Ky quhet Parim i Favorshëm. Ose ndryshe "Fati i Fillestarit".

Plaku qëndroi një çast pa folur, pastaj tha:

- Profeti na ka dhënë Kuranin dhe na ka lënë pesë detyra që s'duhet t'i harrojmë sa të jemi gjallë. Më e rëndësishmja është kjo: ka vetëm një Zot dhe vetëm një. Detyrat e tjera

janë: të falemi pesë herë në ditë, të agjërojmë muajin e Ramazanit dhe të bëjmë sevap për fukarenjtë.

Heshti. Sytë iu mbushën me lot teksa fliste për Profetin. Edhe pse tregohej shpesh i paduruar, ishte një burrë plot afsh dhe përpiqej të jetonte në pajtim me ligjin mysliman.

- Po detyra e pestë cila është? - pyeti djaloshi.

- Para dy ditësh më the se nuk kam ëndërruar kurrë të bëj ndonjë udhëtim, - ia ktheu tregtari. - Detyra e pestë për çdo mysliman të mirë është të bëjë një udhëtim. Ne duhet, të paktën një herë në jetë, të shkojmë në qytetin e shenjtë të Mekës. Meka është ku e ku më larg se piramidat. Kur isha i ri, parapëlqeja t'i hidhja ato pak kacidhe që kisha në hapjen e kësaj tregtie. Shpresoja të bëhesha një ditë aq i pasur, sa të shkoja në Mekë. Në fakt, nisa të fitoj të holla, por nuk mund t'ia besoja kurrkujt përkujdesjen e qelqurinave, sepse ato janë sende të brishta. Ndërkohë, shikoja të kalonin para dyqanit tim shumë njerëz që ishin në rrugë për në Mekë. Kish pelegrinë të kamur, shpurë shërbëtorësh dhe devesh, por shumica ishin shumë më të varfër se unë.

Të tërë niseshin e ktheheshin të lumtur dhe vendosnin në derën e shtëpisë simbolin e pelegrinazhit të bërë. Njëri nga këta pelegrinë, një këpucar që e fitonte jetën duke mballosur shollët e njërit a tjetrit, më tha se kish ecur pothuajse një vit në shkretëtirë, por që ndihej më shumë i lodhur kur i ishte dashur të përshkonte disa blloqe ndërtesash në Tanger për të blerë lëkurë.

- Po tani përse nuk shkon në Mekë? - pyeti djaloshi.

- Sepse tani është Meka që më mban gjallë. Më jep fuqinë për të duruar të gjitha këto ditë që ngjajnë me njëratjetrën, këto vazo të vendosura atje mbi rafte, drekën dhe darkën në atë restorant mjeran. Druhem ta përmbush ëndrrën time se pastaj mos nuk më mbetet asnjë arsye për të vazhduar jetën.

Ti mendjen e ke te delet dhe piramidat. Nuk je si unë, sepse do t'i përmbushësh ëndrrat e tua. Unë, gjithçka që dua, është ëndrra e Mekës. Tashmë e kam përfytyruar mijëra herë kalimin e shkretëtirës, mbërritjen te sheshi ku gjendet Guri i Shenjtë, shtatë rrathët që duhet të bëj para se ta prek. Kam imagjinuar tashmë se kush do të jetë mbanë meje, përpara meje, fjalët dhe lutjet që do të këmbejmë dhe do të themi së bashku. Por kam frikë se ka për të qenë një zhgënjim i madh, andaj parapëlqej të kënaqem ende me ëndrrën time.

Atë ditë, tregtari ia dha lejen djaloshit për të ndërtuar vitrinën.

Jo të gjithë njerëzit i shohin ëndrrat e tyre njëlloj.

*

Shkuan edhe dy muaj. Vitrina tërhoqi shumë klientë në dyqanin e qelqurinave. Djaloshi përllogariti se duke punuar edhe gjashtë muaj do të mund të kthehej në Spanjë dhe të blinte gjashtëdhjetë, dhe bile me shumë se gjashtëdhjetë dhen të tjerë. Dhe kështu, në më pak se një vit, do ta kish dyfishuar bagëtinë dhe mund të merrej vesh me arabët sepse kish arritur ta mësonte atë gjuhë të çuditshme. Që prej atij mëngjesi të famshëm te sheshi i pazarit, nuk i kish përdorur më Urimin dhe Tumimin, sepse Egjipti ishte kthyer për të një ëndërr aq e largët, sa Meka për tregtarin e qelqurinave. Gjithsesi, tani ishte i kënaqur nga puna dhe nuk pushonte së menduari për ditën kur do të zbarkonte fitimtar në Tarifa.

"Kujto se gjithnjë di se çfarë kërkon", kish thënë mbreti plak. Djaloshi e dinte se çfarë kërkonte dhe punonte për atë qëllim. Ndoshta thesari i tij ishte mbërritja në atë tokë të huaj, takimi me një hajdut, dhe dyfishimi i kokëve të bagëtisë pa shpenzuar asnjë kacidhe.

Ishte krenar për veten. Kish mësuar gjëra të rëndësishme si tregtia e qelqurinave, gjuhën pa fjalë dhe shenjat. Një pasdite, pa një burrë në krye të rrugicës, i cili qahej se nuk mund të gjente një vend të përshtatshëm për të pirë diçka pas ngjitjes së të përpjetës. Djaloshi e njihte tashmë gjuhën e shenjave dhe shkoi të gjente pronarin për t'i thënë:

- Duhet t'u shërbejmë çaj njerëzve që ngjisin të përpjetën.

- Tani ka mjaft vende këtu, ku mund të pish çaj, - ia ktheu pronari.

- Ne mund ta shërbejmë çajin në gota kristali. Kështu, njerëzit do ta vlerësojnë çajin dhe do të dëshirojnë të blejnë qelqurinat. Sepse ajo që i tërheq më shumë njerëzit është bukuria.

Tregtari këqyri për disa çaste çirakun, pa thënë asnjë fjalë. Por, atë darkë, pasi bëri lutjet dhe mbylli dyqanin, u ul në trotuar dhe e ftoi të hiqnin bashkë nargjilenë, atë llullë të çuditshme që tymosin arabët.

- Ndaj ç'gjëje rend? - pyeti tregtari plak i qelqurinave.

- Ta kam thënë: më duhet të blej delet e mia. Dhe për këtë nevojiten të holla.

Plaku vuri thëngjij të tjerë në nargjile dhe hoqi të gjatë.

- E njoh qelqin e cilësisë së mirë dhe të keqe, i njoh në imtësi të veçantat e kësaj tregtie. Jam mësuar me dyqanin, me përmasat e tij, me klientelën. Po nise të shesësh çaj në gota qelqi, tregtia do të marrë edhe më shumë rëndësi. Dhe unë do ndryshoj mënyrën e jetesës.

- Mos do të ishte vallë gjë e mirë?

- Jam mësuar me mënyrën time të jetesës. Para ardhjes tënde, mendoja se e kisha humbur gjithë këtë kohë në të njëjtin vend, ndërsa të gjithë miqtë e mi, përkundrazi, ndryshonin, tregtitë e tyre merrnin të tatëpjetën ose shkonin mbroth. Kjo më zhyste në një trishtim të thellë. Tani, e di se nuk është vërtet kështu. Në fakt, dyqani ka madhësinë që kam uruar gjithnjë. Nuk dua të ndryshoj, ngaqë nuk di si të ndryshoj. Tashmë jam mësuar krejtësisht me veten.

Djaloshi nuk dinte ç'të thoshte. Atëherë plaku vazhdoi:

- Ti për mua ke qenë bekim. Dhe ja, sot po kuptoj diçka: bekimi që nuk pranohet kthehet në mallkim. Nuk pres më gjë nga jeta. Dhe ti më detyron të më kapë syri pasuri dhe horizonte që nuk i kisha menduar kurrë. Pra, tani që i di, që njoh edhe mundësitë tepër të mëdha që kam, do të ndihem edhe më keq se më parë. Sepse e di se mund të kem gjithçka, por nuk dua.

"Shyqyr që nuk i kisha thënë gjë tregtarit të kokoshkave", tha me vete djaloshi.

Ata vazhduan edhe ca kohë të tymosin nargjilenë, ndërsa dielli kumbisej. Kuvenda ishte në arabisht dhe djaloshi ndihej i lumtur me veten ngaqë fliste arabisht. Dikur ai besonte se delet mund t'i mësonin atij gjithë botën. Por delet ishin të pazonjat t'i mësonin arabishten.

"Në botë duhet të ketë edhe gjëra të tjera që delet nuk dinë t'ua mësojnë të tjerëve." mendoi, duke këqyrur tregtarin pa thënë asnjë fjalë. "Pra nuk qenkan ato që më mësojnë: jam unë që mësoj."

- Mektub, - tha më në fund tregtari.

- Ç'do të thotë kjo?

- Duhet të ishe lindur arab për ta kuptuar. Por përkthimi duhet të jetë diçka e ngjashme me "është e shkruar".

Dhe, duke shuar thëngjijtë e nargjilesë, i tha djaloshit se mund të fillonte t'u shërbente klientëve çaj në gota qelqi.

Herë-herë është e pamundur ta mbash brenda vetes rrjedhën e jetës.

*

Njerëzit ngjisnin të përpjetën dhe ndiheshin të lodhur kur mbërrinin në krye. Atëherë, pikërisht aty, ndodhej dyqani i qelqurinave të bukura ku kish çaj mente tepër freskues. Ata hynin për të pirë çaj të shërbyer në gota të mrekullueshme prej kristali.

- Gruas sime nuk i ka shkuar kurrë në mendje kjo gjë, - thoshte një burrë, dhe blinte disa qelqurina, sepse kish të grishur për darkë dhe ata do të befasoheshin nga bukuria e atyre kupave. Një klient tjetër pohoi se çaji, për mendimin e tij, ishte gjithnjë më i mirë kur shërbehej në enë kristali, sepse kundërmimi ruhej më mirë. Një i tretë shtoi se në Orient ishte traditë që me çajin të përdorej kristali, për shkak të aftësive magjike të tij.

Në pak kohë, lajmi mori dhenë dhe shumë njerëz nisën të ngjiteshin deri në qafë për të parë dyqanin që kish përuruar këtë risi në një tregti aq të moçme. U hapën dyqane të tjerë, ku shërbehej gjithashtu çaj në gota kristali, por ata nuk ishin vendosur në krye të ndonjë rruge të përpjetë, çka bënte që ata të ishin gjithnjë bosh.

Shumë shpejt, tregtari u detyrua të pajtonte dy çirakë të tjerë. Shpejt iu desh të importonte së bashku me qelqurinat sasi të mëdha çaji që konsumohej ditë pas dite nga burra e gra të etur për gjëra të reja.

Kështu shkuan gjashtë muaj.

*

Djaloshi u zgjua para ngritjes së diellit. Njëmbëdhjetë muaj dhe nëntë ditë kishin rrjedhur që kur kish shkelur në tokën e kontinentit afrikan.

Veshi kostumin arab, prej lini të bardhë, që kish blerë posaçërisht për atë ditë. Ngjeshi në kokë çallmën e mbërthyer me një rreth prej lëkure deveje. Së fundi, mbathi sandalet e reja dhe zbriti pa zhurmë.

Qyteti ende flinte. Bëri një sanduiç me sezam dhe piu një çaj të nxehtë në një gotë kristali. Pastaj, u ul në prag të dyqanit dhe nisi të tërheqë nargjilenë i vetëm.

Tymosi në heshtje, pa menduar për asgjë, pa dëgjuar zhurmën e vazhdueshme të erës që frynte duke sjellë erëmimin e shketëtirës. Pasaj, kur mbaroi, futi dorën në një nga xhepat dhe qëndroi disa çaste duke kundruar çfarë kish nxjerrë prej andej.

Atje kish një shumë të mirë të hollash. Aq sa të blinte njëzet dhen, biletën e kthimit dhe një leje import-eksporti mes vendit të tij dhe atij ku gjendej ndërkohë.

Priti me padurim që edhe plaku të zgjohej dhe të hapte dyqanin. Të dy bashkë shkuan për të pirë çajin.

- Sot do largohem, - tha djaloshi. - I kam paratë për të blerë delet. Dhe ju keni mjaft të holla për të shkuar në Mekë.

Plaku nuk tha asnjë fjalë.

- Kërkoj bekimin tuaj, - këmbënguli ai. - Ju më keni ndihmuar.

Plaku vazhdoi të përgatiste çajin në heshtje. Më në fund, disa çaste më pas, u kthye nga djaloshi.

- Jam krenar për ty, - tha. - Ti i dhe shpirt dyqanit tim të qelqurinave. Por nuk do shkoj në Mekë, këtë ti e di mirë. Ashtu siç di që s'ke për t'i blerë delet.

- Kush jua tha këtë? - pyeti djaloshi i shushatur.

- Mektub, - tha vetëm tregtari plak i qelqurinave.

Dhe e bekoi.

*

"Djaloshi shkoi në dhomë dhe mblodhi tërë rraqet e tij. U mbushën mirë e bukur tri torba. Pikërisht, në çastin e largimit, vërejti se, në një cep të dhomës, ndodhej ende torba e vjetër e bariut. Ajo ishte në gjendje të mjerë dhe ai pothuajse ia kish harruar ekzistencën. Brenda gjendej gjithnjë libri i tij si dhe guna. Kur nxori këtë të fundit, me mendimin për t'ia bërë dhuratë të parit djalë që do takonte në rrugë, të dy gurët u rrokullisën përtokë. Urimi dhe Tumimi.

Atëherë iu kujtua mbreti plak dhe u habit që vuri re se nuk kish menduar për atë takim që prej shumë kohësh. Gjatë gjithë vitit, kish punuar pa pushim, vetëm e vetëm për të fituar aq para për të mos u kthyer në Spanjë kokulur.

"Mos hiq kurrë dorë nga ëndrrat, i kish thënë mbreti plak. Kujdes shenjat."

Mblodhi përtokë Urimin dhe Tumimin dhe pati sërish ndjesinë e çuditshme sikur mbreti ndodhej aty afër. Kish punuar shumë gjatë gjithë atij viti dhe shenjat tregonin se kish ardhur çasti për t'u larguar.

Do të bëhem pikërisht ai që isha më parë", mendoi. "Dhe delet nuk më kanë mësuar të flas arabisht."

E megjithatë, delet i kishin mësuar një gjë shumë të rëndësishme: që në botë kish një gjuhë që kuptohej nga të gjithë dhe që ai vetë e kish përdorur gjatë tërë asaj kohe për të shpurë përpara dyqanin. Ishte gjuha e entuziazmit, e gjërave që bën me dashuri, me pasion, për të arritur rezultatin e dëshiruar ose në të cilin beson. Tangeri tani nuk ishte më për të një qytet i huaj dhe pati ndjesinë se ashtu siç kish pushtuar atë vend mund të pushtonte botën.

"Kur dëshiron vërtet diçka, e tërë gjithësia punon që dëshira të përmbushet", kish thënë mbreti plak.

Por mbreti plak nuk kish folur për hajdutë, për shkretëtira të paanë, për njerëz që i dinë ëndrrat e tyre, por nuk dëshirojnë t'i përmbushin. Mbreti plak nuk kish thënë se piramidat qenkëshin vetëm pirg gurësh dhe që kushdo mund të stiste një pirg të tillë në kopshtin e tij. Dhe kish harruar të thoshte se, kur ke mjaft të holla për të blerë një kope më të madhe se e mëparshmja, duhet ta blesh atë kope. Mblodhi torbën bashkë me të tjerat. Zbriti shkallët. Plaku po i shërbente një çifti të huajsh, ndërsa klientë të tjerë në dyqan pinin çaj në gota kristali. Për atë orë të mëngjesit, ishte një fillim i mbarë i ditës. Nga vendi ku ndodhej, vërejti për herë të parë se çepeja e tregtarit të kristaleve i kujtonte tamam atë të mbretit plak. Iu kujtua buzëqeshja që kish tregtari i sheqerkave, ditën e parë që u zgjua në Tanger, kur nuk kish as ku të shkonte

dhe as çfarë të hante. Ajo buzëqeshje i sillte ndër mend kujtimin e mbretit plak.

"Sikur të kish kaluar këndej dhe të kish lënë një gjurmë", mendoi ai. Sikur secili nga ata njerëz të kish pasur rastin ta njihte mbretin në ndonjë çast të jetës. E kish thënë me të vërtetë se ai i shfaqej atij që jetonte Legjendën Vetjake.

U nis pa përshëndetur tregtarin e qelqurinave. Nuk donte të qante nga frika se mos e shihnin. Por do t'i vinte keq për atë periudhë dhe për të gjitha gjërat e mira që kish mësuar. Ai kish edhe më tepër besim te vetja dhe ndiente dëshirën për të pushtuar botën.

"Por do shkoj te fushat që tashmë i njoh, të shpie delet e mia." Dhe nuk ishte më aq i kënaqur nga vendimi i tij. Kish punuar një vit të tërë për të përmbushur një ëndërr dhe ajo ëndërr, nga çasti në çast, humbiste pak nga pak rëndësinë e saj. Mbase ngaqë nuk ishte ëndrra e tij, në fund të fundit.

"Kush e di, po ta shohim hollë-hollë, mos ia vlen më mirë të jesh si tregtari i qelqurinave? Të mos shkosh kurrë në Mekë dhe të rrosh me dëshirën për të shkuar atje." Por ai mbante në duar Urimin dhe Tumimin dhe ata dy gurë i përçonin fuqinë dhe dëshirën e mbretit plak. Për shkak të një rastësie – apo të një shenje, mendoi – mbërriti në kafenenë ku kish hyrë ditën e parë. Hajduti i tij nuk ndodhej aty, ndërsa pronari i pruri një gjotë çaj.

"Bari mund të bëhem kur të dua," tha me vete. "Kam mësuar të kujdesem për delet dhe kurrë nuk do mund të

harroj si janë ato. Por ndoshta nuk do të kem rast tjetër për të shkuar deri te piramidat e Egjiptit. Plaku kish në gjoks një prazmore prej ari dhe e njihte historinë time. Ishte një mbret i vërtetë, një mbret i urtë."

Me anije ndodhej rreth dy orë larg fushave të Andaluzisë, por mes tij dhe piramidave ndodhi një shkretëtirë. E kuptoi se rrethana mund të kuptohej edhe në këtë mënyrë: në të vërtetë, ndodhej tani dy orë më pak larg thesarit të tij. Edhe pse, për të përshkuar këtë largësi prej dy orësh, do t'i duhej një vit i tërë.

"E di mirë përse dëshiroj të kthehem te delet; ato nuk kërkojnë shumë punë, dhe mund t'i duash. Nuk e di nëse mund ta duash shkretëtirën, po është ajo që fsheh thesarin tim. Po nuk arrita ta gjej, gjithsesi në shtëpi mund të kthehem kur të dua. Megjithatë, jeta më ka dhënë menjëherë paratë e mjaftueshme dhe kam gjithnjë kohën e duhur. Atëherë, përse jo?"

Ndjeu në atë çast një ngazëllim tepër të madh. Mund të bëhej sërish shitës kristalesh kur të donte. Ndoshta bota fshihte shumë thesare të tjera, por ai kish parë një ëndërr disa herë dhe kish takuar një mbret. Kjo nuk i ndodhte gjithkujt.

Ishte tepër i kënaqur kur doli nga kafeneja. Sapo kish kujtuar se njëri nga furnitorët i sillte tregtarit qelqurina me karvanet që përshkonin shkretëtirën. Mbajti Urimin dhe Tumimin në duar. Për shkak të atyre dy gurëve, ja tek po kthehej në rrugën e thesarit të tij.

"Gjithnjë jam mbanë atyre që jetojnë Legjendën Vetjake", kish thënë mbreti plak.

Nuk kish çfarë të humbiste po të shkonte te depoja për të marrë vesh nëse piramidat ndodheshin vërtet aq larg.

*

Anglezi ishte ulur brenda një ndërtese që kutërbonte era kafshë, djersë, pluhur. Ajo s'binte fare erë magazinë, ishte tamam një vath për bagëtinë.

"Tërë jetën për të përfunduar në një vend si ky", tha me vete, duke shfletuar, pa mendje, një revistë kimie. "Dhjetë vjet studime për të mbërritur në një vath bagëtish!"

Por rruga duhej vazhduar. Duheshin besuar shenjat. Gjithë jetën, të gjitha studimet ishin përqëndruar në zbulimin e gjuhës së vetme që flet universi. Në fillim, ishte interesuar për esperanton, pastaj për fetë, për të përfunduar tek alkimia. Dinte të fliste esperanton, merrte vesh mirë nga fetë e ndryshme, por nuk ishte ende alkimist. Ia kish dalë mbanë, pa dyshim, të zbërthente gjëra të rëndësishme. Por kërkimet e tij kishin mbërritur në atë pikë ku nuk mund të shkonte më larg. Kish guxuar, pa sukses, të hynte në marrëdhënie me një alkimist çfarëdo. Por alkimistët ishin njerëz të çuditshëm që mendonin veç për veten dhe kundërshtonin pothuajse gjithnjë të jepnin

ndihmë. Mos vallë kishin zbuluar të fshehtën e Veprës së Madhe – me fjalë të tjera Gurin Filozofik – dhe ndoshta për këtë arsye mbylleshin në heshtjen e tyre?

Tashmë kish shpenzuar një pjesë të pasurisë që i kish lënë i ati, duke kërkuar, vërtet Gurin Filozofik. Kish frekuentuar bibliotekat më të mira të botës, kish blerë veprat më të rëndësishme dhe më të rralla të alkimisë. Në njërin prej tyre, kish zbuluar se, shumë vite më parë, një alkimist i njohur arab kish vizituar Evropën. Flitej se dyqind e ca vjet të shkuara, ai kish zbuluar Gurin Filozofik dhe Eliksirin e jetëgjatësisë. Kjo histori e kish prekur shumë anglezin. Por e gjitha kjo do të kish mbetur thjesht legjendë, mes shumë të tjerash, nëse njëri nga miqtë, kur ish kthyer nga një ekspeditë arkeologjike, të mos i kish folur për një arab të pajisur me dhunti të jashtëzakonshme.

"Ai jeton në oazin e Fajumit", i kish thënë. "Dhe njerëzit rrëfejnë se është dyqind vjeç dhe i aftë për të kthyer në ar çdo metal."

Anglezi i ngazëllyer, provoi atëherë një ngacmim të pacak. Anulloi ndërkaq të gjitha angazhimet e mëparshme, mblodhi librat më të rëndësishëm, dhe tani ndodhej aty, në atë magazinë që ngjante me një vathë bagëtish, ndërkohë që jashtë një karvan po gatitej për të përshkuar Saharanë.

Dhe ai karvan duhet të kalonte nga Fajumi.

"Duhet me çdo kusht ta takoj këtë alkimist të mallkuar", mendoi anglezi.

Dhe kundërmimi i kafshëve u bë pak më i durueshëm.

Një djalosh arab, i ngarkuar edhe ai me pako, hyri në ndërtesën ku ndodhej anglezi dhe e përshëndeti.

- Ku shkoni? - pyeti djaloshi arab.

- Në shkretëtirë, - ia ktheu anglezi dhe vazhdoi leximin. Nuk kish qejf atë çast, të bashkëbisedonte. Kish nevojë të risillte në kujtesë gjithçka kish mësuar për dhjetë vjet, sepse alkimisti me siguri që do ta vinte para ndonjë prove.

Edhe djaloshi arab nxori një libër dhe nisi të lexojë mbanë tij. Libri ishte shkruar në spanjisht. "Fat", mendoi anglezi. Ai fliste spanjisht më mirë se arabisht dhe nëse djaloshi shkonte deri në Fajum, do të kish dikë me të cilin do të bisedonte kur mos të ishte i zënë me gjëra të rëndësishme.

*

Gjithsesi është e çuditshme", mendoi djaloshi, ndërsa po përpiqej edhe një herë të lexonte skenën e varrimit me të cilën niste rrëfimi. "Po bëhen dy vjet që kam nisur leximin e këtij libri dhe nuk arrij dot të shkoj më tutje se këto faqe." Edhe pa praninë e një mbreti që mund ta ndërpriste, ai nuk arrinte të përqëndrohej. Ishte në mëdyshje për vendimin që duhej të merrte. Por tani kuptonte një gjë të rëndësishme: që vendimet paraqesnin vetëm fillimin e diçkaje. Kur dikush merrte një vendim, ai zhytej, në fakt, në një rrjedhë të vrullshme që, në çastin kur kish marrë vendimin, e shpinte drejt një vendarritjeje të paparë ndonjëherë, as në ëndërr.

"Kur zgjodha të nisesha në kërkim të thesarit tim, nuk më kish shkuar mendja kurrë se do punoja në një dyqan qelqurinash", mendoi ai, për të përforcuar arsyetimin e tij. "Po kështu, ky karvan mund të përkojë më së miri me një vendim të marrë nga unë, por rruga e tij do të mbetet gjithnjë mister."

Përballë tij, ishte një evropian që gjithashtu po lexonte një libër. Antipatik: ai e kish vështruar në mënyrë përbuzëse kur kish hyrë. Ata mund të ishin bërë miq të mirë, por evropiani ia kish prerë shkurt menjëherë.

Djaloshi mbylli librin. Nuk dëshironte të bënte ndonjë gjë që mund të dukej e ngjashme me atë që bënte evropiani. Nxori nga xhepi Urimin dhe Tumimin dhe nisi të lozë me të dy gurët.

I huaji lëshoi një klithmë:

- Një Urim dhe një Tumim!

Me nxit, djaloshi futi gurët në xhep.

- Nuk i shes, - tha ai.

- Nuk kanë ndonjë vlerë të madhe, - tha anglezi. Janë kristale shkëmbinjsh, asgjë më tepër. Në tokë ka miliona kristale shkëmbinjsh, por, për atë që merr vesh, këta janë Urim dhe Tumim. Nuk e dija se gjendeshin edhe në këtë krahinë të botës.

- M'i ka bërë peshqesh një mbret, - tha djaloshi.

I huaji heshti. Pastaj futi dorën në xhep dhe nxori prej andej, duke u dridhur, dy gurë të ngjashëm.

- Folët për një mbret, - tha ai.

- Por ju nuk besoni që një mbret t'i flasë një bariu, - tha djaloshi, i dëshiruar këtë herë për t'i dhënë fund bisedës.

- Përkundrazi. Barinjtë kanë qenë të parët që i kanë bërë nderime një mbreti që të tjerët nuk pranonin ta njihnin. Kështu që nuk ka asgjë të jashtëzakonshme që mbretërit t'u flasin barinjve.

Dhe shtoi, nga frika se mos djali nuk e kuptoi mirë:

- Kjo është në Bibël. I njëjti libër që më mësoi të bëj këtë Urim dhe këtë Tumim. Këta gurë ishin i vetmi mjet profetizimi i lejuar nga Zoti. Priftërinjtë i mbanin në një prazmore prej ari.

Djaloshi ndërkaq u ndje i lumtur që ndodhej në atë vend.

- Mbase kjo është shenjë, - tha anglezi, sikur të mendonte me zë të lartë.

- Kush ju përmendi shenjat?

Interesi i djaloshit shtohej nga çasti në çast.

- Në jetë gjithçka është shenjë, - tha anglezi, që këtë herë, mbylli revistën që ishte duke lexuar. - Gjithësia është bërë në një gjuhë që mund ta dëgjojnë të gjithë, por që është harruar. Unë, pos të tjerave po kërkoj Gjuhën Universale. Prandaj jam këtu. Sepse dua të takoj një burrë që e njeh këtë Gjuhë Universale. Një alkimist.

Biseda u ndërpre nga përgjegjësi i magazinës.

- Ju të dy jeni me fat, - tha arabi bullafiq. - Një karvan po niset për udhë sot pasdite për në Fajum.

- Por unë shkoj në Egjipt, - tha djaloshi.

- Fajumi në Egjipt është, - tha bullafiqi babaxhan. - Ti më dukesh si arab!

Djaloshi tha se ishte spanjoll. Anglezi u kënaq nga kjo gjë: edhe pse i veshur si arab, të paktën ishte evropian.

- Ai u jep shenjave emrin "fat", - tha anglezi, sapo tjetri doli jashtë. - Po të kisha mundësi, do të shkruaja një enciklopedi shumë të madhe mbi fjalët "fat" dhe "rastësi". Me këto fjalë shkruhet Gjuha Universale.

Pastaj ata vazhduan të kuvendojnë dhe ai i tha djaloshit se nuk ishte rastësi që e kish gjetur me Urimin dhe

Tumimin në dorë. E pyeti në shkonte edhe ai për të gjetur alkimistin.

- Po shkoj të kërkoj një thesar, - u përgjigj djaloshi dhe sakaq u bë pishman.

Por anglezi nuk u duk se i dha rëndësi asaj që sapo dëgjoi.

- Në njëfarë mënyre, edhe unë, - ia bëri.

- Dhe as nuk e kam idenë se çdo të thotë Alkimi, - shtoi djaloshi, në çastin kur pronari i magazinës bëri zë nga jashtë.

*

Unë jam prijësi i karvanit, - tha një burrë me mjekër të gjatë dhe me sy të zinj. Kam të drejtën e jetës dhe të vdekjes mbi të gjithë ata që prij. Sepse shkretëtira është një grua tekanjoze që shpeshherë i çmend burrat.

Aty ndodheshin rreth dyqind veta dhe dy herë sa kaq kafshë. Deve, kuaj, mushka dhe zogj. Kish gra, fëmijë dhe çdo burrë mbante në brez një shpatë ose në sup një pushkë të gjatë. Anglezi kish shumë baule plot me libra. Një zallamahi e madhe mbretëronte në shesh dhe prijësit iu desh ta përsëriste fjalimin disa herë për ta marrë vesh të gjithë.

- Këtu ka lloj-lloj njerëzish dhe zota të ndryshme në zemrën e këtyre njerëzve. Por zoti im i vetëm është Allahu dhe betohem për Allah se do bëj të pamundurën, do bëj çmos për ta mundur edhe një herë shkretëtirën. Vetëm se dua gjithashtu që secili prej jush të betohet për Zotin që beson, nga thellësia e zemrës, se do të më bindet në çdo rrethanë. Në shkretëtirë, mosbindje do të thotë vdekje.

Një fëshfërimë e shurdhër përshkoi turmën. Secili betohej me zë të ulët duke marrë Zotin për dëshmitar. Djaloshi u betua për Jezu-Krishtin. Anglezi qëndroi i heshtur. Mërmërima vazhdoi diçka më shumë se një betim i thjeshtë. Njerëzit kërkonin gjithashtu mbrojtjen e Qiellit.

U dëgjua një kumbim i gjatë trumpete dhe secili hipi në shalë. Djaloshi dhe anglezi kishin blerë deve dhe e patën disi të vështirë për të hipur. Djali ia qau pak hallin devesë së anglezit të ngarkuar me baule të rënda me libra.

- Nuk ka rastësira, - tha anglezi, duke u përpjekur të vazhdonte bisedën e magazinës. - Një mik më shtyu të vij deri këtu, sepse njihte një arab që...

Por karvani u nis për udhë dhe ishte e pamundur të dëgjohej se çfarë thoshte. Gjithsesi, djaloshi e dinte saktësisht përse bëhej fjalë: për atë zinxhirin misterioz që bashkon një gjë me një tjetër, që e kish drejtuar për të qenë bari, për të parë shumë herë të njëjtën ëndërr, për t'u gjendur në një qytet afër Afrikës, për të takuar një mbret në shesh, për t'u grabitur që të njihej me një tregtar qelqurinash, dhe ...

"Sa më tepër i afrohesh ëndrrës, aq më tepër Legjenda Vetjake bëhet arsyeja e vërtetë për të jetuar", mendoi ai.

Karvani mori drejtimin për nga perëndimi. Ecnin tërë mëngjesin, ndalonin kur dielli të zhuriste dhe niseshin përsëri për rrugë në të ngrysur. Djaloshi nuk para kuvendonte shumë me anglezin që shumicën e kohës e kalonte i zhytur në leximin e librave.

Kështu që nisi të këqyrte në heshtje marshimin e kafshëve dhe të njerëzve në shkretëtirë. Tani gjithçka ishte ndryshe nga dita e nisjes. Atë ditë ishte zallamahi e madhe, dëgjoheshin klithma, të qara fëmijësh, hingëllima kafshësh dhe, në mes të asaj rrëmuje, urdhrat e paduruara të udhërrëfyesve dhe të tregtarëve.

Por, në shkretëtirë, nuk kish gjë tjetër veç erës së përjetshme, heshtjes, trokut të kafshëve. As udhërrëfyesit nuk bisedonin më me njëri-tjetrin.

- I kam përshkuar shumë herë këto hapësira rëre, - tha një mbrëmje një devexhi. - Por shkretëtira është aq e paanë, me horizonte aq të largëta, sa ndihesh shumë i vogël dhe hesht.

Djaloshi e kuptoi se çfarë donte të thoshte devexhiu, edhe pse deri atëherë nuk kish udhëtuar në shkretëtirë. Por, sa herë që kundronte detin ose zjarrin, mund të rrinte me orë të tëra pa folur, i zhytur në zemrën e pafundësisë të fuqisë së elementëve të natyrës.

"Kam mësuar nga delet dhe qelqurinat", mendoi. "Ndoshta mund të mësoj edhe nga shkretëtira. Më duket më e moshuar dhe më e mençur."

Era nuk pushonte kurrë. Iu kujtua dita kur kish ndjerë të njëjtën erë, në Tarifa, ndërsa rrinte ndenjur mbi muret rrethuese. Kish mundësi që era ndërkohë të përkëdhelte leshin e deleve të tij që endeshin fushave të Andaluzisë në kërkim të kullotës dhe ujit.

"Ato nuk janë më delet e mia", tha me vete, pa ndier pikë malli. "Ato duhet të jenë mësuar me një bari të ri dhe pa dyshim që do të më kenë harruar. Mirë kanë bërë.

Kush e ka zakon të bredhë, si delet, e di se gjithnjë vjen çasti për t'ia mbathur".

Iu kujtua pastaj vajza e tregtarit dhe pati bindjen se tashmë ajo do të qe martuar. Ndoshta me ndonjë tregtar kokoshkash, apo me ndonjë bari që edhe ai dinte shkrim e këndim dhe mund t'i tregonte rrëfenja të padëgjuara. Fundja ai nuk ishte i vetmi. Por parandjenja kish bërë të nxirrte krye një lloj turbullimi. Mos vallë ishte duke mësuar edhe ai atë Gjuhën e famshme Universale që njeh të shkuarën, të tashmen e gjithë njerëzisë? "Parandjenja", thoshte shpesh e ëma. Ai nisi të kuptojë se parandjenjat ishin kredhje të shpejta të shpirtit në atë rrjedhë universale të jetës, në gjirin e së cilës historia e njerëzisë mplekset e bëhet një: në mënyrë që ne të mund të mësojmë gjithçka, sepse gjithçka është e shkruar.

"Maktub", tha ai, dhe iu kujtua Tregtari i qelqurinave.

Shkretëtira ishte herë me rërë, herë me gurë. Kur karvani ndeshte ndonjë pirg gurësh, i kalonte anash; kur haste ndonjë masiv shkëmbor, i duhej të bënte një hark rruge të gjatë. Kur rëra ishte tepër e imët për thundrat e deveve, kërkonin një rrugë me rërë më të ngjeshur. Shpesh, trualli ishte i mbuluar me kripë, në vendin-kur dikur kish qenë ndonjë liqen. Kafshët përparonin me mund dhe devexhitë zbrisnin dhe mbartnin vetë mbi shpinë ngarkesat, kapërcenin kështu rrugën e vështirë dhe ngarkonin sërish kafshët. Kur ndonjë udhërrëfyes sëmurej

ose vdiste, devexhitë e tjerë hidhnin short për ta zëvendësuar me një tjetër.

Dhe kjo ndodhte për një arsye të vetme: pak rëndësi kish në karvani bënte shumë dredha, sepse ai synonte gjithnjë objektivin e vetëm. Pas kapërcimit të të gjitha pengesave, karvani gjente sërish yllin që vazhdonte të tregonte në ç'anë gjendej oazi. Dhe kur njerëzit shikonin para tyre atë yll që shndriste në agim, e dinin se ai u dëftonte vendin ku kish gra, ujë, palma dhe hurma. Vetëm anglezi nuk vinte re gjë nga këto: më të shumtën e kohës rrinte zhytur në leximin e librave.

Edhe djaloshi kish një libër që ishte përpjekur ta lexonte ditët e para të udhëtimit. Por kureshtja e tij tërhiqej më shumë pas karvanit dhe erës. Sapo mësoi të njihte mirë devenë dhe të miqësohej me të, i vuri shkelmin librit. Nuk ia vlente barra qiranë. Gjithsesi, për shkak të bestytnisë, sa herë që hapte atë libër, i ishte krijuar bindja se do të takonte ndonjë njeri të rëndësishëm.

Kështu, na zuri miqësi me një devexhi që vazhdimisht qëndronte mbanë tij. Në ndalesën e darkës, kur mblidheshin rreth zjarrit, ai i rrëfente bëmat e tij prej bariu.

Në njërën nga këto biseda, edhe devexhiu nisi të rrëfente për jetën e tij.

- Banoja në një lokalitet pranë el-Kajrumit (Kajros), - tha ai. - Kisha kopshtin tim, fëmijët e mi; bëja një jetë që s'duhej të ndryshonte deri sa të mbyllja sytë. Një moti, kur të korrat qenë më të mbara se zakonisht, u nisëm të tërë për në Mekë dhe kështu përmbusha të vetmen detyrë

që nuk e kisha bërë deri më atë kohë. Tash edhe sikur të vdisja, do ta bëja me qejf.

Një ditë, toka nisi të dridhej dhe Nili u fry dhe doli nga shtrati. Ajo që mendoja se do t'u ndodhte vetëm të tjerëve më ndodhi edhe mua. Gjitonët u frikësuan se mos humbisnin ullinjtë për shkak të përmbytjes. Gruas i hyri frika se mos ujërat rrëmbenin fëmijët. Kurse unë, u tmerrova nga mendimi se e gjithë katandia ime do rrënohej.

Por nuk kish shpëtim. Nga toka nuk nxirrej më gjë, ndaj u shtrëngova të gjej diçka tjetër për të jetuar. Dhe ja ku jam sot devexhi. Por atëherë munda të dëgjoj fjalën e Allahut: askush nuk duhet të ketë frikë nga e panjohura, sepse njeriu është i zoti të arrijë atë që dëshiron dhe që i nevojitet.

Ne druhemi se mos humbasim atë që kemi, qoftë jetën, qoftë pronat. Por kjo frikë zhduket kur kuptojmë se historia jonë dhe historia e botës janë shkruar nga e njëjta Dorë.

*

Shpeshherë karvanet takoheshin me njëri-tjetrin gjatë ndalesës së darkës. Njëri prej tyre kish gjithnjë atë që tjetrit i mungonte, sikur gjithçka të qe shkruar vërtet nga një Dorë e vetme. Devexhinjtë shkëmbenin njoftime mbi shtrëngatat e rërës dhe mblidheshin rreth zjarreve për të rrëfyer ngjarje nga shkretëtira.

Herë-herë, mbërrinin gjithashtu njerëz të mistershëm me fytyrë të mbuluar: ishin beduinë që mbikëqyrnin rrugën e karvaneve. Jepnin të dhëna për kusarët dhe fiset e panënshtruara. Ata vinin pa u ndjerë, niseshin pa u dëgjuar, të pështjellë me qelebiet e tyre të errëta dhe me çallma që linin zbuluar vetëm sytë.

Një natë, devexhiu iu qas zjarrit ku kishin zënë vend djaloshi dhe anglezi.

- Ka zëra se ka plasur lufta mes klaneve, - tha devexhiu.

Të tre burrat ndenjën pa folur. Djaloshi spanjoll vërejti se mbretëronte një lloj frike e hapërdarë, ndërsa askush nuk fliste. Edhe këtë radhë, ai dalloi gjuhën e pafolur, Gjuhën Universale.

Pas pak, anglezi pyeti në kish ndonjë rrezik.

- Kur futesh në shkretëtirë nuk kthehesh dot mbrapsht, - ia ktheu devexhiu. - Dhe kur nuk kthehesh dot mbrapsht, duhet ta vrasësh mendjen për të gjetur mënyrën më të mirë për të shkuar përpara. Për të tjerat, përfshirë edhe rrezikun, mendon Allahu.

Dhe e mbylli duke shqiptuar fjalën e mistershme: "Maktub!"

- Duhet t'u kushtoni më tepër vëmendje karvaneve, - i tha djaloshi anglezit, pas largimit të devexhiut. Ata bëjnë shumë kthesa, por gjithnjë drejtohen në të njëjtën pikë.

- Ndërsa ju duhet të lexoni më shumë për botën, - ia ktheu anglezi. - Librat janë njëlloj si karvanet.

Vargani i pafund i njerëzve dhe kafshëve që nga ai çast nisi të lëvizë më shpejt. Heshtja mbretëronte jo vetëm gjatë ditës, por, pak nga pak, u vendos edhe në darkë, kur njerëzit mblidheshin për të kuvenduar rreth zjarreve. Një ditë, prijësi i karvanit dha urdhër të mos ndizeshin më zjarre për të mos tërhequr vëmendjen gjatë natës.

Udhëtarët, atëherë zunë të flinin të tërë së bashku, në qendër të rrethit të krijuar nga kafshët, për t'u mbrojtur nga të ftohtit e natës. Prijësi i karvanit vendosi gjithashtu roje të armatosura rreth kampit.

Në njërën prej këtyre netëve, anglezi, ngaqë nuk e zinte dot gjumi, i bëri zë djaloshit dhe të dy së bashku shëtitën në dunat përreth. Hëna ishte e plotë. Djaloshi i rrëfeu anglezit tërë historinë e tij.

Ky i fundit tregoi kureshtje të veçantë për episodin e dyqanit të qelqurinave që kish nisur të shkonte mbroth nga dita në ditë që kur djaloshi kish filluar aty punë.

- Ky është pikërisht parimi që vë në lëvizje gjërat, - tha ai. - Ajo që në alkimi quhet Shpirti i Botës. Kur dëshiron diçka me gjithë zemër, je më pranë Shpirtit të Botës. Kjo është gjithmonë forcë pozitive.

Ai tha gjithashtu se kjo nuk ishte vetëm dhunti e njerëzve: gjithçka që ekzistonte në faqen e dheut, mineral, bimë, kafshë apo thjesht mendim, kish shpirt.

- Gjithçka që ndodhet nën a mbi tokë nuk rresht së ndryshuari, sepse toka është një qenie e gjallë me shpirt. Ne jemi një pjesë e këtij Shpirti dhe rrallëherë e dimë që ai punon gjithnjë në të mirën tonë. Por ju duhet të kuptoni se, në dyqanin e qelqurinave, vetë vazot ndihmonin për suksesin tuaj.

Djaloshi qëndroi i heshtur për disa çaste, duke soditur hënën dhe rërën e bardhë.

- Kam mundur të vëzhgoj karvanin që mbudhet në shkretëtirë, - tha së fundi ai. - Karvani dhe shkretëtira flasin të njëjtën gjuhë, prandaj shkretëtira pranon që të përshkohet nga karvani. Ajo s'rresht së provuari çdo hap të tij, për të verifikuar nëse ai është në sintoni me të dhe po qe kështu, karvani do të mbërrijë deri në oaz. Pavarësisht nga guximi që mund të kish, gjithkush nga ne që nuk do ta kuptonte këtë gjuhë, do të vdiste që ditën e parë.

Ata vazhduan së bashku të kundronin dritën e hënës.

- Këtu qëndron edhe magjia e shenjave, - vazhdoi djaloshi. - Kam parë se si udhërrëfyesit tanë lexojnë shenjat

e shkretëtirës dhe si shpirti i karvanit kuvendon me shpirtin e shkretëtirës.

Pas pak, radhën për të folur e kish anglezi:

- Vërtet, duhet t'i kushtoj më tepër vëmendje karvanit, - tha ai më në fund.

- Ndërsa unë duhet të lexoj librat tuaj, - ia ktheu djaloshi.

*

Dhe qenë libra tepër të çuditshëm. Bënin fjalë për zhivën, kripën, dragonjtë dhe mbretërit, por ai nuk kuptonte asgjë. Gjithsesi, në çdo libër dukej sikur përsëritej e njëjta ide: që të gjitha sendet ishin shfaqje e së njëjtës gjë të vetme.

Në një libër zbuloi se teksti më i rëndësishëm i alkimisë përmblidhej në pak reshta të shkruara mbi një smerald të thjeshtë.

- Është Tryeza e Smeraldë, - i tha anglezi, tepër krenar që kish mundur t'i mësonte diçka shokut.

- Po atëherë, përse duhen tërë këto libra?

- Për të kuptuar ato pak reshta, - ia ktheu anglezi, pa qenë as vetë plotësisht i bindur nga kjo përgjigje.

Libri që e tërhoqi më tepër djaloshin bënte fjalë për historinë e alkimistëve të famshëm. Ata ishin njerëz që ia kishin kushtuar tërë jetën pastrimit të metaleve nëpër laboratore. Ata besonin se po ta vlonin një metal për vite

me radhë, ky do të çlirohej nga vetitë specifike dhe në vend të tij do të mbetej vetëm Shpirti i Botës. Kjo Gjë e Veçantë do t'u shërbente alkimistëve për të kuptuar gjithçka që ekzistonte mbi tokë, sepse ajo ishte gjuha me të cilën sendet flasin me njëra-tjetrën. Ky zbulim që quhej Vepra e Madhe përbëhej nga një pjesë e lëngshme dhe një pjesë e ngurtë.

- Vallë, a nuk mjafton të vëzhgosh njerëzit dhe shenjat për ta zbuluar këtë gjuhë? - pyeti djaloshi.

- Ti gjithnjë ke maninë t'i thjeshtosh gjërat, - ia ktheu anglezi me nervozizëm. - Alkimia është punë serioze. Lipset të ndiqet çdo fazë e procesit ashtu siç na kanë mësuar mjeshtrat.

Djaloshi zbuloi se pjesa e lëngshme e Veprës së Madhe ishte quajtur Eliksiri i Jetëgjatësisë që, jo vetëm shëronte të gjitha sëmundjet, por nuk e linte alkimistin të mplakej. Ndërsa, pjesa e ngurtë quhej Guri Filozofik.

- Nuk është e lehtë të zbulohet Guri Filozofik, - tha anglezi. - Alkimistët kalonin vite të tëra mbyllur në laboratorët e tyre, duke vëzhguar atë zjarr që pastronte metalet. Dhe e vështronin zjarrin aq gjatë sa, në ndërgjegjen e tyre të thellë, braktisnin pak nga pak kotësitë e botës. Pastaj, një ditë të bukur, vinin re se pastrimi i metaleve, në fund të fundit, i kish pastruar edhe ata.

Djaloshit i shkoi ndërkohë mendja te shitësi i qelqurinave. Ky i kish thënë se kish bërë mirë që kish fshirë vazot e kristalta sepse kjo gjë i kish çliruar të dy nga mendimet e mbrapshta. Po i mbushej mendja për herë e më tepër se alkimia mund të mësohej në jetën e përditshme.

- Veç kësaj, - shtoi anglezi, Guri Filozofik zotëron një veti tejet të jashtëzakonshme. Mjafton një cifël për të shndërruar sasi të mëdha metali të papastër në ar.

Që nga ai çast, interesi i djaloshit për alkiminë u shtua. Ai mendonte se, me pak durim, mund të shndërronte gjithçka në ar. Lexoi biografinë e disa figurave që ia kishin dalë mbanë: Helvetius, Elia, Fulcanelli dhe Geber. Ishin ngjarje të paharruara: të gjithë i kishin shkuar deri në fund Legjendës Vetjake. Ata udhëtonin, takonin dijetarë, bënin mrekullira para syve të atyre që s'besonin, zotëronin Gurin Filozofik dhe Eliksirin e Jetëgjatësisë.

Por, kur dëshironte të mësonte vetë se si ta përsoste Veprën e Madhe, e humbiste plotësish toruan. Atje kish vetëm vizatime, udhëzime të koduara, tekste të pakuptueshme.

- Përse përdorin një gjuhë kaq të vështirë për t'u kuptuar? - pyeti ai një mbrëmje anglezin.

Mandej, me atë rast, vuri re se anglezi ishte ca i mërzitur sikur t'i mungonin librat.

- Që t'i kuptojnë vetëm ata që janë aq të përgjegjshëm për t'i kuptuar, - ia ktheu bashkëbiseduesi. - Pa mendo sikur të gjithë të arrinin ta shndërronin plumbin në ar. Brenda pak kohe, arit do t'i binte vlera. Vetëm shpirtrat këmbëngulës, kërkuesit ngulmues, mund t'ia dalin mbanë që të realizojnë Veprën e Madhe. Ja përse ndodhem në mes të shkretëtirës. Pikërisht për të takuar një alkimist të vërtetë që të më ndihë të deshifroj kodet.

- Në ç'kohë janë shkruar këto libra? - pyeti djaloshi.

- Shumë shekuj më parë.

- Asokohe shtypshkronja nuk ekzistonte ende. Kështu që nuk ka qenë e mundur që alkimia të njihej nga të gjithë njerëzit. Atëherë, si shpjegohet kjo gjuhë kaq e çuditshme dhe gjithë këto vizatime?

Megjithë këmbënguljen e djaloshit, anglezi nuk iu përgjigj pyetjes. Tha se kish ditë që vëzhgonte me vëmendje karvanin, por nuk kish zbuluar asgjë të re. Kish pikasur vetëm një gjë: që flitej përherë e më shumë për luftën.

*

Një ditë të bukur, djaloshi ia ktheu librat anglezit.

- A s'më thua, mësuat shumë gjëra? - pyeti ky i fundit, me një kureshtje të paduruar. Kish nevojë të llafosej me dikë për të harruar frikën e luftës.

- Mësova se bota ka një Shpirt dhe kush do arrijë ta kuptojë atë shpirt, do kuptojë gjuhën e gjërave. Mësova se shumë alkimistë kanë jetuar Legjendën Vetjake dhe kanë arritur të zbulojnë Shpirtin e botës, Gurin Filozofik, Eliksirin e Jetëgjatësisë. Por, mbi të gjitha, mësova se gjërat janë aq të thjeshta, sa mund të shkruhen mbi një smerald.

Anglezi mbeti i zhgënjyer. Vitet e studimit, simbolet magjike, fjalët e vështira për t'u kuptuar, pajisjet laboratorike, asgjë nga këto nuk i kish bërë përshtypje djaloshit.

"Duhet të jetë shumë i trashë për t'i kuptuar këto gjëra", mendoi.

Mori librat dhe i futi në boçet e varura në shalën e devesë.

- Merruni me karvanin tuaj, - tha. - As unë s'mësova ndonjë gjë të madhe nga ai.

Djaloshi nisi të sodisë pafundësinë e heshtur të shkretëtirës dhe rërën që ngrinin kafshët me thundra. "Secili mëson sipas mënyrës së vet, përsëriste me vete thellë në shpirt. Ai ka mënyrën e tij, unë kam timen. Por si njëri ashtu edhe tjetri, të dy jemi në kërkim të Legjendës Vetjake, prandaj e respektoj."

*

Tani, karvani vazhdonte udhën ditën dhe natën. Shpesh shfaqeshin lajmëtarët fytyrëmbuluar dhe devexhiu, që ishte bërë mik me djaloshin, shpjegoi se lufta ■ fiseve kish plasur. Do të ishin me fat po të mbërrinin në oaz.

Kafshët ishin të sfilitura dhe njerëzit përherë e më tepër të heshtur. Heshtja ishte më e tmerrshme gjatë natës kur muallitja e deveve (që më parë ishte një muallitje deveje) tashmë u kallte datën të gjithëvë: kjo mund të ishte shenjë e ndonjë sulmi.

Gjithsesi, devexhiu nuk dukej tepër i shqetësuar nga kanosja e luftës.

- Jam gjallë, - i tha djaloshit, duke ngrënë një grusht hurma, në natën pa hënë dhe pa zjarre. - Dhe kur ha, s'bëj gjë tjetër veçse ha. Kur duhet të eci, eci, dhe kaq. Dhe nëse një ditë do të duhet të luftoj, ç'rëndësi ka në ç'ditë vdes kur të gjitha njëlloj janë. Sepse nuk jetoj as në të shkuarën, as në të ardhmen. Kam vetëm të tashmen dhe kjo më intereson. Nëse do kesh mundësi të qëndrosh

gjithnjë në të tashmen, do jesh njeri i lumtur. Do kuptosh se në shkretëtirë ka jetë, se qielli ka yje, dhe se luftëtarët përleshen ngaqë kështu është ndërtuar jeta njerëzore. Atëherë, jeta do jetë një festë, një festival i madh, sepse ajo është gjithmonë çasti që ne jemi duke jetuar dhe vetëm kaq.

Dy netë më pas, teksa po e zinte gjumi, djaloshi vështroi yllin që tregonte drejtimin për ku shkonin. Iu duk sikur horizonti ishte pak më i ulët, sepse mbi shkretëtirë kish qindra yje.

- Është oazi, - i tha devexhiu.
- Po përse nuk shkojmë menjëherë atje?
- Sepse kemi nevojë për gjumë.

*

Kur hapi sytë, dielli kish nisur të shfaqej në horizont. Përpara tij, atje ku kishin shndritur yjet e vegjël gjatë natës, shtrihej pafund një varg hurmash që mbushte gjithë hapësirën e shkretëtirës.

- Mbërritëm! - klithi anglezi që edhe ai sapo ishte zgjuar.

Djaloshi, gjithsesi, qëndroi gojëkyçur. Kish mësuar heshtjen e shkretëtirës dhe kënaqej duke parë palmat përballë tij. Kish ende rrugë të gjatë për të përshkuar që të mbërrinte te piramidat dhe ai mëngjes, një ditë, do të ishte për të vetëm një kujtim. Por tani ishte çasti i tashëm, festa për të cilën kish folur devexhiu dhe ai përpiqej ta jetonte atë çast me mësimet e së shkuarës dhe ëndrrat e së ardhmes. Një ditë, kjo pamje prej mijëra palmash do të mbetej vetëm një kujtim. Por, atë çast, ajo ishte për të hije, ujë dhe strehim përballë luftës. Ashtu siç mund të shndërrohej muallitja e devesë në sinjal rreziku, edhe vargu i hurmave mund të përfaqësonte një mrekulli.

"Bota flet më shumë se një gjuhë", mendoi ai.

*

Kur rrjedha e kohës shpejtohet, edhe karvanët nxitojnë, mendoi alkimisti, duke parë të mbërrijnë në oaz qindra njerëz dhe kafshë. Banorët derdheshin me britma për të pritur të sapoardhurit. Pluhuri që ngrihej mbulonte diellin e shkretëtirës ndërsa fëmijët hidheshin përpjetë nga eksitimi tek shihnin të huajt. Alkimisti vuri re se kryepleqtë e fiseve po mblidheshin për të takuar prijësin e karvanit dhe po bënin me të në fshehtësi një bisedë të gjatë.

Por alkimistit as që i duhej kjo punë. Tashmë kish parë shumë njerëz që vinin e iknin, ndërsa oazi dhe shkretëtira qëndronin të pandryshuara. Kish parë mbretër dhe lypësa të shkelnin këto hapësira prej rëre që ndryshonin pamje për shkak të erës, por që kishin mbetur gjithnjë po ato që kish njohur në fëmijëri. Gjithsesi, ai nuk arrinte të ndrydhte në thellësi të zemrës atë pak gëzim që ndjente çdo udhëtar kur, pas tokës së verdhë dhe qiellit të rimët, shfaqej para syve jeshilllëku i palmave.

"Mbase Zoti e ka krijuar shkretëtirën që njeriut t'i qeshë buza kur sheh palmat", mendoi.

Pastaj vendosi të përqëndrohej pas çështjeve më praktike. E dinte se me atë karvan mbërrinte njeriu, të cilit duhej t'i rrëfente një pjesë të të fshehtave të tij. Këtë ia kishin dëftuar shenjat. Atë njeri nuk e njihte ende, por sytë e tij të stërvitur do ta dallonin në çastin kur do ta shihte. Shpresonte se ai do ishte po aq i zoti, sa nxënësi që kish pasur më parë.

"Nuk e di përse këto gjëra duhet patjetër të përcillen gojë më gojë", mendoi. Kjo nuk ndodhte pikërisht sepse bëhej fjalë për të fshehta të vërteta: Zoti nuk i mbante gjë të fshehtë çdo krijese.

Aty kish vetëm një shpjegim: këto gjëra duhet të përcilleshin në atë mënyrë sepse ishin pa dyshim të bëra nga Jeta e Kulluar, dhe ajo jetë është tepër e vështirë për t'u kapur në formën e pikturave ose me anë të fjalëve.

Sepse njerëzit dorëzohen para magjisë së tablove dhe të fjalëve dhe për ta mbyllur, harrojnë Gjuhën e Botës.

*

Të sapoardhurit i shpunë menjëherë te kryepleqtë e fiseve të Fajumit. Djaloshi nuk po u zinte dot besë syve: në vend të një pusi të rrethuar me palma (sipas përshkrimeve që kish lexuar dikur në një libër historie), dallonte një oaz që ishte shumë më i madh se mjaft fshatra të Spanjës. Ai përbëhej nga treqind hauze, pesëdhjetë mijë hurma dhe një numër i madh çadrash shumëngjyrëshe të shpërndara në mes të palmave.

- Ngjan me "Një mijë e një netët", - tha anglezi që mezi priste të takonte alkimistin.

Ndërkaq, ata u rrethuan nga fëmijët që vështronin me kureshtje kafshët, devetë, njerëzit që po mbërrinin. Njerëzit dëshironin të dinin në kishin parë shenjat e ndonjë përleshjeje, ndërsa gratë haheshin për punë stofrash dhe gurë të çmuar që kishin sjellë tregtarët. Heshtja e shkretëtirës tani shëmbëllente me një ëndërr të largët; të gjithëve s'u pushonte goja, qeshnin, këlthisnin, sikur të kishin lënë prapa një botë me shpirtra të dëlirë për t'u gjendur sërish mes njerëzish. Njerëzit ishin të lumtur dhe të kënaqur.

Megjithë hallet e një dite më parë, devexhiu i shpjegoi djaloshit se oazet, në shkretëtirë mbaheshin gjithmonë si toka asnjanëse, sepse pjesa më e madhe e banorëve të atjeshëm ishin gra dhe fëmijë. Dhe kish oaze si në njërën anë, ashtu edhe në tjetrën; në mënyrë që luftëtarët të ndesheshin në mes të rërës së shkretëtirës dhe t'i linin oazet në paqe, si vendstrehim.

Prijësi i karvanit nuk e pati të vështirë t'i mblidhte të gjithë dhe nisi t'u japë udhëzimet. Do qëndronin aty aq kohë sa të vazhdonte lufta mes fiseve. Si vizitorë, njerëzit e karvanit do të strehoheshin në çadrat e banorëve të oazit që do t'u linin vendet më të mira. Ky ishte ligji i mikpritjes tradicionale. Pastaj u kërkoi të gjithëve, përfshirë edhe rojet e tij, t'u dorëzonin armët burrave të caktuar nga kryetarët e fiseve.

- Këto janë rregullat e luftës, - shpjegoi ai. - Përndryshe oazet nuk mund të shërbejnë si strehë për luftëtarët.

Për çudinë e madhe të djaloshit, anglezi nxori nga xhepi i xhaketës një revolver të kromuar që ia dorëzoi burrit të ngarkuar për të mbledhur armët.

- Ç'të duhet koburja? - pyeti djaloshi.

- Që të di si t'u besoj njerëzve, - ia ktheu anglezi. Ndihej i lumtur që kërkimit të tij i kish ardhur fundi.

Ndërsa djaloshi ëndërronte thesarin e tij. Sa më tepër i afrohej ëndrrës, aq më tepër gjërat koklaviteshin. Ajo që mbreti plak kish quajtur "fati i fillestarit" nuk shfaqej më. E dinte se për atë që kërkonte Legjendën Vetjake, tani ishte prova e këmbënguljes dhe guximit. Prandaj ai nuk duhet të ngutej, të tregohej i paduruar.

Përndryshe kish rrezik që të mos shihte shenjat që Zoti ia kish vendosur gjatë udhës.

"Zoti i ka vendosur gjatë udhës", mendoi edhe vetë i habitur. Deri më tani, i kish gjykuar shenjat si pjesë të botës. Diçka si të hash, të flesh, të nisesh në kërkim të dashurisë apo të një pune. Por ai nuk kish menduar kurrë se kjo mund të ishte një gjuhë e përdorur nga Zoti për t'i treguar se çfarë duhet të bënte.

"Mos e humb durimin," i përsëriti vetes. "Bukur e tha devexhiu, ha kur vjen ora për të ngrënë dhe ec kur vjen ora për të ecur."

Ditën e parë, nga sfilitja, të gjithë fjetën, përfshirë këtu edhe anglezin. Djaloshi ndodhej larg, në një çadër bashkë me pesë djem të tjerë pothuajse vërsnikë. Ata ishin banorë të shkretëtirës dhe dëshironin të dëgjonin historira nga qytetet e mëdha. Djaloshi u foli për jetën e tij si bari, dhe kur po matej të niste rrëfimin e përvojës në dyqanin e qelqurinave, hyri anglezi.

- Kam gjithë mëngjesin që po ju kërkoj, - tha ai, duke e tërhequr jashtë shokun. - Duhet të më ndihmoni të gjej ku banon alkimisti.

Fillimisht u përpoqën ta gjenin vetë. Një alkimist duhet të jetonte pa dyshim ndryshe nga banorët e tjerë të oazit, dhe kish të ngjarë që, në çadrën e tij, të kish një furrë që digjej pa pushim. Më në fund, pasi u endën për shumë kohë, i thirrën mendjes se oazi ishte më i madh nga ç'kishin pandehur dhe se atje kish qindra e qindra çadra.

- Pothuajse një ditë e shkuar dëm! - tha anglezi duke u ulur bashkë me shokun pranë njërit prej hauzeve të oazit.

- Më mirë do të qe të pyesnim, - tha djaloshi.

Anglezi nuk donte të binte në sy në Fajum dhe u tregua mëdyshës. Më në fund, dha miratimin dhe i kërkoi djaloshit që fliste mirë arabisht, të merrej me atë punë. Ky i fundit iu qas një gruaje që sapo kish mbërritur në hauz për të mbushur me ujë një kacek prej lëkure dashi.

- Mirëmbrëma zonjë! Do të dëshiroja të dija ku banon alkimisti që jeton në këtë oaz, - pyeti ai.

Gruaja iu përgjigj se nuk kish dëgjuar kurrë të flitej për këtë gjë, dhe sakaq u largua. Gjithsesi, ajo pati kohë ta paralajmëronte djaloshin që të mos u fliste grave të veshura me të zeza, sepse ishin gra të martuara. Ai duhet të respektonte Zakonin.

Anglezi mbeti jashtëzakonisht i zhgënjyer. Pra, kish bërë gjithë atë rrugë për hiçgjë! Edhe shoku i tij u trishtua shumë. Anglezi gjithashtu ndiqte Legjendën Vetjake të tij. Dhe, kur dikush ndodhet në këtë gjasë, Gjithësia e tërë rreket t'ia plotësojë dëshirën: kështu kish thënë mbreti plak që nuk mund të gabonte.

- Deri më këtu, nuk kisha dëgjuar kurrë të flitej për alkimistë, - tha djaloshi. - Përndryshe do t'ju kisha ndihmuar.

Sytë e alkimistit vezulluan.

- Sigurisht! - klithi ai. - Ka të ngjarë që këtu askush të mos e dijë se ç'do të thotë alkimist. Pyet më mirë për njeriun që shëron të gjitha sëmundjet e fshatit!

Shumë gra të veshura me të zeza erdhën për të mbushur ujë në hauz, por djaloshi nuk guxoi t'i pyesë, megjithë këmbënguljen e anglezit. Më në fund, u afrua një burrë.

- A njihni njeri këtu në fshat që kuron sëmundjet? - e pyeti djaloshi.

- Të gjitha sëmundjet vetëm Allahu i shëron, - u përgjigj burri, haptazi i llahtarisur nga të huajt. - Mos kërkoni gjë magjistarë, ju të dy?

Dhe, pasi këndoi disa vargje nga Kurani, u largua.

Erdhi një burrë tjetër. Ishte më i moshuar dhe mbante vetëm një kovë të vogël. Djali i bëri të njëjtën pyetje.

- Përse dëshironi të njihni një njeri të tillë? - pyeti arabi në vend që të përgjigjej.

- Sepse miku im këtu ka udhëtuar muaj të tërë për ta takuar.

- Në pastë në oaz një njeri të tillë, ky duhet të jetë shumë i fuqishëm, - tha plaku pasi u mendua një hop. - Edhe kryetarët e fiseve nuk do të mund ta takonin sipas qejfit në rast nevoje. Vendimin duhet ta merrte ai. Më mirë prisni që të mbarojë lufta dhe largohuni bashkë me karvanin. Mos kërkoni të hyni në jetën e oazit, - përfundoi ai dhe u largua.

Por anglezi u ngazëllye. Ata ishin në rrugë të drejtë.

Ndërkaq, u shfaq një vajzë e re jo me veshje të zeza. Mbante mbi sup një shtambë dhe kryet i kish mbuluar me shami, ndërsa fytyrën e kish zbuluar. Djaloshi iu afrua që ta pyeste për alkimistin.

Koha ngjau sikur u ndal, sikur Shpirti i Botës të shfaqej me tërë fuqinë e tij përpara djaloshit.

Kur pa sytë e saj të zinj, buzët e saj që ngurronin mes buzëqeshjes dhe heshtjes, ai kuptoi pjesën më thelbësore dhe më të mençur të Gjuhës që fliste bota dhe që të gjitha qeniet e tokës ishin të afta ta dëgjonin në zemrën e tyre. Dhe kjo quhej Dashuri, diçka më e vjetër se njerëzit dhe se vetë shkretëtira. Ajo ngrinte krye gjithnjë me të njëjtën forcë, kudo ku dy vështrime kryqëzohen siç u kryqëzuan ndërkohë dy vështrimet pranë një hauzi. Buzët më në fund vendosën të buzëqeshnin dhe kjo ishte një shenjë, shenja që ai kish pritur pa e ditur prej shumë kohësh në jetë, që kish kërkuar te librat dhe te delet, te qelqurinat dhe te heshtja e shkretëtirës.

Dhe ajo ishte Gjuha e dëlirë e Botës, pa asnjë shpjegim, sepse Gjithësia nuk kish nevojë për asnjë shpjegim për të vazhduar udhën në hapësirën e pafund. Gjithçka që ai kuptonte në atë çast, ishte se ndodhej përpara gruas së jetës dhe, pa pasur fare nevojë për fjalë, edhe ajo ishte e vetëdijshme për këtë. Ai ishte më i sigurt se për çdo gjë tjetër në botë, edhe pse prindërit gjithmonë i kishin thënë se, përpara martesës, duhej të takoheshin, të njihnin njëri-tjetrin dhe të vinin mënjanë ca para. Kush e thoshte këtë, patjetër që nuk e kish njohur kurrë Gjuhën Universale, sepse kur noton në këtë gjuhë, është e thjeshtë të kuptosh se gjithnjë në botë është dikush që pret dikë tjetër, qoftë në mes të shretëtirës apo në zemër të qyteteve të mëdhenj. Dhe kur të dy këta njerëz takohen, dhe kur vështrimet e tyre kryqëzohen, e gjithë e shkuara dhe e ardhmja tashmë s'kanë asnjë vlerë. Ekziston vetë çasti i tashëm

dhe kjo e vërtetë e pabesueshme se gjithçka nën kupën e qiellit është e shkruar nga e njëjta Dorë. Nga dora që lind Dashurinë dhe që ka krijuar një shpirt binjak për secilën qenie që punon, prehet, dhe kërkon thesare nën dritën e diellit. Sepse, po të mos ishte kështu, ëndrrat e species njerëzore nuk do të kishin kuptim.

"Mektub", tha me vete ai.

Anglezi u ngrit nga vendi ku qe ulur dhe e shkundi djaloshin.

- Ç'pret, pyete!

Djaloshi iu qas vajzës. Ajo buzëqeshi përsëri. Edhe ai buzëqeshi.

- Si të quajnë?

- Fatime, - u përgjigj ajo me sytë ulur.

- Këtë emër e mbajnë edhe disa vajza në vendin tim.

- Është emri i të bijës së Profetit, - tha Fatimja. - E kanë sjellë atje luftëtarët tanë.

Vajza e ëmbël fliste me krenari për luftëtarët. Anglezi, në krah, këmbëngulte dhe djaloshi e pyeti vajzën në dinte gjë për njeriun që shëronte çdo lloj sëmundjeje.

- Ai njeri njeh të fshehtat e botës dhe flet për xhindet e shkretëtirës, - tha ajo.

Xhindet ishin gjenitë e së Mirës dhe të së Keqes. Dhe vajza zgjati dorën nga Jugu, nga vendi ku banonte ai njeri i çuditshëm. Pastaj mbushi shtambën dhe u largua. Edhe anglezi u largua për të gjetur alkimistin. Ndërsa djaloshi qëndroi për një kohë të gjatë ulur pranë hauzit, duke kuptuar se dikur Lindja kish lënë mbi fytyrën e tij erëmimin e asaj gruaje që ai e dashuronte pa e ditur më

parë se ekzistonte. Dhe se dashuria që kish për të do t'i zbulonte të gjitha të fshehtat e botës.

Të nesërmen, u kthye te hauzi për të pritur vajzën. Për çudi, aty gjeti anglezin, që për herë të parë sodiste shkretëtirën.

- Prita tërë paraditen deri në darkë vonë, - tha anglezi. - Ai mbërriti kur dolën yjet e parë. I thashë se çfarë kërkoja. Ndërsa ai më pyeti në kisha shndërruar tashmë plumb në ar. Iu përgjigja se pikërisht atë uroja të mësoja. Atëherë, ai më tha të përpiqem. Dhe nuk tha asgjë tjetër veç: "përpiqu."

Djaloshi nuk bëzajti. Pra, anglezi kish bërë tërë atë rrugë për të dëgjuar gjëra që i dinte tashmë. Dhe u kujtua se edhe ai i kish dhënë gjashtë dele mbretit plak për një rezultat të ngjashëm.

- E po mirë! Përpiqu, - i tha anglezit.

- Atë do bëj. Dhe do nis që tani.

Anglezi u largua, kur pas pak te hauzi ia behu Fatimja për të mbushur shtambën.

- Erdha vetëm të të them diçka të thjeshtë, - i tha djaloshi. Dëshiroj që ti të jesh gruaja ime. Të dua.

Vajzës iu derdh uji nga shtamba.

- Çdo ditë këtu do të të pres, - vazhdoi ai. - Kam përshkuar shkretëtirën për të gjetur një thesar që gjendet afër piramidave. Lufta për mua ishte mallkim. Tani është bekim, sepse më mban këtu pranë teje.

- Lufta do mbarojë një ditë, - tha vajza.

Ai hodhi vështrimin nga palmat e oazit. Kish qenë bari. Dhe atje kish shumë dhen. Fatimja kish më shumë rëndësi se thesari.

- Luftëtarët kërkojnë thesaret e tyre, - tha ajo, sikur t'ia kish blerë mendimet. - Dhe gratë e shkretëtirës janë krenare për luftëtarët e tyre.

Pastaj mbushi sërish shtambën dhe u largua.

Çdo ditë djaloshi shkonte te hauzi për të takuar Fatimen. I foli asaj për jetën si bari, për takimin me mbretin, për dyqanin e qelqurinave. Ata u bënë miq dhe, përveç asaj çerek ore që rrinin bashkë, pjesa tjetër e ditës i dukej tmerrësisht e gjatë.

Kish gati një muaj aty në oaz, kur një ditë Prijësi i Karvanit i thirri të gjithë të mblidheshin.

- Nuk dimë gjë kur do mbarojë lufta dhe nuk nisemi dot për rrugë, - tha ai. – Përleshjet, pa dyshim që do vazhdojnë ende gjatë, ndoshta vite. Si në njërën anë ashtu edhe në tjetrën, ka luftëtarë që të marrin gjak në vetull, dhe secila ushtri është krenare që ndeshet. Nuk është luftë mes të mirëve dhe të këqinjve. Eshtë luftë mes forcave që ndeshen për pushtet dhe kur nis një ndeshje e tillë, ajo zgjat më shumë se të tjerat, sepse, në këtë rast, Allahu është me të dyja palët njëkohësisht.

Njerëzit u shpërndanë. Atë darkë, djaloshi takoi Fatimen dhe i rrëfeu asaj çfarë ishte thënë në mbledhje.

- Herën e dytë kur u takuam, - tha vajza, - më the se më doje. Pastaj, më mësove gjëra të bukura, si Gjuhën dhe Shpirtin e Botës. Pak nga pak, të gjitha këto më bënë të ndihesha pjesë e jotja.

Djaloshi, tek e dëgjonte, i dukej sikur zëri i saj ishte më i bukur se fëshfërima e erës midis gjetheve të palmave.

- Kisha kohë që të prisja këtu, pranë hauzit. Nuk arrij dot të kujtoj të shkuarën time, Zakonin, ç'sjellje kërkojnë burrat nga gratë e shkretëtirës. Që fëmijë, ëndërroja që shkretëtira të më bënte një ditë dhuratën më të bukur të jetës. Dhe ajo dhuratë më në fund m'u bë, dhe je ti.

Djaloshi deshi ta zinte nga dora. Por Fatimja mbante veshët e shtambës.

- Ti më fole për ëndrrat e tua, për mbretin plak, për thesarin. Më fole për shenjat. Ja përse nuk kam frikë nga asgjë, sepse janë ato shenja që të prunë tek unë. Dhe unë bëj pjesë në ëndrrën tënde, në Legjendën tënde Vetjake, siç e quan shpesh. Për këtë arsye, dua që të vazhdosh rrugën drejt asaj që kërkon. Në të duhet të presësh sa të mbarojë lufta, punë tjetër. Por, në duhet të nisesh më herët, atëherë nisu drejt Legjendës. Dunat ndërrojnë formë nga era, por shkretëtira mbetet gjithmonë po ajo. Kështu do të ndodhë edhe me dashurinë tonë.

- Mektub! - shtoi ajo. - Nëse jam pjesë e Legjedës tënde, ti do të kthehesh një ditë.

Ai ndieu trishtim kur u nda me të. Mendja i shkonte te shumë njerëz që kish njohur. Barinjtë e martuar hiqnin të zitë e ullirit për t'u mbushur mendjen grave se ua donte puna që bridhnin fushave. Dashuria kërkonte të qëndroje pranë njeriut të zemrës.

Të nesërmen, ai i foli Fatimes për të gjitha këto gjëra.

- Shkretëtira na i merr burrat, - tha ajo, - dhe nuk na i kthen kurrë. Duhet të mësohemi me këtë gjë. Që nga

ky çast, ata janë të pranishëm te retë që shkojnë pa hedhur pikë shiu, te kafshët që fshihen mes gurësh, në ujin bujar që buron nga toka. Ata janë tashmë një pjesë e së tërës dhe bëhen Shpirt i Botës. Disa syresh kthehen, dhe atëherë të gjitha gratë e tjera janë të lumtura, sepse edhe burrat që ato presin mund të kthehen një ditë. Më parë, i vështroja ato gra dhe ua kisha zili lumturinë. Tani, do të më duhet të pres vetë. Jam grua shkretëtire dhe jam krenare. Dua që edhe burri im të ecë i lirë si era që lëviz dunat. Dua të më jepet ta shoh në re, te kafshët dhe te uji.

Djaloshi shkoi të takojë anglezin. Dëshironte t'i fliste për Fatimen. U habit kur pa anglezin që kish kthisur një furrë të vogël. Ishte një furrë e çuditshme, mbi të cilën ishte vendosur një poçe e tejdukshme. Anglezi e ushqente zjarrin me dru dhe sodiste shkretëtirën. Sytë e tij dukeshin më të shndritshëm kur zhytej në leximin e librave.

- Është fillimi i punës, - tha ai. - Duhet të ndaj veç squfurin e papastër. Dhe, për t'ia dalë mbanë, nuk duhet të druhem se mos dështoj. Kjo frikë më ka penguar deri më tani të provoj Veprën e Madhe. Por tani po nis atë që duhet ta kisha nisur para dhjetë vjetësh. Dhe jam i lumtur që nuk kam pritur akoma njëzet vjet.

Dhe vazhdoi të ushqejë zjarrin duke vështruar shkretëtirën. Djaloshi qëndroi pranë tij për pak kohë, deri sa shkretëtira mori një ngjyrë të purpurt nën dritën e perëndimit. Atëherë ndjeu një dëshirë të madhe për të

shkuar atje tutje, për të parë nëse heshtja do mund t'u përgjigjej pyetjeve të tij.

U end kuturu për disa kohë, pa e hequr vështrimin nga palmat e oazit. Dëgjonte erën dhe ndjente guriçkat poshtë këmbëve. Hera-herës, gjente ndonjë guaskë dhe e dinte se ajo shkretëtirë, dikur, kish qenë një det i gjerë. U ul mbi një gur të madh dhe e lëshoi veten të hipnotizohej nga horizonti përballë tij. Nuk mund ta kuptonte dashurinë jashtë idesë së pronësisë. Por Fatimja ishte grua shkretëtire. Në kish diçka që mund ta bënte të kuptonte, ajo ishte shkretëtira.

Ai qëndroi kështu, pa menduar për asgjë, deri në çastin kur pati përshtypjen se diçka po lëvizte mbi kokën e tij. Kur ngriti sytë, pa dy skifterë që fluturonin shumë lart në qiell.

Këqyri shpendët grabitqarë dhe figurat që ata krijonin në fluturim e sipër. Në pamje të parë dukeshin si vija të çrregullta, por gjithsesi për të kishin një kuptim. Vetëm se ai nuk arrinte të merrte vesh domethënien e tyre. Vendosi kështu të ndiqte me vështrim lëvizjen e dy zogjve: mbase arrinte të lexonte aty ndonjë mesazh. Mbase shkretërira i shpjegonte ç'do të thoshte dashuri pa pronësi.

Ndjeu se po e kaplonte gjumi. Zemra, gjithsesi, i tha të mos flinte; por, në të kundërt, ai duhej të jepej. "Ja tek po depërtoj në Gjuhën e Botës", tha ai. "dhe gjithçka, këtu poshtë, ka një kuptim, deri te fluturimi i skifterëve." Ndjeu mirënjohje të thellë për dashurinë që kish për një vajzë: "Kur dashuron, mendoi, gjërat kanë edhe më tepër kuptim."

Befas, njëri nga skifterët u lëshua pingul poshtë për të sulmuar tjetrin. Pikërisht atë çast, djaloshi pati një vegim të shkurtër: një taborr ushtarësh me shpata në duar po turrej mbi oaz. Vegimi sakaq u zhduk, por i bëri shumë përshtypje. Kish dëgjuar për mirazhet dhe kish parë disa prej tyre: ishin dëshira që materializoheshin mbi rërën e shkretëtirës. E megjithatë, nuk dëshironte aspak të shihte një taborr të zaptonte oazin.

Deshi ta hiqte mendjen andej dhe të kthehej te meditimi. U përpoq të përqëndrohej sërish te shkretëtira ngjyrë trëndafili dhe te gurët. Por diçka në zemër nuk e linte të qetë.

"Ndiq gjithnjë shenjat", kish thënë mbreti plak. Mendja i shkoi te Fatimja. Pastaj iu kujtua vegimi që kish parë dhe parandjeu se për pak kohë ky do të bëhej realitet.

Jo pa mundim, arriti të kapërcente ankthin që e kish mbërthyer. U ngrit dhe nisi të ecë në drejtim të palmave. Edhe një herë tjetër, dallonte gjuhët e shumta të sendeve: shkretëtira tani ishte siguri, ndërsa oazi ishte kthyer në rrezik.

Devexhiu ishte ulur pranë një palme, për të parë edhe ai perëndimin e diellit. E pa djaloshin të mbërrinte pas një dune.

- Po afrohet një ushtri, - tha sakaq ky i fundit. - Pata një vegim.

- Shkretëtira mbush me vegime zemrën e njerëzve, - ia ktheu devexhiu.

Por djaloshi i foli për fajkojtë: tek po vëzhgonte fluturimin e tyre, befas ishte zhytur në Shpirtin e Botës.

Devexhiu qëndroi pa folur. E kuptonte se ç'donte të thoshte djaloshi. Ai e dinte se çdo gjë mbi faqen e dheut mund të rrëfejë historinë e të gjitha gjërave. Duke hapur një libër në një faqe çfarëdo, duke këqyrur duart e një njeriu, fluturimin e zogjve, letrat e bixhozit, a çdo gjë tjetër, secili nga ne mund të zbulojë një lidhje me atë çka është duke jetuar. Në të vërtetë, sendet nuk shprehin asgjë vetiu; janë njerëzit që, duke vëzhguar sendet, zbulojnë mënyrën për të depërtuar Shpirtin e Botës.

Shkretëtira kish plot njerëz që e fitonin jetën sepse mund të depërtonin lehtësisht Shpirtin e Botës. Ata njiheshin me emra fallxhorësh dhe gratë e pleqtë ua kishin frikën. Luftëtarët më të rrallë këshilloheshin me ta, sepse nuk bëhej fjalë të niseshe për luftë duke e ditur paraprakisht se kur duhej të vdisje. Luftëtarët parapëlqenin shijen e luftës dhe emocionin e së panjohurës. E ardhmja ishte shkruar nga Allahu dhe, çfarëdo që Ai kish shkruar, ishte për të mirën e njerëzve. Pra, luftëtarët, jetonin thjesht të tashmen, sepse e tashmja ishte plot me surpriza dhe ata duhet të tregoheshin të kujdesshëm me shumë gjëra: ku ishte shpata e armikut, ku ishte kali, çfarë sulmi duhej të bënin për t'i shpëtuar vdekjes.

Devexhiu nuk ishte luftëtar dhe i kish bërë vaki të këshillohej me fallxhorë. Shumë prej tyre i kishin thënë gjëra të vërteta, të tjerët gjëra të rreme. Deri ditën kur njëri syresh, ai më i moshuari (dhe më i frikshmi) e kish pyetur përse interesohej aq shumë për të mësuar të ardhmen.

- Që të mund të bëj disa gjëra, - u përgjigj devexhiu. - Dhe që t'i dal përpara së keqes.

- Atëherë kjo nuk do të jetë më e ardhmja jote, - ia ktheu fallxhori.

- Por, ndoshta dua ta di të ardhmen për t'u përgatitur për atë që do të ndodhë.

- Në qofshin gjëra të mira, kjo do të jetë surprizë e këndshme, - tha fallxhori. - Por në qofshin gjëra të këqia, ti do vuash shumë kohë para se ato të ndodhin.

- Dua të di të ardhmen sepse jam njeri, - tha atëherë devexhiu. - Dhe njerëzit jetojnë në varësi të së ardhmes.

Fallxhori qëndroi një çast i heshtur. Ishte usta për fallet që hidheshin me shkopinj. Shpjegonte mënyrën se si ata binin në tokë. Por, atë ditë, nuk i përdori shkopinjtë. I mbështolli me një shami dhe i futi në xhep.

- Jetoj duke parashikuar të ardhmen e njerëzve, - tha ai. - E njoh shkencën e shkopinjve dhe di si t'i përdor për të depërtuar në atë hapësirë ku gjithçka është tashmë e shkruar. Atje, mund të lexoj të shkuarën, të zbuloj atë që është harruar dhe të kuptoj shenjat e së tashmes. Kur njerëzit këshillohen me mua, nuk lexoj të ardhmen: e marr me mend. Sepse e ardhmja i takon Zotit, dhe vetëm Ai e zbulon atë në rrethana të jashtëzakonshme. Si e marr me mend të ardhmen? Falë shenjave të së tashmes. Të fshehtat gjenden te e tashmja. Po t'i kushtosh vëmendje të tashmes, mund ta përmirësosh atë. Dhe po e përmirësove, gjithçka që do pasojë do të jetë gjithashtu më e mirë. Harroje të ardhmen dhe jeto çdo ditë të jetës në përputhje me mësimet e Ligjit, me besimin te përkujdesjet e Zotit ndaj fëmijëve të tij. Çdo ditë sjell me vete Pavdekësinë.

Devexhiu deshi të dinte se në ç'rrethana të jashtëzakonshme Zoti lejonte të shihej e ardhmja:

"Kjo kur e zbulon vetë Ai. Por Zoti e zbulon rrallëherë, dhe kjo për një arsye të vetme: është një e ardhme që është shkruar për t'u ndryshuar."

Zoti, mendoi devexhiu, i kish treguar një të ardhme djaloshit, sepse dëshironte që djaloshi të ishte vegël e tij.

- Shko, tako kryetarët e fiseve, - tha devexhiu. - Folu për luftëtarët që po afrohen.

- Do qeshin me mua.

- Ata janë njerëz të shkretëtirës. Njerëzit e shkretëtirës janë mësuar me shenjat.

- Atëherë, duhet ta dinë.

- Kjo nuk përbën shqetësim për ta. Ata besojnë se kur do Allahu t'u mësojë diçka, do të dalë dikush që t'ua thotë. Kjo ka ndodhur shpesh. Por sot, ky lajmëtar je ti.

Djaloshi e çoi mendjen te Fatima. Dhe vendosi të shkonte te kryetarët e fiseve.

- Po bie një mesazh nga shkretëtira, - i tha rojes që rrinte te hyrja e një alamet çadre të bardhë, të ngritur në mes të oazit. - Dua të takoj kryetarët e fiseve.

Roja nuk u përgjigj. Hyri në çadër dhe ndenji gjatë atje. Pastaj doli i shoqëruar nga një djalë arab i veshur me të bardha dhe flori. Djaloshi i rrëfeu ç'kish parë. Arabi i tha të priste pak dhe hyri në çadër.

Ra nata. Arabë, tregtarë, hynë e dolën me shumicë. Pak nga pak, zjarret u shuan dhe oazi u bë i heshtur si shkretëtira. Vetëm drita e çadrës qëndronte ndezur. Gjatë gjithë kësaj kohe, djaloshit nuk i hiqej nga mendja Fatimja, ndonëse nuk e kuptonte ende mirë bisedën që kish pasë pasdite.

Më në fund, pas disa orë pritjeje, roja e futi brenda. U mahnit nga ato që pa.

Kurrë nuk do t'i kish shkuar në mend se do të gjente në mes të shkretëtirës një çadër të tillë. Përdhe ishin shtruar sixhade nga më të bukurat mbi të cilat këmba nuk i kish shkelur kurrë, ndërsa sipër ishin varur shandanë prej metali të praruar dhe të gdhendur që mbanin qirinj. Kryetarët e fiseve ishin ulur në formë gjysmërrethi në fund të çadrës, me këmbë e duar të nderura mbi jastëkë prej mëndafshi të qëndisur me merak. Hynin e dilnin shërbëtorë me tabaka argjendi të ngarkuara me gjellë të shijshme dhe shërbenin çaj. Disa syresh kujdeseshin për të mbajtur ndezur thëngjijtë e nargjileve. Një erëmim i këndshëm duhani përhapej rreth e qark.

Ishin tetë kryetarë, por ai e kuptoi menjëherë se cili që i pari i tyre: një arab i veshur me rroba të bardha të praruara, i ulur në mes të gysmërrethit. Mbanë tij rrinte djaloshi me të cilin kish biseduar pak më parë.

- Kush është i huaji që flet për mesazh? - pyeti njëri prej kryetarëve, duke ia ngulur sytë.

- Unë jam, - u përgjigj djaloshi.

Dhe rrëfeu ç'kish parë.

- Si bën vaki që shkretëtira t'i tregojë këto gjëra një njeriu të ardhur prej gjetiu, kur e di që ne jemi këtu prej brezash të tërë? - tha një kryetar tjetër.

- Sepse sytë e mi nuk janë mësuar ende me shkretëtirën, kështu që mund të shoh gjëra që sytë tuaj tepër të mësuar nuk arrijnë më t'i shohin.

"Dhe ngaqë e di se ç'është Shpirti i Botës", mendoi djaloshi. Por nuk foli, sepse arabët nuk u zenë besë këtyre gjërave.

- Oazi është tokë asnjanëse. Askush nuk guxon ta sulmojë, - tha një kryetar i tretë.

- Unë po rrëfej vetëm atë që pashë. Në s'besoni, mos luani vendit.

Heshtja e plotë që ra mbi tendë u pasua nga një diskutim i gjallë mes kryetarëve të fiseve. Ata flisnin një dialekt arab që djaloshi nuk e kuptonte, por kur u mat të dilte, roja i tha të qëndronte. Ai nisi të ndjente njëfarë frike; shenjat i thoshin se diçka nuk shkonte. U pendua që kish folur për atë çështje me devexhiun.

Befas, burri i moshuar që ndodhej në mes të gjysmërrethit vuri lehtë buzën në gaz dhe kjo e qetësoi djaloshin. Plaku nuk kish marrë pjesë në bisedë dhe ende nuk kish thënë asnjë fjalë. Por djaloshi ishte mësuar tashmë me Gjuhën e Botës dhe mundi të ndjejë një fërgëllim Paqeje të përshkonte çadrën tejembanë. Intuita i thoshte se kish bërë mirë që kish ardhur aty.

Diskutimit iu dha fund. Të gjithë heshtën për të dëgjuar plakun. Pastaj, ky u kthye nga i huaji. Tani, shprehja e fytyrës së tij ishte e ftohtë dhe e largët.

- Dy mijë vjet më parë, në një vend të largët, hodhën në pus dhe shitën si skllav një burrë që u besonte ëndrrave, - tha ai. - Disa tregtarë tanët e blenë dhe e shpunë në Egjipt. Dhe të gjithë ne e dimë se ai që u beson ëndrrave di edhe t'i shpjegojë ato.

"Edhe pse nuk arrijnë dot t'i përmbushin gjithnjë", mendoi djaloshi, duke kujtuar plakën cigane.

- Falë ëndrrave me lopë të dobëta dhe të majme që kish parë Faraoni, ai njeri shpëtoi Egjiptin nga zia e bukës. Quhej Josif. Ishte si ti, i huaj në dhé të huaj, dhe duhet të ishte vërsiku yt.

Heshtja vazhdoi. Vështrimi i plakut qëndronte i ftohtë.

- Ne ndjekim gjithnjë Zakonin, - vazhdoi ai. - Zakoni shpëtoi Egjiptin nga zia e bukës në atë kohë, dhe e bëri atë popull më të pasur nga të tërë. Zakoni i mëson njerëzit si të përshkojnë shkretëtirën dhe si t'i martojnë vajzat e tyre. Zakoni thotë se oazi është tokë asnjanëse, sepse të dy kampet kanë oaze dhe janë të ndjeshëm.

Ndërsa plaku fliste, askush s'e hapi gojën.

- Por, Zakoni na thotë gjithashtu t'u besojmë mesazheve të shkretëtirës. Të gjitha që dimë, na i ka mësuar shkretëtira.

Ai bëri një shenjë dhe të gjithë arabët brofën në këmbë. Mbledhja po përfundonte. Nargjiletë u shuan dhe rojet zunë vendet e tyre. Djaloshi u bë gati të largohej, por plaku nisi sërish të flasë:

- Nesër, do ta thyejmë marrëveshjen që thotë se askush nuk duhet të mbajë armë brenda oazit. Gjatë ditës, do të presim hasmin. Kur të perëndojë dielli në horizont, burrat

do më dorëzojnë armët. Për çdo dhjetë armiq të vrarë, ti do marrësh një monedhë ari. Gjithsesi, armët nxirren për të luftuar. Ato janë tekanjoze si shkretëtira dhe, po i nxorëm kot, mund të mos pranojnë të shkrehen. Në qoftë se nesër asnjëra nuk përdoret, të paktën njëra prej tyre do shtjerë: mbi ty.

*

Kur doli jashtë, oazi ndriçohej vetëm nga hëna e plotë. Që atŷ deri në çadër mbante njëzet minuta më këmbë, prandaj nxitoi çapin.

Ishte i brengosur nga gjithçka kish ndodhur. Ishte zhytur në Shpirtin e Botës dhe haraçin që kish mund ta paguante me kokë. Haraç i madh. Por, e kish marrë parasysh rrezikun që ditën kur kish shitur dhentë për të ndjekur Legjendën Vetjake. Dhe, siç thoshte devexhiu, të vdesësh nesër ishte po e njëjta gjë si të vdesësh çfarëdo dite tjetër qoftë. Çdo ditë ishte krijuar për ta jetuar ose për t'i thënë lamtumirë kësaj bote. Gjithçka varej nga një fjalë e vetme: "Mektub!"

Vazhdoi të ecte në heshtje. Nuk ishte pishman për asgjë. Edhe sikur të vdiste të nesërmen, do ta bënte sepse Zoti nuk kish ndër mend të ndryshonte të ardhmen. Por do të vdiste pasi kish kapërcyer ngushticën, pasi kish punuar në një dyqan kristalesh, pasi kish njohur shkretëtirën dhe sytë e Fatimes. Ai kish jetuar normalisht secilën ditë të jetës që kur ishte larguar nga shtëpia, shumë kohë më parë.

Edhe sikur të vdiste të nesërmen, sytë do të kishin parë shumë më tepër gjëra sesa sytë e barinjve të tjerë, dhe për këtë ishte krenar.

Befas, dëgjoi një si buçimë dhe u plandos menjëherë përdhe nga një valë goditëse jashtëzakonisht e vrullshme. Vendi u pushtua nga një re pluhuri që pothuajse arriti të mbulojë dritën e hënës. Përpara tij, një goxha kalë i bardhë u ngrit përpjetë me një hingëllimë të tmerrshme.

Djaloshi mezi dallonte se ç'ndodhte përreth por, kur u shpërnda pluhuri, ndjeu një tmerr që nuk kish provuar kurrë. Hipur mbi kalë, qëndronte ballë tij një burrë i veshur me të zeza, me një fajkua mbi supin e mëngjër. Në kokë mbante çallmë, ndërsa fytyrën ia mbulonte një perçe që linte zbuluar vetëm sytë. Shëmbëllente me lajmëtarin e shkretëtirës, por kish më tepër paraqitje se kushdo në botë.

Kalorësi i huaj nxori nga milli jataganin që ishte varur te shala. Çeliku vetëtiu nën dritën e hënës.

- Cili ka guxuar të lexojë fluturimin e fajkojve? - pyeti me një zë aq shungullues, jehona e të cilit ngjau të përcillej nga pesëqind mijë palmat e Fajumit.

- Unë guxova, - ia ktheu djaloshi. Dhe sakaq iu kujtua statuja e shën Jan Maurvrasësit, duke shkelur me thundrat e kalit të Pabesët. Ishte e njëjta pamje, përveçse situata tani ishte e përmbysur.

- Guxova, - përsëriti. Dhe uli kokën për të pritur goditjen e jataganit. - Shumë jetë do shpëtojnë ngaqë ju nuk kishit marrë parasysh Shpirtin e Botës.

Arma, gjithsesi, nuk ra vrik. Dora e kalorësit u ul ngadalë dhe maja e tehut cakiti ballin e djaloshit. Ajo ishte aq e mprehtë sa një pikëz gjak buloi prej andej.

Kalorësi kish ngrirë. Edhe djaloshi. As që e çoi ndër mend t'ia mbathte. Thellë në zemër e pushtoi një gëzim i çuditshëm: do vdiste për Legjendën e tij Vetjake. Dhe për Fatimen. Shenjat, së fundi kishin thënë të vërtetën. Dhe ja ku ish armiku dhe ai nuk druhej nga vdekja sepse ekzistonte një Shpirt i Botës. Pas pak, do të bëhej pjesë e tij. Të nesërmen, edhe hasmi do të bëhej po ashtu.

I huaji, megjithatë, vazhdonte ta mbante majën e jataganit në ballë.

- Përse lexove fluturimin e zogjve?

- Unë lexova vetëm atë që zogjtë dëshironin të rrëfenin. Ata dëshirojnë të shpëtojnë Oazin ndërsa ju dhe njerëzit tuaj do vdisni. Njerëzit e Oazit janë më të shumtë në numër.

Maja e jataganit qëndronte gjithnjë në ballë.

- Kush je ti që kërkon të ndryshosh fatin e caktuar nga Allahu?

- Allahu ka krijuar ushtritë, por ka bërë edhe zogjtë. Allahu ma mësoi gjuhën e zogjve. Gjithçka është shkruar nga e njëjta Dorë, - tha djaloshi, duke kujtuar fjalët e devexhiut.

Së fundi, kalorësi ngriti jataganin. Djaloshi u lehtësua. Por nuk mund t'ia mbathte.

- Kujdes nga parashikimet. Kur gjërat janë të shkruara, nuk bëhet fjalë t'i shmangësh.

- Unë vetëm një taborr pashë, - tha djaloshi. - Nuk pashë si rrodhi beteja.

Kalorësi u duk i kënaqur nga përgjigjja. Por jataganin e mbante në dorë.

- Ç'kërkon një i huaj në vend të huaj? - pyeti.

- Kërkoj Legjendën time Vetjake. Diçka që ti s'ke për ta kuptuar kurrë.

Kalorësi futi jataganin në mill ndërsa fajkoi mbi sup lëshoi një klithmë të çuditshme. Djaloshi nisi të shtendosej.

- Doja të provoja guximin tënd, - tha kalorësi. - Guximi është virtut i madh për atë që kërkon Gjuhën e Botës.

Djaloshi u çudit. Ai njeri fliste për gjëra që pak syresh i dinë.

- Kurrë mos e lësho veten, edhe në qoftë se ke mbërritur kaq larg, - vazhdoi ai. - Shkretëtirën ta duash, por mos i ki shumë besë. Sepse shkretëtira është gur prove për të gjithë njerëzit: vëzhgon çdo hap dhe vret atë që s'e ka mendjen.

Fjalët e tij të kujtonin fjalët e mbretit plak.

- Në ardhçin luftëtarët dhe në e paç kokën mbi shpatulla deri nesër pas perëndimit të diellit, eja më tako, - tha kalorësi.

E njëjta dorë që kish mbajtur jataganin, mbërtheu kamzhikun. Kali brofi sërish mbi këmbët e pasme dhe ngriti një re pluhuri.

- Ku banoni? - thirri djaloshi, ndërsa kalorësi po largohej.

Dora që mbante kamzhikun tregoi Jugun.

Djaloshi sapo kish takuar alkimistin.

*

Të nesërmen në mëngjes, në mes të palmave të Fajumit kish rreth dy mijë burra të armatosur. Para se dielli të ngrihej në zenit, pesëqind luftëtarë u shfaqën në horizont. Kalorësit hynë në Oaz nga ana veriore. Në dukje, ishte një ekspeditë paqësore, por armët ishin fshehur poshtë manteleve të bardha. Kur mbërritën pranë çadrës së madhe në qendër të oazit, nisën të nxjerrin këllëçet dhe pushkët. Dhe sulmuan çadrën e zbrazët.

Burrat e oazit rrethuan kalorësit e shkretëtirës. Për gjysmë ore, ishin katërqind e nëntëdhjetë e nëntë kufoma të dergjura andej këtej përdhe. Fëmijët që gjendeshin në anën tjetër të palmave nuk panë gjë. Edhe gratë në çadra, që luteshin për burrat e tyre, nuk panë gjë. Po të mos qenë kufomat që dergjeshin ngado, oazi do të ngjante sikur jetonte një ditë të zakonshme.

Vetëm një luftëtar u kursye: komandanti i trupave sulmuese. Në darkë, atë e shpunë te kryetarët e fiseve që e pyetën përse e kish shkelur Zakonin. Ai tha se njerëzit e tij vuanin nga uria dhe etja dhe ishin të raskapitur nga

tërë ato ditë betejash dhe kështu kishin vendosur të zaptonin oazin për të rimarrë veten.

Kryetari suprem i oazit tha se ua qante hallin luftëtarëve, por Zakoni duhet të respektohet në çdo rrethanë. E vetmja gjë që ndryshon në shkretëtirë janë dunat kur fryn era.

Pastaj e dënoi kryetarin kundërshtar me vdekje të turpshme. Në vend që të ekzekutohej me armë të bardhë a me plumb, atë e varën në një degë palme të tharë. Kufoma u la të kolovitej në erën e shkretëtirës.

Kryetari i fisit thirri djaloshin e huaj dhe i dha pesëdhjetë monedha ari. Pastaj iu kujtua sërish historia e Josifit të Egjiptit dhe i kërkoi djaloshit të bëhej tash e tutje Këshilltar i Oazit.

*

Kur dielli u zhduk tërësisht dhe kur dolën yjet e para (ata nuk ndrisnin shumë, për shkak të hënës së plotë), djaloshi u nis për nga jugu. Atje kish vetëm një çadër; dhe, sipas disa arabëve që kaluan aty pari, vendi banohej nga xhindet. Por ai u ul dhe priti gjatë.

Alkimisti u shfaq kur hëna ish ngritur lart. Në sup mbante dy fajkoj të ngordhur.

- Erdha, - tha djaloshi.

- Ti nuk duhet të vije, - ia ktheu alkimisti. - Apo vallë këtu të pruri Legjenda jote Vetjake?

- Ka luftë mes fisesh. Eshtë e pamundur të kalosh shkretëtirën.

Alkimisti i zbriti kalit dhe i bëri shenjë djaloshit që të hynte brenda. Ishte një çadër e ngjashme me ato që kish parë në oaz – përveç çadrës së madhe, saltanetet e së cilës të kujtonin përrallat me shtojzovalle. Kërkoi me sy veglat dhe furrën e alkimisë, por nuk pa gjë të ngjashme. Atje kish vetëm pirgje librash, një stufë për të gatuar dhe sixhade të zbukuruara me figura të çuditshme.

- Ulu të të bëj një çaj, - tha alkimisti. - Do t'i hamë bashkë këta fajkoj.

Djaloshi dyshoi se mos ishin po ata zogj që kish parë një ditë më parë, por heshti. Alkimisti ndezi zjarrin dhe sakaq një kundërmim i këndshëm mishi u përhap në çadër. Ishte më i këndshëm se erëmimi i nargjileve.

- Përse deshe të më takoje? - pyeti djaloshi.

- Për shkak të shenjave, - ia ktheu alkimisti. Era më rrëfeu se do të vije. Dhe se do kishe nevojë për ndihmë.

- Jo unë. I huaji tjetër, anglezi. Ai ju kërkonte.

- Ai duhet të gjejë gjëra të tjera para se të më takojë. Por është në udhë të mbarë. Ka nisur të kuptojë shkretëtirën.

- Po unë?

- Kur kërkojmë diçka, Gjithësia e tërë punon që ta përmbushim ëndrrën, - tha alkimisti, duke përsëritur fjalët e mbretit plak.

Djaloshi e kuptoi. Pra, një njeri tjetër kish hyrë në rrugën e tij për ta shpurë te Legjenda Vetjake.

- Pra do të bëheni mësuesi im?

- Jo. Ti tashmë i di të gjitha. Thjesht do të të tregoj udhën, drejtimin për te thesari.

- Ka luftë mes fisesh, - përsëriti djaloshi.

- Po unë njoh shkretëtirën.

- Tashmë e kam gjetur thesarin. Kam një deve, paratë nga dyqani i qelqurinave dhe pesëdhjetë monedha ari. Në vendin tim mund të jem njeri i pasur.

- Por pranë piramidave nuk gjendet asgjë nga sa the.

- Kam Fatimën. Eshtë pasuria më e çmuar që kam dhe që mund të kem.

- Edhe ajo nuk është te piramidat.

Ata hëngrën në heshtje fajkojtë. Alkimisti hapi një shishe dhe derdhi një lëng të kuq në gotën e të grishurit. Ishte verë, një nga më të mirat që kish pirë ndonjëherë. Por vera ish e ndaluar me ligj.

- S'të vjen e keqja nga ajo që shtin në gojë, - tha alkimisti. - E keqja vjen nga ajo që nxjerr nga goja.

Nga pija, djaloshi nisi të ndihet në qejf. Por alkimisti i kallte disi frikën. Ata u ulën jashtë çadrës për të soditur dritën e hënës që zbehte yjet.

- Pi dhe çlodhu pak, - tha alkimisti, duke vënë re se djaloshi po bëhej çakërqejf. – Çlodhu siç çlodhet gjithnjë luftëtari para beteje. Por mos harro se zemra jote është atje ku ndodhet thesari. Dhe ta gjesh medoemos thesarin, në mënyrë që çdo gjë që ke zbuluar gjatë rrugës të ketë një kuptim. Nesër shit devenë dhe bli një kalë. Devetë janë tradhtare: bëjnë mijëra hapa pa treguar asnjë shenjë lodhjeje. Dhe pastaj, befas, ulen në gjunjë dhe ngordhin. Ndërsa kuajt lodhen pak nga pak. Kështu, do dish gjithnjë çfarë t'u kërkosh dhe se kur do t'i kthejnë patkonjtë nga dielli.

*

Të nesërmen në darkë, djaloshi mbërriti mbi kalë para çadrës së alkimistit. Priti një çast sa edhe tjetri doli me kalin dhe me fajkoin mbi sup.

- Më trego ku ka jetë në shkretëtirë, - tha alkimisti. - Ai që mund të gjejë aty jetën, mund të zbulojë edhe thesaret.

Morën udhën nëpër shkretëtirë, të dy të larë nga ndriçimi hënor. "Nuk e di në do t'ia dal mbanë të gjej jetë në shkretëtirë", mendoi djaloshi. "Ende, nuk e njoh shkretëtirën."

U mat të kthehej dhe t'ia rrëfente këtë alkimistit, por pati frikë. Ata mbërritën te një vend gurishtor, ku kish parë fajkojtë në qiell; tani, s'pipëtinte gjë veç erës.

- Nuk po arrij dot të gjej jetë në shkretëtirë, - tha djaloshi. - E di që ka, por nuk arrij dot ta gjej.

- Jeta kërkon jetën, - ia ktheu alkimisti.

Dhe djaloshi e mori vesh se ç'donte të thoshte. Në çast, liroi frerin e kalit që nisi të ecte në qejf të vet mes gurëve dhe rërës. Ndërkohë që kali dhe djaloshi përparuan kështu

për gjysmë ore, alkimisti i ndoqi pas i heshtur. Të dy burrat tashmë nuk i dallonin më palmat e oazit. Ishte vetëm ajo dritë fantastike e qiellit dhe shkëmbinjtë që ndrisnin si të lyer me argjend. Befas, në një vend ku nuk kish shkuar kurrë, djaloshi ndjeu kalin të stepej.

- Këtu ka jetë, - i tha alkimistit. - Nuk e di gjuhën e shkretëtirës, por kali di gjuhën e jetës.

Ata zbritën nga kuajt. Alkimisti nuk tha gjë. Nisi të vështrojë gurët, duke ecur ngadalë. Papritur, qëndroi dhe u përkul me shumë kujdes. Atje, mes gurëve, kish një vrimë. Alkimisti futi dorën, pastaj gjithë krahun deri në shpatull. Diçka lëvizi atje poshtë dhe sytë e alkimistit (djaloshi dallonte vetëm sytë e alkimistit) u pulitën, duke dëshmuar sforcimin që po bënte. Krahu dukej se luftonte me atë çka ndodhej brenda vrimës. Dhe, me një lëvizje të beftë që tmerroi shokun, alkimisti nxori krahun dhe sakaq drejtoi trupin. Dora mbante një gjarpër për bishti.

Edhe djaloshi bëri një kërcim prapa. Gjarpri përpëlitej furishëm, me zhurmë dhe fërshëllima që thyenin heshtjen e shkretëtirës. Ishte një kobër. Helmi i saj mund të vriste një njeri në pak çaste.

"Kujdes nga helmi!" mendoi djaloshi. Por alkimisti që kish futur dorën në vrimë, tashmë duhet të ishte pickuar. Por, për çudi, dukej tejet i qetë. "Alkimisti është dyqind vjeç", kish thënë anglezi. Duhej ta dinte si të vepronte me gjarprinjtë e shkretëtirës.

Djaloshi pa shokun që iu qas kalit dhe nxori kordhën, me të cilën vizatoi një rreth në tokë. Vendosi gjarprin brenda rrethit. Sakaq gjarpri u ngujua.

- Mos u shqetëso, - tha alkimisti. - S'ka për të dalë dot prej aty. Ndërsa ti zbulove jetën në shkretëtirë. Kjo është shenja që më duhej.

- Përse ishte kaq e rëndësishme?

- Sepse piramidat ndodhen në mes të shkretëtirës.

Djaloshi nuk kish dëshirë të dëgjonte për piramidat. Zemrën e kish helm e vrer që mbrëmjen e shkuar. Të vazhdonte kërkimin e thesarit do të thoshte të braktiste Fatimen.

- Do të bëhem kallauzi yt në shkretëtirë, - i tha alkimisti.

- Dua të qëndroj në oaz, - ia ktheu djaloshi. - Njoha Fatimen. Dhe për mua ajo është shkuar thesarit.

- Fatimja është vajzë shkretëtire. E di që burrat duhet të shkojnë e të vijnë. Tashmë e ka gjetur thesarin e saj: je ti. Tani, ajo pret që ti të gjesh atë që kërkon.

- E po vendosa të qëndroj?

- Do të bëhesh kështilltar i oazit. Ke aq ar për të blerë mjaft dele dhe deve. Do martohesh me Fatimen dhe do jetoni të lumtur vitin e parë. Do mësosh të duash shkretëtirën dhe do njohësh me rrënjë e me degë të pesëdhjetë mijë palmat. Do kuptosh si rriten dhe ato do të tregojnë një botë që nuk pushon së ndryshuari. Dhe atëherë do kuptosh mirë e më mirë shenjat, sepse shkretëtira është mjeshtri i mjeshtrave.

Vitin e dytë do kujtohesh për thesarin. Shenjat do nisin të të flasin me ngulm dhe do përpiqesh të mos ua vësh veshin. Do bësh çdo gjë që di në të mirën e oazit dhe të banorëve të tij. Kryetarët e fiseve do të ta dinë për nder. Devetë e tua do të japin pasuri dhe pushtet.

Vitin e tretë, shenjat do vazhdojnë të të flasin për thesarin dhe Legjendën tënde Vetjake. Ti do kalosh ditë e netë duke u endur në oaz dhe Fatimja do jetë gruaja më e brengosur sepse, për shkak të saj, e ke lënë përgjysmë rrugën. Por do vazhdoni të duheni. Do kujtohesh se ajo kurrë nuk të kish kërkuar të qëndroje, sepse gruaja e shkretëtirës di ta presë kthimin e burrit. Për këtë nuk do t'i mbash mëri. Por do ecësh netë me radhë nëpër rërat e shkretëtirës, mes palmave, me mendimin se mund ta kishe vazhduar rrugëtimin duke i besuar më shumë dashurisë për Fatimen. Sepse shkaku që mbete në oaz ishte vetëm frika se nuk do të kthehesh më aty. Dhe, kur do të jesh atje, shenjat do të tregojnë se thesari yt është groposur njëherë e mirë në tokë.

Vitin e katërt, shenjat do të të braktisin, sepse nuk ke pasur dëshirë t'i mbaje vesh. Kryetarët e fiseve do ta kuptojnë këtë gjë dhe do të përjashtohesh nga detyra në Këshill. Atëherë do jesh një tregtar i kamur, do kesh deve dhe mallra me shumicë. Por do ta shtysh jetën që të ka mbetur duke u sjellë mes palmave dhe shkretëtirës, duke e ditur se nuk e ke përmbushur Legjendën tënde Vetjake dhe se ndërkohë do të jetë tepër vonë për ta bërë.

Dashuria, në asnjë rast, nuk e pengon njeriun të ndjekë Legjendën Vetjake. Në ndodhtë ndryshe, atëherë s'paskemi të bëjmë me Dashuri të vërtetë që flet Gjuhën e Botës.

Alkimisti fshiu rrethin e vizatuar përtokë dhe sakaq gjarpri ia mbathi vrik për t'u fshehur mes gurëve.

Djaloshit iu kujtua tregtari i qelqurinave që gjithnjë kish dashur të shkonte në Mekë, anglezi që ishte në kërkim të një alkimisti. Mendjen e kish te një vajzë që i besonte shkretëtirës dhe që shkretëtira një ditë i kish shpurë njeriun e zemrës.

Ata shaluan kuajt dhe këtë herë qe djaloshi që i ra pas alkimistit. Era sillte zhurmat e oazit dhe ata u përpoqën të dallonin zërin e Fatimes. Atë ditë, ai s'kish shkuar te burimi, për shkak të luftës.

Por gjatë natës, ndërsa po vështronte një gjarpër brenda një rrethi, kalorësi i çuditshëm me fajkua mbi sup i kish folur për dashurinë dhe thesaret, për gratë e shkretëtirës dhe për Legjendën e tij Vetjake.

- Do vij me ju, - tha djaloshi. Dhe ndjeu menjëherë zemrën të paqëtohej.

- Do nisemi nesër me të dalë dielli.

Qe përgjigjja e vetme e alkimistit.

*

Djaloshi atë natë nuk vuri dot gjumë në sy. Dy orë para se të zbardhte, zgjoi njërin nga djemtë që flinte në të njëjtën çadër dhe i kërkoi t'i tregonte se ku banonte Fatimja. Dolën të dy dhe shkuan atje. Si shpërblim, ai i dha kallauzit të holla sa të blinte një dele.

Pastaj iu lut të gjente vendin ku flinte vajza, ta zgjonte atë dhe t'i thoshte se ai e priste jashtë. Djaloshi arab zbatoi porositë dhe si shpërblim mori aq të holla sa të blinte edhe një dele tjetër.

- Tani, na lër vetëm, - i tha djaloshit që u kthye te çadra për t'ia futur sërish gjumit, mjaft krenar që kish ndihur Këshilltarin e oazit dhe tepër i lumtur që kish të holla për të blerë dele.

Fatimja u shfaq te dera e çadrës. Nisën të barisin mes palmave. Ai e dinte se kjo binte ndesh me Zakonin, po tani nuk e çau kokën.

- Do nisem, - tha ai. - Dhe dua ta dish se do kthehem përsëri. Të dua sepse...

- Mos fol, - e ndërpreu Fatimja. - Dashuria është dashuri. Nuk kërkon shpjegime.

Por ai vazhdoi:

- Të dua sepse pashë një ëndërr, pastaj takova një mbret, shita qelqurina, përshkova shkretëtirën, fiset hynë në luftë me njëri-tjetrin dhe erdha pranë një hauzi për të marrë vesh ku banonte alkimisti. Të dua sepse Gjithësia bëri çmos që të vija te ti.

Ata u përqafuan. Ishte hera e parë që trupat e tyre preknin njëri-tjetrin.

- Do kthehem, - tha sërish djaloshi.

- Më parë e shihja me dëshirë shkretëtirën. Tani do ta shoh me shpresë. Im atë u nis një ditë, por u kthye te nëna dhe kthehet sa herë.

Nuk thanë më asnjë fjalë. U endën ca kohë në pyllin me palma, pastaj djaloshi e përcolli deri te hyrja e çadrës.

- Do kthehem siç u kthye yt atë te nëna jote, - i tha.

Vuri re se sytë e Fatimes ishin mbushur me lotë.

- Po qan?

- Jam grua shkretëtire, - ia ktheu ajo, duke fshehur fytyrën. - Por mbi të gjitha, jam grua.

Fatimja hyri në çadër. Pas pak do të dilte dielli. Kur të zbardhte, ajo do dilte të bënte atë që bënte prej vitesh; por gjithçka kish ndryshuar. Djali nuk ishte më në oaz dhe oazi nuk do të kish më kuptimin që kish pasur deri atëherë, para pak kohe. Nuk do të ishte më vendi i pesëdhjetë mijë palmave dhe treqind hauzeve, ku

pelegrinët ishin të lumtur që mbërrinin pas një udhëtimi të gjatë. Oazi, që nga ajo ditë, do të ishte për të një vend i zbrazët.

Që nga ajo ditë, shkretëtira do qe më e rëndësishme se oazi. Ajo do kalonte kohën duke vështruar shkretëtirën, duke pyetur veten se cili ishte ylli që printe djaloshin drejt thesarit. Do ia niste puthjet me anë të erës, duke shpresuar se kjo do prekte fytyrën e djaloshit dhe do i thoshte se ajo ishte gjallë, se e priste, si një grua që pret trimin që ndjek rrugën në kërkim të ëndrrave dhe thesareve.

Nga ajo ditë, shkretëtira do të qe një gjë e vetme: shpresa se ai do kthehej.

*

Mos e mbaj mendjen te çka le pas, - tha alkimisti kur nisën të kalëronin në rërat e shkretëtirës. Gjithçka është gdhendur në Shpirtin e Botës dhe aty do qëndrojë përgjithmonë.

- Njerëzit ëndërrojnë më shumë për kthimin, sesa për nisjen, - tha djaloshi që, tashmë, po mësohej sërish me heshtjen e shkretëtirës.

- Nëse ajo çka gjete përbëhet nga lëndë e pastër, nuk do kalbet kurrë. Dhe do mund të kthehesh aty një ditë. Nëse është vetëm një çast drite, si shpërthimi i një ylli, atëherë kur të kthehesh nuk do gjesh gjë. Por do kesh parë shpërthimin e dritës. Dhe vetëm kjo ia vlen barra qiranë të jetohet.

Burri fliste me gjuhën e alkimisë. Por shoku e dinte se e kish fjalën për Fatimen.

Ishte e vështirë të mos e mbante mendjen te ajo që kish lënë pas. Shkretëtira, me peizazhin pothuajse gjithnjë të ngjashëm, nuk reshtte së mbushuri me ëndrra. Djaloshi shikonte ende palmat, hauzet dhe fytyrën e dashur të

vajzës. Shikonte anglezin, laboratorin e tij dhe devexhiun që ishte mjeshtër por që nuk e dinte.

"Ka të ngjarë që alkimisti të mos ketë dashuruar kurrë", mendoi.

Alkimisti ecte përpara me fajkoin në sup. Fajkoi e dinte për mrekulli gjuhën e shkretëtirës dhe, kur ndalonin, largohej nga supi i alkimistit dhe fluturonte për të gjetur ushqim. Ditën e parë pruri një lepur. Të nesërmen, dy zogj.

Në darkë, ata shtrinë mbulesat përdhe, por nuk ndezën zjarr. Netët e shkretëtirës ishin të ftohta dhe u bënë më të errëta sa më shumë zvogëlohej hëna në qiell. Për një javë të tërë, përparuan në heshtje, duke folur vetëm për masat e domosdoshme për të shmangur luftimet. Lufta e fiseve vazhdonte dhe era sillte herë-herë aromën e athët të gjakut. Ndonjë betejë kish të ngjarë të qe bërë aty afër dhe era i kujtonte djaloshit ekzistencën e Gjuhës së Shenjave, gjithnjë e gatshme për të treguar atë që sytë nuk mund ta shohin.

Ditën e shtatë në darkë, alkimisti vendosi të fushonin më herët se zakonisht. Fajkoi u nis në kërkim të gjahut. Alkimisti nxori paguren e ujit dhe ia zgjati djaloshit.

- Ja ku po mbërrin së shpejti në fund të udhëtimit, - tha ai. - Të përgëzoj, se ndoqe Legjendën Vetjake.

- Ndërsa ju më prini pa thënë asnjë fjalë. Kujtova se do më mësonit ato që dini. Para ca kohësh ndesha në shkretëtirë një njeri që kish libra. Por nuk munda të marr vesh gjësendi.

- Ka vetëm një mënyrë për të mësuar, ia ktheu alkimisti. - Nëpërmjet veprimit. Gjithçka që kishe nevojë të mësoje, ta mësoi udhëtimi. Të mbetet vetëm një gjë.

Djaloshi deshi të dinte se ç'ishte kjo gjë, por alkimisti i mbajti sytë të ngulur nga horizonti në pritje të fajkoit.

- Përse të quajnë alkimist?

- Sepse ashtu jam.

- Ç'gjë nuk shkonte te alkimistët e tjerë që kërkonin ar dhe që dështuan?

- Ata kërkonin vetëm ar. Kërkonin thesarin e Legjendës Vetjake, pa patur dëshirë të jetonin vetë Legjendën.

- Çfarë më ka mbetur ende pa mësuar? - nguli këmbë djaloshi.

Por alkimisti s'ia ndante sytë horizontit. Pas pak, fajkoi u kthye bashkë me gjahun. Ata hapën një gropë dhe ndezën zjarrin brenda në të, që askush të mos dallonte dritën e flakëve.

- Unë jam alkimist dhe kaq, - tha ai, teksa po përgatisnin vaktin. - Këtë shkencë e mësova nga të parët e mi që e kishin mësuar prej të parëve të tyre dhe kështu me radhë që nga krijimi i botës. Në atë kohë, shkenca e Veprës së Madhe mund të shkruhej në një smerald të thjeshtë. Por njerëzit nuk u kushtuan rëndësi gjërave të thjeshta dhe nisën të shkruajnë traktate, interpretime, studime filozofike. Nisën gjithashtu të pretendonin se e njihnin udhën më mirë se të tjerët.

- Ç'ishte shkruar në Tryezën e Smeraldtë? - pyeti djaloshi.

Ndërkohë alkimisti nisi të vizatojë mbi rërë dhe kjo punë zgjati më tepër se pesë minuta. Gjatë kohës që ai vizatonte, djaloshit iu kujtua mbreti plak dhe sheshi ku ishin takuar. Kjo ngjante sikur kish ndodhur vite e vite më parë.

- Ja, se ç'ishte shkruar mbi Tryezën e Smeraldtë, - tha alkimisti, kur mbaroi.

Djaloshi u afrua dhe lexoi fjalët e shkruara mbi rërë.

- Qenka kod, - tha ai, disi i zhgënjyer nga Tryeza e Smeraldtë. - Ngjaka me librat e atij anglezit.

- Aspak, - ia ktheu alkimisti. - Është si fluturimi i fajkojve: kjo nuk duhet të kuptohet vetëm me arsye. Tryeza e Smeraldtë është një rrugë e drejtpërdrejtë për te Shpirti i Botës.

Të urtët e kuptuan se kjo botë natyrore s'është veç një shëmbëlltyrë e Parajsës. Vetë ekzistenca e kësaj bote është garanci se ekziston një botë tjetër më e përkryer. Zoti e krijoi me qëllim që, nëpërmjet sendeve të dukshme, njerëzit të mund të kuptojnë mësimet e Tij shpirtërore dhe mrekullitë e urtësisë së Tij. Unë, këtë e quaj Veprim.

- E çfarë duhet të bëj që të kuptoj Tryezën e Smeraldë? - pyeti djaloshi.

- Po të ishe tani në ndonjë laborator alkimie, ndoshta do të kishe rastin të studioje mënyrën më të mirë për të kuptuar Tryezën e Smeraldtë. Por ndodhesh në shkretëtirë. Pra, më mirë zhytu në shkretëtirë. Kjo shërben më mirë se çdo gjë tjetër mbi dhé për të kuptuar botën. S'ke nevojë aspak të kuptosh shkretëtirën: mjafton të këqyrësh një grimcë rëre dhe do shohësh tek ajo të gjitha mrekullitë e Krijimit.

- Si t'ia bëj që të zhytem në gjirin e shkretëtirës?

- Dëgjo zemrën. Ajo di gjithçka, sepse vjen nga Shpirti i Botës dhe, një ditë, aty do kthehet prapë.

*

Ecën në heshtje edhe dy ditë. Alkimisti tregohej shumë më i matur sepse po i afroheshin zonës së luftimeve më të ashpra. Ndërsa djaloshi përpiqej të dëgjonte zemrën.

Ishte zemër e vështirë për t'u mbajtur vesh. Më përpara, ishte gjithnjë e gatshme për t'u nisur dhe tani dëshironte të mbërrinte me çdo kusht. Ndonjëherë, zemra qëndronte gjatë duke i rrëfyer historira përmalluese, herë të tjera prekej nga lindja e diellit në shkretëtirë dhe e bënte djaloshin të qante fshehurazi. Ajo rrihte më shpejt kur ai i fliste për thesarin dhe ngadalësonte ritmin kur sytë e djalit treteshin në horizontin e pafund të shkretëtirës. Por nuk heshtte kurrë, edhe kur djaloshi nuk këmbente asnjë fjalë me alkimistin.

- Përse duhet të dëgjojmë zemrat tona? - pyeti atë natë kur ndaluan për të pushuar.

- Sepse, atje ku do jetë zemra jote, atje do jetë edhe thesari yt.

- Zemra është e shqetësuar, - tha djaloshi. - Ëndërron, turbullohet dhe ka rënë në dashuri me një vajzë të shkretëtirës. Kur mendoj për të, më kërkon gjëra, më lë pa gjumë ditë e natë.

- Shumë mirë. Ke zemër të gjallë. Vazhdo të dëgjosh ato që të thotë.

Në tri ditët që pasuan, ndeshën shumë luftëtarë dhe panë të tjerë në horizont. Zemra e djaloshit nisi të flasë për frikë. I tregoi rrëfenja që kish dëgjuar nga Shpirti i Botës, historira njerëzish që ishin nisur për të kërkuar thesaret e tyre dhe që nuk i kishin gjetur kurrë. Ndonjëherë, e tmerronte me mendimin se mund të mos arrinte kurrë te thesari ose mund të vdiste në shkretëtirë. Gjithashtu, i thoshte se tani ishte i lumtur se kish takuar një dashuri dhe kish fituar plot monedha ari.

- Zemra është tradhtare, - i tha djaloshi alkimistit, kur qëndruan që kuajt të preheshin pak. - Nuk ka dëshirë që të vazhdoj udhën.

- Kjo është gjë e mirë - ia ktheu alkimisti. - Kjo provon se zemra jeton. Është e natyrshme që të kesh frikë të këmbesh me një ëndërr gjithçka që tashmë ke mundur të fitosh.

- Atëherë, përse duhet ta dëgjoj zemrën?

- Sepse nuk do t'ia dalësh kurrë që ta bësh të heshtë. Edhe po u shtire sikur nuk dëgjon ç'të thotë, ajo aty do jetë, në kraharor, dhe nuk do reshtë së thëni se ç'mendon për jetën dhe botën.

- Edhe duke qenë tradhtare?

- Tradhtia është goditja, të cilën nuk e pret. Nëse njeh mirë zemrën tënde, ajo nuk do arrijë kurrë të të zërë gafil.

Sepse do njohësh ëndrrat dhe dëshirat e tua dhe do dish t'u bësh ballë. Askush nuk i shpëton dot zemrës. Ndaj ia vlen më mirë ta dëgjosh se ç'thotë. Që të mos të të japë papritur ndonjë shuplakë.

Ndërsa ecnin në shkretëtirë, djaloshi vazhdoi të dëgjonte zemrën. Arriti t'ia kuptonte hilet dhe dredhitë, dhe, së fundi, ta pranonte ashtu siç ishte. Atëherë, nuk pati më frikë dhe dëshirë për t'u kthyer prapa sepse një mbrëmje zemra i tha se ishte i lumtur. "Edhe pse qahem disi," thoshte zemra, " kjo ngaqë jam zemër burri dhe zemrat e burrave kështu janë. Kanë frikë t'i përmbushin ëndrrat e mëdha, ngaqë kujtojnë se nuk i meritojnë ose nuk ia dalin dot mbanë. Ne, zemrat, vdesim nga frika kur mendojmë dashuritë që shkuan e vanë, çastet që mund të ishin më të mrekullueshme, por që nuk kanë qenë kurrë të tilla, thesaret që mund të qenë zbuluar, por që kanë mbetur gjithnjë të fshehura nën rërë. Sepse, për ta mbyllur, kur ndodh kështu, ne vuajmë tmerrësisht."

- Zemra ime i druhet vuajtjes, - i tha djaloshi alkimistit, një natë kur po vështronin qiellin pa hënë.

- Thuaji që frika nga vuajta është më e keqe se vetë vuajtja. Dhe se asnjë zemër nuk ka vuajtur asnjëherë kur ka qenë në ndjekje të ëndrrave, sepse çdo çast i kërkimit është një çast takimi me Zotin dhe Pavdekësinë.

"Çdo çast kërkimi është çast takimi", i tha djaloshi zemrës. "Kur kërkoja thesarin, të gjitha ditët ishin plot dritë sepse e dija se çdo orë ishte pjesë e ëndrrës se do ta gjeja. Kur kërkoja thesarin, zbulova gjatë rrugës gjëra që nuk kisha ëndërruar kurrë se do t'i gjeja po të mos kisha guxuar të provoja gjëra që për barinjtë ishin të pamundura."

Atëherë, zemra qëndroi në paqe tërë pasditen. Dhe atë natë ai bëri gjumë të qetë. Kur u zgjua, zemra nisi t'i rrëfente për Shpirtin e Botës. Tha se njeri i lumtur është ai që ka brenda vetes Zotin. Dhe se lumturia mund të gjendet në një grimcë rëre të shkretëtirës, siç kish thënë alkimisti. Sepse një grimcë rëre është një çast i Krijimit dhe se Gjithësisë i janë dashur miliona e miliona vjet për ta krijuar.

"Çdo njeri mbi dhé e ka një thesar që e pret," i tha zemra. "Ne zemrat, flasim rrallë për këtë gjë, sepse njerëzit nuk kanë dëshirë t'i gjejnë këto thesare. Ne ua rrëfejmë vetëm fëmijëve të vegjël. Pastaj, ia lëmë jetës barrën që të shpjerë secilin drejt fatit të tij. Fatkeqësisht, pak njerëz ndjekin Legjendën Vetjake dhe lumturinë. Shumica e shohin botën si diçka kërcënuese dhe, për këtë arsye, bota bëhet me të vërtetë kërcënuese. Atëherë, ne zemrat, nisim të flasim me zë përherë e më të ulët, por nuk heshtim kurrë. Dhe urojmë që fjalët tona të mos dëgjohen: nuk duam që njerëzit të vuajnë, ngaqë nuk kanë ndjekur udhën që u kishim treguar."

- Përse zemrat nuk u thonë njerëzve që të ndjekin ëndrrat? - pyeti djaloshi alkimistin.

- Sepse, në këtë rast, është zemra që vuan më shumë. Dhe zemrave nuk u pëlqen të vuajnë.

Djaloshi, nga ajo ditë, dëgjoi zemrën. I kërkoi asaj që të mos e braktiste kurrë. I kërkoi të ndrydhej në kraharor sa herë që ai do t'u largohej ëndrrave dhe t'i jepte sinjalin e alarmit. Dhe u betua se sa herë do dëgjonte atë sinjal, do t'i kushtonte vëmendje.

Atë natë, ç'nuk biseduan me alkimistin. Dhe ky i fundit e kuptoi se zemra e djaloshit ishte kthyer te Shpirti i Botës.

- Çfarë duhet të bëj tani? - pyeti djaloshi.

- Vazhdo të ecësh drejt piramidave, - tha alkimisti. - Dhe kujdes shenjat! Zemra tani është e zonja të të tregojë thesarin.

- Pra, kjo më kish mbetur pa mësuar?

- Jo. Ajo që të ka mbetur ende pa mësuar, - tha alkimisti, - është kjo: Para se të përmbushësh ëndrrën, Shpirti i Botës dëshiron të vlerësojë gjithçka që ke mësuar gjatë rrugës. Këtë e bën jo nga ligësia ndaj teje, por që, bashkë me ëndrrën, të përvetësojmë edhe mësimet që marrim duke shkuar drejt saj. Dhe ky është çasti kur shumica e njerëzve tërhiqen. Në gjuhën e shkretëtirës këtë e quajmë 'të vdesësh nga etja kur palmat e oazit i ke para syve'. Kërkimi nis gjithmonë me Fatin e Fillestarit dhe merr fund gjithnjë me Provën e Fitimtarit.

Djaloshit iu kujtua një proverbë e hershme e vendit të tij, e cila thoshte se errësira është më e thellë pikërisht para se të lindë dielli.

*

Shenja e parë konkrete e rrezikut u shfaq që të nesërmen. Ia behën tre luftëtarë që i pyetën ç'kërkonin atyre anëve.

- Erdha të gjuaj me fajkua, - u përgjigj alkimisti.

- Do t'ju kontrollojmë për armë, - tha njëri prej luftëtarëve.

Alkimisti zbriti ngadalë nga kali. Ashtu bëri dhe shoku i tij.

- Ç'janë gjithë këto verdhushka? - pyeti luftëtari kur pa qesen e djaloshit.

- Për të shkuar në Egjipt, - ia ktheu ky i fundit.

Burri që kontrollonte alkimistin gjeti një shishe të vogël të mbushur me lëng dhe një vezë prej qelqi me ngjyrë të verdhë, pak më të madhe se veza e pulës.

- Po këto, ç'janë? - pyeti ai.

- Guri Filozofik dhe Eliksiri i Jetëgjatësisë. Është Vepra e Madhe e Alkimistëve. Kush pi nga ky eliksir nuk sëmuret kurrë dhe një grimcë e vogël nga ky gur kthen në ar çfarëdo metali qoftë.

Të tre burrat ia plasën gazit e bashkë me ta edhe alkimisti. Përgjigjja u ish dukur shumë gazmore, andaj, pa e ngarë më tej, i lanë të lirë të largoheshin me të gjitha ç'kishin.

- Mos jeni gjë i çmendur? - pyeti djaloshi kur u larguan disi. - Përse u përgjigje ashtu?

- Për të të treguar një ligj tepër të thjeshtë të botës: kur kemi thesare të mëdha para syve, nuk i vëmë re kurrë. E di përse? Sepse njerëzit nuk u zënë besë thesareve.

Vazhduan të ecnin në shkretëtirë. Sa më tepër kalonin ditët, zemra e djaloshit bëhej më e heshtur. Nuk shqetësohej më, as për të shkuarën, as për të ardhmen, dhe mjaftohej me soditjen e shkretëtirës duke shuar etjen me Shpirtin e Botës së bashku me djaloshin. Zemra dhe ai lidhën miqësi të madhe. Asnjërit nuk i bëhej të tradhtonte tjetrin.

Zemra fliste për ta cytur dhe për t'i dhënë zemër djaloshit, të cilit ato ditë të gjata heshtjeje i dukeshin herë-herë tmerrësisht të lodhshme. Për herë të parë, zemra i foli për cilësitë e mëdha të tij: guximin që kish pasur për të braktisur dhentë, për jetën drejt Legjendës Vetjake, për entuziazmin që kish treguar në dyqanin e qelqurinave.

I kish rrëfyer edhe diçka tjetër që djaloshi ende nuk e dinte: rreziqet që ai kish ndeshur pa i vënë re. Njëherë, ai kish fshehur koburen e vjedhur të të atit, me të cilën, në fakt, kish pasur rrezik të plagosej. I kujtoi një ditë kur kish qenë i sëmurë në mes të fushës: kish vjellë, pastaj kish fjetur gjatë; ndërkohë që dy hajdutë pak më tej kishin bërë ndër mend t'i vidhnin bagëtinë dhe ta vrisnin. Por,

meqenëse djaloshi nuk po bëhej i gjallë, ata ishin larguar duke pandehur se kish ndërruar drejtim.

- A ndihmojnë zemrat gjithnjë njerëzit? - pyeti alkimistin.

- Vetëm ata që jetojnë Legjendën Vetjake. Por ndihmojnë shumë fëmijët, sarhoshët, pleqtë.

- Kjo do të thotë se nuk ka rrezik?

- Kjo do të thotë thjesht që zemrat bëjnë aq sa mundin, - ia ktheu alkimisti.

Një darkë, kaluan nga fushimi i njërit prej fiseve në luftë. Ngado kish arabë të veshur me të bardha, me armët gati për përdorim. Burrat hiqnin nargjilet dhe kuvendonin për luftimet. Asnjëri nuk ua vuri veshin dy udhëtarëve.

- Këtu s'ka asnjë rrezik, - tha djaloshi pasi ishin larguar disi.

Alkimisti u nevrikos.

- Besoji zemrës, - tha ia, - por mos harro se ndodhesh në shkretëtirë. Kur burrat janë në luftë, edhe Shpirti i Botës dëgjon klithmat e luftimeve. Asnjë s'është i mbrojtur nga pasojat e gjithçkaje që bën vaki nën qiell.

- Gjithçka është një e vetme, - mendoi djaloshi.

Dhe sikur shkretëtira të kish dashur të provonte se alkimisti plak kish të drejtë, dy kalorës ia behën befas prapa udhëtarëve.

- Nuk mund të shkoni më larg, - tha njëri prej tyre. - Jeni në zonën ku zhvillohen luftimet.

- Nuk do shkoj larg, - tha alkimisti, duke vështruar luftëtarët drejt në sy.

Ata qëndruan disa çaste pa folur, pastaj dhanë miratimin për vazhdimin e rrugës.

Djaloshi kishte vërejtur skenën, i magjepsur.

- I bëre zap me vështrim, - tha ai.

- Sytë shprehin forcën e shpirtit, - ia ktheu alkimisti.

"Ashtu vërtet," mendoi djaloshi. U kujtua se një burrë, në mes të turmës së ushtarëve, ia kish ngulur sytë atij dhe alkimistit. Megjithatë, ish aq larg sa nuk ia dallonte dot mirë tiparet. Por qe krejt i bindur se ai burrë i vëzhgonte.

Dhe ja, kur po gatiteshin të kapërcenin një vargmal që zinte gjithë horizontin, alkimisti i tha se tani ndodheshin dy ditë rrugë larg piramidave.

- Në u dashtë të ndahemi më herët, mësomë alkiminë, - tha djaloshi.

- Tashmë ti di aq sa të duhet. S'të mbetet veç të depërtosh në Shpirtin e Botës dhe të zbulosh thesarin që ai ia ka taksur secilit prej nesh.

- Nuk desha të di këtë. Flas për shndërrimin e plumbit në flori.

Alkimisti duke mos dashur të prishë heshtjen e shkretëtirës i dha përgjigje djaloshit vetëm kur ndaluan për të ngrënë.

- Gjithçka në Gjithësi ndryshon. Dhe për ata që marrin vesh, ari është metali më i përsosur. Mos më pyet përse, sepse nuk e di. Di vetëm se mësimet e Traditës janë të drejta. Janë njerëzit ata që nuk kanë ditur t'i shpjegojnë drejt fjalët e të urtëve. Dhe në vend që të jetë simbol i zhvillimit, ari është bërë shenjë e luftës.

- Gjërat flasin shumë gjuhë, - tha djaloshi. - pashë se muallitja e devesë në fillim ishte vetëm muallitje, pastaj u bë shenjë e rrezikut dhe u kthye sërish në një muallitje e thjeshtë.

Por heshti. Alkimisti duhet ta dinte këtë.

- Kam njohur alkimistë të vërtetë, - nisi ky i fundit. - Ata mbylleshin në laboratorët e tyre e përpiqeshin të ndryshonin edhe ata si ari. Zbulonin Gurin Filozofik. Kjo, ngaqë kishin kuptuar se, kur diçka ndryshon, gjithçka që e rrethon ndryshon gjithashtu. Të tjerë e kanë gjetur Gurin rastësisht. Ata kishin dhuntinë; shpirti i tyre ishte më i zgjuar se shpirti i njerëzve të tjerë. Por këta nuk llogariten, sepse janë të rrallë. Të tjerë, së fundi, kërkonin vetëm ar; këta nuk e kanë gjetur kurrë të fshehtën. Ata kishin harruar se edhe plumbi, bakri, hekuri kanë Legjendën e tyre Vetjake për të përmbushur. Dhe, kush përzihet në Legjendën Vetjake të tjetërkujt, nuk do ta zbulojë kurrë të tijën.

Fjalët e alkimistit tingëlluan si mallkim.

Alkimisti u përkul dhe mori nga toka e shkretëtirës një guaskë.

- Dikur këtu ishte deti, - tha.

- E kisha vënë re, - ia ktheu djaloshi.

Alkimisti i tha ta afronte guaskën te veshi. Ai e kishte bërë atë veprim shumë herë kur ishte fëmijë, dhe dëgjoi zhurmën e detit.

- Deti është gjithnjë brenda kësaj guaske, sepse kjo është Legjenda Vetjake e tij. Dhe nuk do ta braktisë kurrë, derisa shkretëtira të mbulohet sërish nga valët.

Pastaj, shaluan kuajt dhe morën rrugën për nga piramidat.

Dielli kish nisur të perëndonte kur zemra e djaloshit dha sinjalin e rrezikut. Ishin të rrethuar nga duna të mëdha dhe djali pa alkimistin; por ky, me sa dukej, nuk kish dalluar gjësend. Pesë minuta më pas, shqoi, drejt përballë, dy kalorës, siluetat e të cilëve priteshin me njëra-tjetrën në perëndim të diellit. Para se t'i thoshte ndonjë fjalë alkimistit, të dy kalorësit ishin bërë dhjetë, pastaj njëqind, derisa, më në fund, e gjithë hapësira e dunave u mbulua prej tyre.

Ishin luftëtarë të veshur me blu dhe mbi çallmë mbanin një unazë litari të zi të thurur më tresh. Fytyrat i kishin të mbuluara me një perçe tjetër ngjyrë blu, që linte jashtë vetëm sytë.

Edhe në atë largësi, sytë tregonin forcën e shpirtrave. Dhe ata sy flisnin për vdekjen.

*

Të dy udhëtarët u shoqëruan deri te një kamp ushtarak që ndodhej aty afër. Një ushtar i shtyu të dy brenda në një çadër krejt të ndryshme nga ato që gjendeshin në oaz. Atje ishte një komandant ushtarak i rrethuar nga shtatmadhëria e tij.

- Janë spiunë, - tha njëri nga burrat.

- Ne s'jemi veç udhëtarë, - ia ktheu alkimisti.

Tri ditë më parë ju kanë parë në kampin armik. Madje, keni folur me njërin nga luftëtarët.

- Unë jam shtegtar i shkretëtirës dhe njoh yjet, - tha alkimisti. - Nuk kam asnjë të dhënë mbi trupat ose lëvizjet e fiseve. Vetëm po i prija mikut tim deri këtu.

- Me se merret miku yt? - pyeti kryetari.

- Është alkimist. - ia ktheu alkimisti. - Njeh fuqitë e natyrës. Dhe dëshiron t'i dëftojë komandantit aftësitë e tij të jashtëzakonshme.

Djaloshi dëgjonte i heshtur. Kishte frikë.

- Ç'kërkon një i huaj në tokë të huaj? - pyeti njëri nga burrat.

- Kam prurë të holla, dhuratë për fisin tuaj, - ndërhyri në çast alkimisti, para se djaloshi të hapte gojën.

Rrëmbeu torbën dhe i dha verdhushkat kryetarit. Ky i fundit i mori pa thënë asnjë fjalë. Me ato para mund të blinte shumë armë.

- Ç'do të thotë alkimist? - pyeti më në fund arabi.

- Një njeri që njeh natyrën dhe botën. Në dashtë ai, e shkatërron këtë kamp vetëm me anë të erës.

Burrat u shkulën së qeshuri. Ishin mësuar me dhunën e luftës dhe e dinin se era nuk mund të godiste për vdekje. Megjithatë, secili ndjeu zemrën t'i shtrëngohet në kraharor. Ata ishin njerëz të shkretëtirës dhe kishin frikë nga magjistarët.

- Do të dëshiroja të shihja një gjë të ngjashme, - tha kryetari.

- Na duhen tri ditë. - ia ktheu alkimisti. - Ai do të shndërrohet në erë vetëm e vetëm që të dëshmojë forcën dhe pushtetin që ka. Nëse nuk ia del mbanë, do t'ju blatojmë jetët tona, për nder të fisit tuaj.

- Ti nuk mund të më falësh atë që tashmë më përket, - shpalli shefi me arrogancë.

Megjithatë, u dha udhëtarëve tri ditë kohë.

Djaloshi, i tmerruar nuk hidhte dot asnjë hap. Alkimistit iu desh ta mbante për krahu për ta ndihur të dilte nga çadra.

- Mos u jep të kuptojnë se ke frikë, - i tha. - Ata janë trima dhe i kanë zët frikacakët.

Djaloshit i kish ikur goja. I erdhi zëri vetëm pas disa çastesh, ndërsa po ecnin mes kampit. S'ishte e nevojshme

t'i mbanin mbyllur: arabët u kishin marrë vetëm kuajt. Edhe njëherë, bota nxori në pah gjuhët e shumta të saj: shkretëtira, deri atje një hapësirë e pacak, tani ishte kthyer në mur të pakalueshëm.

- U dhatë atyre gjithë thesarin tim! - tha djaloshi. - Gjithçka që kisha fituar tërë jetën!

- E përse do të hynte në punë, kur të duhet të vdesësh? Verdhushkat të shpëtuan kokën edhe për tri ditë të tjera. Nuk ndodh shpesh që paraja të vonojë vdekjen.

Por djaloshi ishte aq i tmerruar, sa nuk mund të dëgjonte fjalë të urta. Nuk dinte si të shndërrohej në erë. Ai nuk ishte alkimist.

Alkimisti i lypi çaj një luftëtari dhe derdhi pak te kyçet e duarve të djaloshit. Ky u pushtua nga një valë rehatie, ndërsa alkimisti shqiptonte disa fjalë të pakuptueshme.

- Mos e lësho veten, - tha alkimisti, me një zë çuditërisht të ëmbël, - ndryshe nuk do flasësh dot me zemrën.

- E ku di unë të bëhem erë!

- Kush jeton Legjendën Vetjake di gjithçka që duhet të dijë. Vetëm një gjë e bën ëndrrën të parealizueshme: frika nga dështimi.

- Po sikur të mos ia dal dot mbanë?

- Do vdesësh se ke jetuar Legjendën Vetjake. Është më mirë sesa të vdesësh si shumë të tjerë që nuk e kanë marrë vesh kurrë se ekziston një Legjendë Vetjake. Por mos u shqetëso. Në përgjithësi, vdekja të bën më të kujdesshëm për jetën.

Rrodhi dita e parë. Në rrethina u bë një betejë e madhe, shumë të plagosur u prunë në kamp. "Asgjë nuk ndryshon me vdekjen", mendoi djaloshi. Luftëtarët që vdisnin zëvendësoheshin me të tjerë dhe jeta vazhdonte.

- Mund të kishe vdekur më vonë, or mik. - i tha një luftëtar kufomës së njërit prej bashkëluftëtarëve. - Mund të kishe vdekur pas vendosjes së paqes. Por, gjithsesi, një ditë do vdisje.

Nga darka, djaloshi shkoi të takojë alkimistin që po sillte me vete në shkretëtirë fajkoin.

- Nuk di të bëhem erë, - përsëriti djaloshi.

- Kujto ç'të kam thënë: bota është vetëm një pjesë e dukshme e Zotit. Ndërsa Alkimia e bën të prekshme përsosjen e shpirtit.

- Çfarë po bëni?

- Po i jap për të ngrënë fajkoit.

- Po nuk ia dola mbanë të shndërrohem në erë, do vdesim, - tha djaloshi. - Përse u dashkërka ushqyer fajkoi?

- Ti do vdesësh, - ia ktheu alkimisti, - ndërsa unë di të bëhem erë.

Ditën e dytë, djaloshi u ngjit në majë të një shkëmbi pranë kampit. Rojet e lanë të kalojë; ata kishin dëgjuar të flitej për magjistarin që shndërrohej në erë dhe nuk donin ta qasnin. Mandej, shkretëtira përbënte një mur të pakalueshëm.

Ai e kaloi pjesën tjetër të pasdites duke vështruar shkretëtirën. Dëgjoi zemrën. Dhe shkretëtira dëgjoi frikën që i ishte kallur atij.

Të dyja flisnin të njëjtën gjuhë.

Ditën e tretë, kryekomandanti mblodhi oficerët kryesorë.

- Shkojmë të shohim djaloshin që shndërrohet në erë, - i tha alkimistit.

- Shkojmë! - ia ktheu ky i fundit.

Djaloshi i shpuri te vendi ku kish qenë një ditë më parë. Pastaj u tha të gjithëve të zinin vend.

- Do të na duhet të presim ca, - tha.

- Nuk e kemi me ngut. - ia ktheu kryekomandanti. Jemi njerëz të shkretëtirës.

Djaloshi nisi të kundrojë horizontin përpara tij. Larg kishte male, duna, shkëmbinj, bimë kacavjerrëse që rrekeshin të jetonin atje ku mbijetesa ishte e pamundur. Atje ishte shkretëtira që ai kishte përshkuar muaj e muaj me rradhë dhe të cilës ai i njihte vetëm një pjesë të vogël. Në atë pjesë të vogël, kishte takuar anglezë, karvanë, luftra fisesh dhe një oaz me pesëdhjetë mijë palma dhe treqind hauze.

"Ç'kërkon nga unë sot?", pyeti shkretërira. "Vallë dje nuk u soditëm mjaft me njëri-tjetrin?"

"Diku t'i fsheh të dashurën time. Kështu, kur shoh hapësirat e tua të rërta, sodis njëkohësisht edhe atë. Dua

të kthehem tek ajo dhe kam nevojë për ndihmën tënde që të shndërrohem në erë."

"Ç'është dashuria?" pyeti shkretëtira.

"Dashuria është kur fajkoit fluturon mbi rërat e tua. Sepse për të, ti je një fushë e blertë dhe ai nuk është kthyer kurrë pa prenë e tij. Ai t'i njeh shkëmbinjtë, dunat, malet dhe ti je bujare me të."

"Sqepi i fajkoit më shkul copa prej trupit", tha shkretëtira. "Atë pré e ushqej prej vitesh, ia shuaj etjen me atë pak ujë që kam, i tregoj ku mund të gjejë ushqim; dhe, një ditë të bukur, zbret nga qielli fajkoi dhe përlan atë që mezi kisha rritur, pikërisht në çastin kur nis të ndjej ledhatimet e gjahut mbi rërë."

"Po ti për këtë e kishe ushqyer dhe rritur prenë," ia ktheu djaloshi: "për të ushqyer fajkoin. Dhe fajkoi do të ushqejë njeriun. Dhe njeriu do të ushqejë një ditë rërat e tua, nga ku do të lindë sërish preja. Kështu e ka jeta."

"Kjo është dashuria?"

"Po, tamam, kjo. Është kjo që e bën prenë të shndërrohet në fajkua, fajkoin në njeri, dhe njeriun sërish në shkretëtirë. Është kjo që e bën plumbin të kthehet në ar dhe arin të fshihet nën dhé."

"S'po t'i marr vesh fjalët," tha shkretëtira.

"Atëherë, kupto së paku që diku në mes të rërave të tua më pret një vajzë. Dhe, për t'iu përgjigjur pritjes së saj, duhet të shndërrohem në erë."

Shkretëtira heshi disa çaste.

"Të jap rërat e mia që të fryjë era. Por, unë vetëm, nuk bëj dot gjë. Kërko ndihmën e erës."

Një fllad i lehtë nisi të fryjë. Komandantët e luftës vëzhgonin së largu djaloshin që fliste një gjuhë të panjohur për ta.

Alkimisti buzëqeshte.

Era iu qas djaloshit dhe i lëmoi fytyrën. Ajo e kish dëgjuar bisedën e tij me shkretëtirën, sepse erërat s'lënë gjë pa marrë vesh. Ato përshkojnë botën mbarë, s'kanë as vendlindje, as varr.

"Ndihmomë," tha djaloshi. "Një ditë ti më solle zërin e së dashurës sime."

"Kush ta ka mësuar gjuhën e shkretëtirës dhe të erës?"

"Zemra", ia ktheu djaloshi.

Era kishte shumë emra. Aty e thërrisnin *shirokë*, sepse arabët besonin se vinte nga toka ku kish ujë me shumicë, ku jetonin njerëz me lëkurë të zezë. Në vendin nga vinte djaloshi, e quanin *lindje*, sepse njerëzit besonin se sillte rërën e shkretëtirës dhe klithmat luftarake të maurëve. Mbase, gjetiu, larg fushave ku kullosnin delet, njerëzit mendonin se era vinte nga Andaluzia. Por, era nuk vinte nga askund, nuk shkonte gjëkundi, andaj ishte më e fortë se shkretëtira. Një ditë, në shkretëtirë mund të mbillnin pemë, madje mund të rrisnin bagëti, por erën kurrë s'do ta bënin dot zap.

"Ti nuk bëhesh dot erë", i tha djaloshit. "Natyrat tona janë të ndryshme."

"Është e vërtetë. Kam mësuar të fshehtat e Alkimisë, kur përshkoja botën me ty. Kam me vete erërat, shkretëtirat, oqeanet, yjet dhe gjithçka që është krijuar në Gjithësi. Ne jemi bërë nga e njëjta Dorë, dhe kemi të njëjtin Shpirt. Dua të jem si ti, të hyj kudo, të përshkoj dete, të ngre rërën që mbulon thesarin tim, të sjell pranë vetes zërin e të dashurës."

"E dëgjova bisedën që bëre dje me alkimistin. Ai thoshte se çdo gjë e ka Legjendën Vetjake. Qeniet njerëzore nuk mund të shndërrohen në erë."

"Mësomë të bëhem erë për disa çaste," u lut djaloshi. "Që të mund të kuvendojmë së bashku mbi mundësitë e pacak të njerëzve dhe të erërave."

Era ishte kureshtare, ngaqë ajtje kish diçka që nuk e dinte. Do kish dashur të flìste për këtë gjë, por nuk dinte si të shndërronte njeriun në erë. E megjithatë, dinte shumë gjëra! Ajo krijonte shkretëtira, mbyste anije, shkatërronte pyje të tëra dhe endej qyteteve plot me muzikë dhe zhurma të çuditshme. Ajo besonte se nuk kishte asnjë kufi, po ja që para saj ndodhej një djalosh që i pohonte se era mund të bënte ende gjëra të tjera.

"Kjo quhet dashuri", tha djaloshi, kur vuri re se era po matej të pranonte kërkesën e tij. "Kur dashuron ia del mbanë të bëhesh pjesë e Krijimit. Kur dashuron, nuk ke aspak nevojë të kuptosh se çfarë ndodh, sepse gjithçka ndodh brenda nesh dhe njerëzit mund të shndërrohen në erë. Sigurisht, me kusht që të ndihmohen nga erërat."

Era ishte tepër mendjemadhe dhe fjalët e djaloshit e nevrikosën. Nisi të fryjë më fort, duke ngritur rërat e shkretëtirës. Por, më në fund, e pranoi se nuk dinte ta shndërronte njeriun në erë, ndonëse kishte bredhur botën mbarë. Dhe se nuk e njihte dashurinë.

"Gjatë shëtitjeve të mia kryq e tërthor botës, kam vërejtur se shumë njerëz flasin për dashurinë me sytë drejtuar nga qielli", tha era, e tërbuar ngaqë i duhej të pranonte kufizimet e saj. Mbase më mirë do të qe të pyetej qielli.

"Pra, ndihmomë," tha djaloshi. "Mbuloje këtë vend me pluhur, që të mund të shoh diellin pa u verbuar."

Era nisi të fryjë shumë fort dhe qielli u pushtua nga rëra: në vend të diellit, kishte vetëm një disk të praruar.

Në kamp ishte e vështirë të shquaje gjësendi. Njerëzit e shkretëtirës e njihnin mirë atë erë që quhej *simun* dhe që ishte më e keqe se shtrëngata në det; por detin nuk e njihnin. Kuajt hingëllinin, armët nisën të mbulohen nga rëra.

Mbi shkëmb, një oficer u kthye nga komandanti dhe tha:

- Do të qe më mirë sikur ta linim me kaq.

Tashmë ata e kishin të vështirë të dallonin djaloshin. Të gjitha fytyrat ishin mbuluar plotësisht nga shallet blu dhe vështrimet shprehnin vetëm llahtar.

- T'i japim fund! - këmbënguli një oficer tjetër.

- Dua të shoh madhështinë e Allahut, - tha komandanti me respekt. - Dua të shoh si shndërrohet njeriu në erë.

Por nguli në mendje emrat e atyre dy njerëzve që kishin frikë. Sa të pushonte era do t'i zëvendësonte me të tjerë. Njerëzit e shkretëtirës nuk duhet të kenë frikë.

"Era më tha se ti njihje Dashurinë", i tha djaloshi Diellit. "Në qoftë e vërtetë, atëherë duhet të njohësh edhe Shpirtin e Botës, që është gatuar me Dashuri."

"Që këtu ku ndodhem", ia ktheu Dielli, "mund ta shoh Shpirtin e Botës. Ai jep e merr me shpirtin tim dhe të dy bashkë rrisim pemët dhe prijmë delet që kërkojnë hije. Që këtu ku ndodhem (dhe ndodhem shumë larg nga bota), kam mësuar të dashuroj. E di se po t'i afrohem edhe më shumë Tokës, gjithçka që ajo mban do të merrte fund dhe Shpirti i Botës nuk do të ekzistonte më. Pra, ne kundrojmë njëri-tjetrin dhe duhemi; unë i jap jetë dhe ngrohtësi, ai më jep arsyen për të jetuar.

"E njihkërke Dashurinë!", përsëriti djaloshi.

"Njoh edhe Shpirtin e Botës, sepse kuvendojmë gjatë së bashku në udhëtimin tonë pa mbarim në Gjithësi. Ai ka vetëm një hall të madh siç më thotë, sepse deri tanimë vetëm mineralet dhe bimët e kanë kuptuar se të gjitha janë një gjë e vetme. Prandaj s'është e nevojshme që hekuri të jetë i ngjashëm me bakrin dhe bakri i ngjashëm me arin. Secili përmbush detyrën e vet të caktuar në këtë gjë të vetme dhe gjithçka do të ishte Simfoni Paqeje, nëse Dora që e ka shkruar do të qe ndalur ditën e pestë. Por ka qenë edhe dita e gjashtë."

"Ti je dijetar sepse i sheh gjërat nga larg.", tha djaloshi. "Por Dashurinë nuk e njeh. Po të mos kish pasur ditë të gjashtë, njeriu nuk do të ishte, bakri do të ishte gjithnjë bakër dhe plumbi gjithnjë plumb. Gjithkush ka Legjendën e tij Vetjake, kjo dihet, por do të vijë dita që kjo Legjendë Vetjake do të bëhet realitet. Pra duhet të shndërrohemi në diçka më të mirë dhe të kemi një Legjendë Vetjake të re, derisa Shpirti i Botës të bëhet me të vërtetë një gjë e vetme."

Dielli qëndroi i menduar dhe nisi të shkëlqejë më shumë. Edhe era që kënaqej nga kjo bisedë, fryu më fort që Dielli të mos verbonte djalin.

"Për këtë është Alkimia", tha ky i fundit. "Që çdo njeri të kërkojë thesarin e tij, ta gjejë dhe pastaj të dëshirojë të bëhet edhe vetë më i mirë se më parë. Plumbi do ta luajë rolin e tij derisa bota të mos ketë më nevojë për plumb, paskëtaj, do të duhet të shndërrohet në ar. Alkimistët arrijnë ta bëjnë këtë gjë. Ata na tregojnë se, kur ne kërkojmë të bëhemi më të mirë se ç'jemi, gjithçka që na rrethon bëhet gjithashtu më e mirë."

"Atëherë, përse thua që nuk e njoh Dashurinë?", pyeti Dielli.

"Sepse Dashuria nuk është e palëvizshme si shkretëtira, as si era që bredh botën, as si ti që shikon gjithçka nga lart. Dashuria është forca që ndryshon dhe përmirëson Shpirtin e botës. Kur hyra në të për herë të parë, kujtova se ishte i përkryer. Por më pas, pashë se ai ishte pasqyrimi i gjithçkaje që ishte krijuar, se edhe ai kishte luftrat dhe pasionet e tij. Ne e ushqejmë Shpirtin e Botës dhe toka mbi të cilën jetojmë do të jetë më e mirë a më e keqe nëse

ne do të jemi më të mirë e më të këqinj. Këtu hyn edhe forca e Dashurisë, sepse, kur dashurojmë, duam gjithnjë të jemi më të mirë nga ç'jemi."

"Ti ç'kërkon nga unë?", pyeti Dielli.

"Të më ndihësh të bëhem erë", ia ktheu djaloshi.

"Natyra më njeh si krijesën më të mençur", tha Dielli, "por nuk di të të bëj erë."

"Atëherë, kujt t'i them?"

Dielli heshti një çast. Era që mbante vesh, donte ta përhapte aty për aty nëpër botë lajmin se njohuritë e Diellit ishin të pamjaftueshme. Megjithatë, s'dëshironte të largohej nga ai djalosh që fliste Gjuhën e Botës.

"Fol me dorën që ka shkruar gjithçka", tha Dielli.

Era lëshoi një klithmë gëzimi dhe fryu me më tepër fuqi se kurrë. Çadrat e ngritura në rërë u shkulën sakaq, ndërsa kafshët këputën litarët. Mbi shkëmb, burrat u kapën me njëri-tjetrin që të mos i rrëmbente era.

Atëherë djaloshi u kthye nga Dora që kish shkruar gjithçka. Dhe, në vend që të fliste, heshti ngaqë ndjeu se edhe Gjithësia qëndronte e heshtur.

Një shkulm dashurie shpërtheu nga zemra e tij dhe ai nisi të lutet. Ishte një lutje që nuk e kish bërë kurrë më parë, sepse ishte një lutje pa fjalë, me të cilën nuk kërkonte gjë. Nuk falënderonte që kish gjetur kullotë për dhentë; nuk përgjërohej që kish shitur më shumë

qelqurina; nuk kërkonte që vajza që kish takuar ta priste. Në heshtjen që u pllakos, ai kuptoi se edhe shkretëtira, era, dielli kërkonin shenjat që kish shkruar ajo Dorë, kërkonin të ndiqnin rrugët e tyre dhe të kuptonin çfarë ishte gdhendur mbi një smerald të thjeshtë. Ai e dinte se ato shenja ishin shpërndarë në Tokë dhe Hapësirë, se, në dukje ato nuk kishin asnjë arsye pse të ekzistonin, asnjë kuptim, se as shkretëtira, as erërat, as diejt, as njerëzit së fundi nuk e dinin përse ishin krijuar. Por ajo Dorë e kishte një arsye për çdo gjë dhe vetëm ajo ishte e zonja të bënte mrekullira, të kthente oqeanet në shkretëtira dhe njerëzit në erë. Sepse vetëm ajo e kuptonte se një vullnet i epërm e shtynte Gjithësinë deri në atë pikë, ku gjashtë ditët e krijimit do të shndërroheshin në Vepër të Madhe.

Dhe djaloshi u zhyt në Shpirtin Botës, dhe pa se Shpirti i Botës bënte pjesë në Shpirtin e Zotit dhe pa se Shpirti i Zotit ish shpirti i tij.

Dhe se, tani e tutje, mund të bënte mrekullira.

Atë ditë simuni fryu si kurrë ndonjëherë. Brez pas brezi, arabët rrëfyen legjendën e një djaloshi që ishte shndërruar në erë dhe që desh kish fshirë nga faqja e dheut një kamp, duke sfiduar fuqinë e komandantit më të rëndësishëm të luftës së shkretëtirës.

Kur simuni pushoi, të gjithë hodhën vështrimin te vendi ku gjendej djaloshi. Por ai nuk ishte më aty. Ndodhej mbanë një roje që, pothuajse i mbuluar tërësisht nga rëra, ruante anën tjetër të kampit.

Njerëzit ishin tmerruar nga kjo magji. Gjithsesi, vetëm dy vetë buzëqeshnin: alkimisti ngaqë kish gjetur dishepullin e vërtetë dhe kryekomandanti ngaqë ai dishepull kish kuptuar lavdinë e Zotit.

Të nesërmen, kryekomandanti u nda me djaloshin dhe alkimistin, u caktoi një shpurë që t'i shoqëronte deri ku të dëshironin.

*

Ata udhëtuan tërë ditën. Ndaj të ngrysur, arritën përpara një manastiri kopt. Alkimisti e la të lirë shpurën dhe zbriti nga kali.

- Që këtu e tutje do të shkosh vetëm, - tha ai. - Deri te piramidat duhen rreth tri orë.

- Faleminderit! - tha djaloshi. - Ju më mësuat Gjuhën e Botës.

- Unë s'bëra gjë tjetër, veç të kujtova atë që tashmë e dije.

Alkimisti trokiti në portën e manastirit. Një murg i veshur i tërë me të zeza erdhi për ta hapur. Ata u llafosën në çast në gjuhën kopte, pastaj alkimisti e futi djalin brenda.

- I kërkova të më linte ta përdorja kuzhinën për pak kohë, - tha ai.

Ata shkuan në kuzhinën e manastirit. Alkimisti ndezi zjarrin, ndërsa murgu solli pak plumb, të cilin alkimisti e shkriu në një enë prej hekuri. Kur plumbi u bë lëng, alkimisti mori nga trasta atë vezën e çuditshme të

verdhëme. I hoqi një cifël sa fija e flokut, e mbështolli me qiri dhe e hodhi në enën që përmbante plumb të shkrirë. Përzierja mori ngjyrë të kuqe si të gjakut. Atëherë, alkimisti hoqi enën nga zjarri dhe e la të ftohej. Teksa priste, bisedonte me murgun për luftën e fiseve.

- Lufta do të zgjasë shumë, - i tha murgut.

Murgu ishte qejfprishur. Prej kohësh karvanet kishin ngecur në Gizeh, në pritje që lufta të merrte fund.

- U bëftë vullneti i Zotit, - tha murgu.

- Ashtu qoftë! - ia ktheu alkimisti.

Kur përzierja u ftoh, murgu dhe djaloshi vështruan të mrekulluar: metali ishte ngurtësuar përreth pareteve të brendshme të enës, por nuk ishte më plumb. Ishte ar.

- A do të vijë dita që edhe unë ta bëj këtë? - pyeti djaloshi.

- Kjo është Legjenda ime Vetjake dhe jo e jotja, - u përgjigj alkimisti; - por unë kisha dëshirë të të tregoja se është e mundshme.

Ata u kthyen te hyrja e manastirit. Atje, alkimisti e ndau pllakën më katërsh.

- Kjo është për ju, - tha ai duke i zgjatur një pjesë murgut. - Për bujarinë tuaj ndaj pelegrinëve.

- Ky është një falënderim që i kapërcen caqet e bujarisë sime, - tha murgu.

- Mos e thoni këtë fjalë. Jeta mund ta dëgjojë dhe t'ju japë më pak herë tjetër.

Pastaj iu qas djaloshit.

- Kjo është për ty. Për të zëvendësuar arin që mbeti në duart e komandantit.

Djaloshi u mat të thoshte se ish më shumë nga ç'kish humbur. Por, ngaqë kish dëgjuar fjalët që alkimisti sapo i kish thënë murgut, heshti.

- Kjo pjesë është për mua, - tha alkimisti, - Sepse më duhet të kthehem mbrapsht nëpër shkretëtirë dhe lufta mes fiseve s'ka mbaruar.

Pastaj mori copën e katërt dhe ia zgjati përsëri murgut.

- Kjo pjesë është për këtë djalin. Në rast se do ketë nevojë.

- Unë po shkoj të gjej thesarin tim, - tha djaloshi. - Dhe tani jam fare afër.

- Sigurisht që do ta gjesh, - tha alkimisti.

- Atëherë, përse kjo pjesë më tepër?

- Sepse i humbe dy herë paratë që kishe fituar gjatë rrugës: me hajdutin dhe me komandantin. Jam plak arab supersticioz që u besoj proverbave të vendit tim. Dhe njëra prej tyre thotë kështu: "Ajo që ndodh një herë, ka të ngjarë të mos të ndodhë kurrë më. Por ajo që bën dy herë vaki, sigurisht që do të përsëritet edhe një herë tjetër."

Ata u hipën kuajve.

- Kisha dëshirë të të rrëfeja një histori për ëndrrat, - tha alkimisti.

Djaloshi qasi kalin.

- Në Romën e lashtë, në kohën e perandorit Tiber, jetonte një njeri shumë i mirë që kishte dy djem: njëri kish hyrë në ushtri dhe ish dërguar në krahinat më të

largëta të Perandorisë. Tjetri ishte poet dhe magjepste Romën me vargjet e bukura që shkruante.

Një natë, babai pa një ëndërr. Iu shfaq një engjëll për t'i thënë se fjalët e njërit prej djemve do të bëheshin të njohura dhe do të përsëriteshin në botën mbarë, brez pas brezi. Plaku u zgjua dhe qau nga gëzimi, sepse jeta po tregohej bujare me të dhe kish zbuluar diçka që do të mbushte me krenari çdo baba.

Pa kaluar shumë kohë, ai vdiq duke u përpjekur të shpëtonte një fëmijë që gati sa nuk po e shtypnin rrotat e një qerreje. Meqenëse ish sjellë në mënyrë të drejtë dhe të ndershme gjatë gjithë jetës, ai shkoi drejt e në qiell dhe takoi engjëllin që i kish dalë në ëndërr.

"Ke qenë njeri i mirë", i tha engjëlli. "Jetove në dashuri dhe vdiqe me nder. Tani jam gati të plotësoj çdo ëndërr që ke."

"Edhe jeta ka qenë e mirë me mua", ia ktheu plaku. "Kur m'u shfaqe në ëndërr, kuptova se mundi nuk më kish vajtur dëm. Sepse vargjet e tim biri do të qëndrojnë në kujtesën e njerëzve në të gjithë shekujt që do vijnë. Nuk kam ç'të kërkoj për vete; gjithsesi, çdo prind do të krenohej kur të dëgjonte për të mirë emrin e fëmijës për të cilin është kujdesur në vogëli dhe që ka edukuar në rini. Do të desha të dija cilat do të qenë fjalët e tim biri në një të ardhme të largët."

Engjëlli e preku plakun në sup dhe të dy u gjendën në të ardhmen e largët. Para tyre u shfaq një shesh i madh, ku mijëra njerëz flisnin një gjuhë të çuditshme.

Plaku qante nga gëzimi.

"E dija", i tha engjëllit, "se vargjet e tim biri ishin të bukura dhe të pavdekshme. A s'më thua se cilën poemë të tij po recitojnë ata njerëz?"

Atëherë, engjëlli iu qas plakut me shumë mirësjellje dhe të dy u ulën në njërin nga stolat që ndodheshin në atë shesh të gjerë.

"Vargjet e tët biri, poetit, kanë qenë shumë popullore në Romë", tha engjëlli. "Të gjithë i pëlqenin dhe kënaqeshin me to. Por, kur ra mbretëria e Tiberit, vargjet u harruan. Fjalët që përsërisin këta njerëz janë të djalit tjetër, të ushtarit."

Plaku vështroi me habi engjëllin.

"Yt bir kishte shkuar të shërbente në një krahinë të largët dhe u bë centurion. Edhe ai ishte njeri i drejtë dhe i mirë. Një mbrëmje, njëri prej shërbëtorëve të tij u sëmur dhe qe duke vdekur. Atëherë, yt bir, kish dëgjuar për një rabin që shëronte të sëmurët dhe e kërkoi me ditë të tëra. Rrugës zbuloi se njeriu që kërkonte ishte Biri i Perëndisë. Ai takoi njerëz të tjerë që ishin shëruar prej tij, përvetësoi ca nga mësimet e tij dhe, nga centurion romak që qe, ndërroi fe. Më në fund, një mëngjes, shkoi te Rabini.

I tha se njëri nga shërbëtorët e tij ishte i sëmurë. Dhe Rabiu u tregua i gatshëm ta shoqëronte deri në shtëpi. Por centurioni ishte burrë i besës dhe, duke parë Rabiun drejt e në sy, e kuptoi se ndodhej vërtet përpara Birit të Perëndisë, kur njerëzit që gjendeshin përreth u çuan në këmbë.

"Këto janë fjalët e tët biri", i tha engjëlli plakut. "Fjalët që i tha Rabiut atë çast dhe nuk u harruan kurrë: *Zot, unë*

nuk jam i denjë që ju të hyni në shtëpinë time, por thoni vetëm një fjalë dhe shërbëtori im do shpëtojë."

Alkimisti ngau përpara kalin.

- Pavarësisht nga bëmat e tij, çdo njeri mbi tokë luan gjithnjë rolin kryesor në Historinë e Botës. Dhe zakonisht pa e ditur.

Djaloshi buzëqeshi. Kurrë s'i kish vajtur në mend se jeta qenkësh kaq e rëndësishme për një bari.

- Lamtumirë! - tha alkimisti.

- Lamtumirë! - ia ktheu djaloshi.

*

Ubarit për dy orë e gjysmë në shkretëtirë, duke u përpjekur të dëgjonte me vëmendje se ç'i thosh zemra. Ajo do t'i tregonte vendin e saktë ku ishte fshehur thesari.

"Atje ku ndodhet thesari, atje do të jetë edhe zemra jote", i kish thënë alkimisti.

Por zemra i fliste për gjëra të tjera. Rrëfente me krenari historinë e një bariu që kishte lënë grigjën për të ndjekur një ëndërr që kishte parë dy herë. Ajo fliste për Legjendën Vetjake dhe për të gjithë ata njerëz që kishin bërë të njëjtën gjë, që ishin nisur në kërkim të tokave të largëta ose të grave të bukura, duke u përballur me njerëz të kohës së tyre, me mendimet dhe paragjykimet që ata kishin. Gjatë gjithë kësaj baritjeje, ajo i foli për zbulime, libra dhe përmbysje të mëdha.

Pikërisht në çastin që po gatitej të ngjiste një dunë, zemra i mërmëriti në vesh: "Kujdes te vendi ku do derdhësh lot, sepse aty jam unë dhe aty gjendet thesari."

Ai nisi të ngjisë dunën ngadalë. Qielli, plot për plot me yje, ishte ndriçuar sërish nga hëna e plotë: ata kishin ecur një muaj të tërë në shkretëtirë. Hëna ndriçonte edhe dunën, me një lojë hijesh që i jepnin shkretëtirës pamjen e një deti të valëzuar dhe e bënin djaloshin të kujtonte sërish ditën që i kishte liruar frerin kalit dhe që i kishte dhënë alkimistit shenjën që priste. Drita e hënës, së fundi, përmbyste heshtjen e shkretëtirës dhe atë udhëtim të gjatë që bëjnë njerëzit në kërkim të thesareve.

Disa çaste më pas, kur mbërriti në majë të dunës, zemra rrahu fuqishëm në kraharor. Të ndriçuara nga hëna e plotë dhe bardhësia e shkretëtirës, përpara tij u shfaqën madhështore dhe hijerënda piramidat e Egjiptit.

Ai ra në gjunjë dhe qau. Falënderoi Zotin që kish besuar te Legjenda Vetjake dhe që një ditë kish takuar një mbret, pastaj një tregtar, një anglez, një alkimist. Dhe, mbi të gjitha, që kish takuar një grua të shkretëtirës, e cila e kish bërë të kuptonte se dashuria nuk mund ta ndajë kurrë njeriun nga Legjenda Vetjake.

Shekuj me radhë, Piramidat sodisnin që nga lart atë që ndodhej atje, te këmba e tyre. Po të dëshironte, tani mund të kthehej në oaz, të martohej me Fatimen dhe të jetonte si bari i thjeshtë. Sepse alkimisti rronte në shkretëtirë, edhe pse kuptonte Gjuhën e Botës, edhe pse dinte ta shndërronte plumbin në flori. Shkencën dhe artin e tij nuk kishte pse t'ia tregonte kujdoqoftë. Ndërsa ecte drejt Legjendës Vetjake, ai kish mësuar gjithçka që i duhej dhe kish jetuar gjithçka që kish ëndërruar të jetonte.

Por kish mbërritur te thesari, dhe një vepër përfundon vetëm kur përmbushet qëllimi. Atje, në majë të asaj dune, ai kish qarë. Hodhi sytë përdhe dhe, te vendi ku kishin rënë lotët, pa të lëvrinte një brumbull. Gjatë kohës që kish kaluar në shkretëtirë, kish mësuar se brumbujt në Egjipt ishin simbol i Zotit. Ja edhe një shenjë tjetër. Atëherë, nisi të rrëmijë, duke sjellë në mendje Tregtarin e Qelqurinave: edhe duke i bërë gurët pirg tërë jetën, askush nuk do t'ia dilte ndonjëherë mbanë të kishte një piramidë në kopsht.

Tërë natën rrëmihu te ai vend pa gjetur gjë. Nga maja e piramidave shekujt e sodisnin në heshtje. Por ai nuk jepej. Rrëmihte, rrëmihte pa pushim, duke luftuar kundër erës, që më se një herë ia mbushte gropën me rërë. Duart iu lodhën, iu bënë copë, por ai vazhdonte t'i besonte zemrës. Dhe zemra i kishte thënë të rrëmihte atje ku do të binin lotët.

Befas, ndërsa po rrekej të largonte disa gurë që kishte nxjerrë në dritë, dëgjoi hapa. U afruan disa njerëz përkundruall dritës. Ai nuk mund të dallonte as sytë, as fytyrat e tyre.

- Ç'bën aty? - pyeti njëri nga të sapombërriturit.

Ai nuk u përgjigj. Por pati frikë. Kishte frikë ngaqë tani do të zbulonte një thesar.

- Ne jemi refugjatë lufte. - tha një tjetër. - Duam të dimë se çfarë fsheh aty. Kemi nevojë për para.

- Nuk fsheh gjësendi, - ia ktheu djaloshi. Por njëri nga burrat e mbërtheu për krahu dhe e nxori nga gropa. Një tjetër nisi ta kontrollojë. Dhe i gjetën monedhën e floririt në njërin xhep.

- Paska flori, - tha njëri nga burrat.

Drita e hënës ndriçoi fytyrën e burrit që rrëmonte në xhepa dhe, në sytë e tij, djaloshi pa vdekjen.

- Duhet të ketë prapë flori të fshehur në tokë, - tha një tjetër. Dhe e shtrënguan të rrëminte. Meqë nuk po gjenin gjë, ata nisën ta rrihnin. E rrahën deri sa dolën rrezet e para të diellit. Ia bënë rrobat fertele dhe ai ndjeu se po i afrohej vdekja.

"Ç'i do paratë kur e di se do vdesësh? Rrallëherë ndodh që paraja të shpëtojë dikë nga vdekja", kështu kish thënë alkimisti.

- Po kërkoj një thesar, - tha ai më në fund. Megjithë plagët që kish në buzën e mufatur nga goditjet, ai u rrëfeu agresorëve se kishte parë dy herë në ëndërr një thesar të fshehur pranë piramidave të Egjiptit.

Ai që ngjante si i pari i tyre ndenji pa folur për një kohë të gjatë. Pastaj iu drejtua njërit prej shokëve të vet:

- Mund ta lëmë të largohet. Ai s'ka gjë. Këtë monedhë ari duhet ta ketë vjedhur.

Djaloshi u plandos me fytyrën mbi rërë. Dy sy kërkuan sytë e tij: ishin sytë e kryetarit të bandës. Por djaloshi e kish ngulur vështrimin nga piramidat.

- Ikim! - u tha kryetari shokëve të tij. Pastaj u kthye nga djaloshi:

- Ti nuk do vdesësh, - i tha atij. - Do jetosh dhe do mësosh se nuk kemi të drejtë të jemi kaq budallenj. Këtu,

pikërisht atje ku ndodhesh ti, pothuajse para dy vjetësh, pashë një endërr që m'u përsërit. Pashë sikur duhet të shkoja në Spanjë për të gjetur një kishëz të rrënuar, ku shkonin barinjtë me dhentë e tyre për të kaluar natën, në sakristinë e të cilës lartohej një fik i egër, dhe po të rrëmija në rrëzë të këtij fiku, do të gjeja një thesar të fshehur. Por nuk jam aq i marrë që të përshkoj gjithë shkretëtirën vetëm e vetëm sepse kam parë dy herë të njëjtën ëndërr.

Pastaj u largua.

Djaloshi u ngrit me mundim dhe hodhi edhe një herë vështrimin nga piramidat. Piramidat i buzëqeshën dhe ai ua ktheu buzëqeshjen, me zemrën plot ngazëllim.

Kish gjetur thesarin.

Epilogu

Ai quhej Santiago. Mbërriti te kishëza e braktisur ndërsa po gatitej të binte nata. Fiku i egër lartohej ende në sakristi dhe nga të çarat e çatisë gjysmë të shembur mund të shiheshin gjithnjë yjet. U kujtua se kish qenë dikur aty bashkë me grigjën dhe se kish kaluar një natë të qetë, përveç ëndrrës që kishte parë.

Tani ndodhej aty pa grigjën. Por me vete kishte një lopatë.

Ndenji një kohë të gjatë duke soditur qiellin. Pastaj nxori nga trasta një shishe verë dhe e rrëkëlleu. Solli në mendje atë natë në shkretëtirë, kur kishte soditur yjet dhe kish pirë verë me alkimistin. Iu kujtuan tërë rrugët që kishte përshkuar dhe mënyra e çuditshme sesi Zoti i kishte treguar thesarin. Po të mos u kishte zënë besë ëndrrave që përsëriten, nuk do ta kish takuar plakën cigane, as mbretin, as kusarin, as... "Lista ishte tepër e gjatë, me të vërtetë; po rruga ish shënuar me shenja dhe nuk mund të gaboja", tha me vete.

Si pa kuptuar e zuri gjumi dhe, kur hapi sytë, dielli ish ngritur lart. Atëherë nisi të rrëmijë rrëzë fikut të egër.

"Ah, plak magjistar!", mendonte djaloshi. "I paske ditur të gjitha. Madje më le edhe pak flori që të mund të kthehesha deri te kjo kishë. Murgu u gajas së qeshuri kur më pa të veshur me zhele. Borxh ta kisha këtë?"

Dëgjoi erën t'i përgjigjej: "Jo. Po të ta kisha thënë, nuk do t'i kishe parë piramidat. Ato janë shumë të bukura, apo jo?"

Ishte zëri i alkimistit. Djaloshi vuri buzën në gaz dhe vazhdoi të rrëmijë. Pas një gjysmë ore, lopata hasi diçka të fortë. Një orë më pas, kishte para syve një kuti të mbushur plot me monedha të vjetra spanjolle prej ari. Aty kishte edhe gurë të çmuar, maska floriri të zbukuruara me pupla të bardha dhe të kuqe, idhuj prej guri të skalitur me brilantë. Relika të një pushtimi tashmë të harruar prej kohësh, që pushtuesi nuk kishte dashur t'ua tregonte pasardhësve.

Djaloshi nxori nga trasta Urimin dhe Tumimin. Ata gurë i kishte përdorur vetëm një herë, një mëngjes, në një pazar. Jeta dhe udha e tij qenë mbushur gjithnjë me shenja.

I vendosi të dy gurët në kutinë plot me flori. Edhe ata gurë bënin pjesë në thesar, sepse i sillnin në mendje një mbret plak, të cilin nuk do ta takonte më kurrë.

"Në të vërtetë, jeta është bujare për atë që jeton Legjendën Vetjake", mendoi.

Dhe ndërkohë u kujtua se duhej të shkonte në Tarifa dhe t'i jepte ciganes një të dhjetën e thesarit. "Sa finokë që janë ciganët!" tha me vete. Mbase ngaqë bredhin shumë.

Sakaq, era nisi të fryjë. Ishte Juga, era që vinte nga Afrika. Ajo nuk sillte kundërmimin e shkretëtirës, as kërcënimin e një pushtimi nga Maurët. Përkundrazi, sillte erëmimin që ai e njihte mirë dhe mërmërimën e një të puthure, që erdhi butë-butë, pa zhurmë, për të qëndruar mbi buzët e tij.

Buzëqeshi. Ishte hera e parë që ajo e bënte këtë gjë.

"Fatime, pritmë se erdha!"

CIP. Katalogimi në botim - B.K. Tiranë

Coelho, Paulo
Aklimisti : roman/ Paulo Coelho ; përkth. Nonda Varfi
- Tiranë : Toena, 2004
198f. ; 20 cm.
Tit. i origj.: O Alquimista
ISBN 99927 - 1 - 791 - 2

821.134.3(81) - 31
Formati: 54x86/16
Shtypur në Shtypshkronjën TOENA
Tel: (355) (4) 358539
Tiranë, 2004

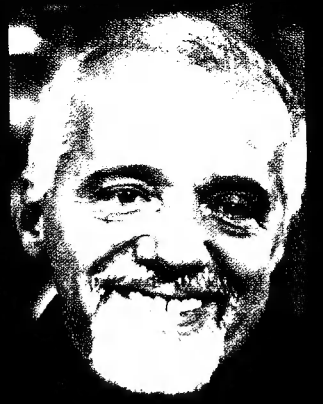

Paulo Coelho ka lindur në Rio de Zhaneiro të Brazilit, më 1947. Ai është një nga autorët më të lexuar të kohës sonë.

Me botimin e librit të tij të parë, "Pelegrini i Kompostelës" (1987) dhe"Alkimisti" (1988), ai filloi të ngjisë majat e suksesit, të cilat e kanë radhitur ndër shkrimtarët më të sukseshëm të ditëve tona. Librat e tij, jo vetëm kanë kapur vendet e para në listat bestseller, por kanë nxitur debate kulturore dhe shoqërore.

Ai është, gjithashtu, fitues i një sërë Çmimeve Ndërkombëtare, midis tyre mund të përmendim: "Crystal Award" dhënë nga The World Economic Forum, "Chevalier de l'Ordre National Légion d'Honneur" dhënë në Francë etj. Paulo Coelho është anëtar i Akademisë së Letërsisë së Brazilit që prej vitit 2002. Coelho ka shkruar mjaft artikuj të botuar nga gazetat dhe periodikët në të gjithë botën.

Shtëpia Botuese "TOENA" ka botuar me sukses disa prej librave të tij:

1. Veronika vendos të vdesë, *2000*
2. Mali i pestë, *2001*
3. Djalli dhe zonjusha Prym, *2001*

Së shpejti për lexuesin shqiptar ajo do të botojë:

1. Njëmbëdhjetë minuta, *maj 2004*
2. Manuali i Luftëtarit të Dritës, *prantverë 2005*

700 lekë
5.00 €